

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET
MINISTERIE VAN OORLOG
EN VAN HET
KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

MAANDBLAD

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.

Hoofdredacteur: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generale Staf

Redacteuren: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.

C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Generale Staf K.N.I.L.

J. J. WIJNSOUW, Majoor v. d. Generale Staf, Secretaris

J. H. JANSEN, Kapitein der Infanterie

J. A. A. WYNEKES, Kapitein der Artillerie

116de JAAR

Nr. 5

Mei 1947

Nadruk verboden

Abonnement f 3.— per kwartaal, Overzeesche Gewesten en Buitenland f 15.— per jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN's PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrekening 44.715

Inhoud

Officieele Mededelingen van het Ministerie van Oorlog

Nederland's Verdediging tegen de Duitse Aanval (VI) . . .	240
Uit de Legerorders	254
Nieuws van de Maand	254

Redactioneel gedeelte

Beknopt Overzicht van de Geschiedenis van de Onderdelen van de Koninklijke Landmacht van 1813 tot 1947	256
De Unie van de Socialistische Sovjet-Republieken, door W. Th. Carp, Kolonel van de Generale Staf	262
Boekbespreking	269
Veiligheidsmaatregelen bij het Gebruik van Lichte Vuurwapenen, door J. W. Portier, Kapitein der Genie.	270
De Toekomst van de Luchtdoelartillerie, door W. A. Feitsma, Kapitein der Artillerie	277
Geven en Opvolgen van Bevelen, door P. G. C. A. v. d. Speck Obreen, Kolonel van de Generale Staf	284
Het Overwinnen van een Waterhindernis	286
Briefwisseling, door T. v. d. Berg, Kapitein, Plaatselijke Adjutant	288
Uit de Buitenlandsche Vakpers	294

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET
MINISTERIE VAN OORLOG
EN VAN HET
KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

MAANDBLAD

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofdredacteur: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generale Staf
Redacteuren: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Generale Staf K.N.I.L.
J. J. WIJNSOUW, Majoor v. d. Generale Staf, Secretaris
J. H. JANSEN, Kapitein der Infanterie
J. A. A. WYNEKES, Kapitein der Artillerie

116de JAAR

Nr. 5
Mei 1947

Nadruk verboden

Abonnement f 3.— per kwartaal, Overzeesche Gewesten en Buitenland f 15.— per jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN's PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrekening 44.715

Inhoud

Officieele Mededelingen van het Ministerie van Oorlog

Nederland's Verdediging tegen de Duitse Aanval (VI) . . .	240
Uit de Legerorders	254
Nieuws van de Maand	254

Redactioneel gedeelte

Beknopt Overzicht van de Geschiedenis van de Onderdelen van de Koninklijke Landmacht van 1813 tot 1947	256
De Unie van de Socialistische Sovjet-Republieken, door W. Th. Carp, Kolonel van de Generale Staf	262
Boekbespreking	269
Veiligheidsmaatregelen bij het Gebruik van Lichte Vuurwapenen, door J. W. Portier, Kapitein der Genie.	270
De Toekomst van de Luchtdoelartillerie, door W. A. Feitsma, Kapitein der Artillerie	277
Geven en Opvolgen van Bevelen, door P. G. C. A. v. d. Speck Obreen, Kolonel van de Generale Staf	284
Het Overwinnen van een Waterhindernis	286
Briefwisseling, door T. v. d. Berg, Kapitein, Plaatselijke Adjutant	288
Uit de Buitenlandsche Vakpers	294

OFFICIEELE MEDEDELINGEN

van het

Ministerie van Oorlog

Publicaties van het Krijgsgeschiedkundig Instituut van de
Generale Staf uit het in bewerking zijnde stafwerk

Nederland's verdediging tegen de Duitse aanval

De Krijgsverrichtingen op het Zuidfront van de Vesting Holland (VI)

(Zie schetsen 4, 5, 6 en 7).

In verband met de dreigende toestand op het Zuidfront had de O.L.Z. in de morgen van 10 Mei de *Lichte divisie*, die — volgens de voor het geval ener agressie uit het Oosten te voren verstrekte bevelen — uit Brabant naar het hart des lands marcheerde, opgedragen, zich te Gorinchem e.o. ter beschikking te stellen van C.Vg.H. ten einde *zo nodig* te worden ingezet voor bezetting van het Merwedefront van Gorinchem tot Dordrecht.

In de namiddag van 10 Mei verkreeg C.Vg.H. van de O.L.Z. machtiging om de Lt.D. in de strijd te mogen brengen tegen Waalhaven. Hierop droeg C.Vg.H. de Kantonnementscommandant te Gorinchem telefonisch op, om C.Lt.D. bij aankomst aldaar het bevel te verstrekken om met de Lt.Div. over de brug bij Alblasserdam de Noord te overschrijden, de Duitse troepen op IJsselmonde aan te vallen en zich in het bezit te stellen van het vliegveld Waalhaven. Een bataljon wielrijders moest zich naar Dordrecht begeven en zich onder de bevelen stellen van de Kantonnementscommandant aldaar. De actie op IJsselmonde zou worden gesteund door 3 G.B., dat, via de brug bij Barendrecht, eveneens naar Waalhaven zou oprukken.

Dit bevelontving C. Lt. Div. omstreeks 17.00. Aangezien de woorden „zo nodig” uit de in de morgen van 10 Mei van de O.L.Z. ontvangen opdracht de C.Lt.D. echter niet hadden bereikt¹⁾, waren de voorste delen der Lt.Div. op genoemd uur reeds begonnen met het bezetten van de noordelijke Merwede-oever.

C. Lt. Div. besloot zijn divisie (bestaande uit twee regimenten wielrijders, waarvan één bataljon nog op de zuidelijke Merwede-oever was, en vier batterijen van het K.R.A.) in twee marsgroepen, elk bestaande uit een regiment wielrijders met een afdeling artillerie, tegen Waalhaven te doen opmarcheren. Beide marsgroepen moesten daarbij de brug over de Noord bij Alblasserdam overschrijden waarna door 2 R.W. een bataljon naar Dordrecht moest worden gezonden. Dit bataljon moest deze stad bezetten en zich ter beschikking van de Kantonnementscommandant stellen.

¹⁾ Zie hierover: „*Het Gevecht aan de Noord (11-14 Mei 1940)*” in „*De Militaire Spectator*” April 1941, blz. 134.

C. 2 R.W. wees hiertoe aan III-2 R.W. onder bevel van een Res. Majoor, welk bataljon zich reeds te Papendrecht bevond, teneinde aldaar het Merwedefront te bezetten. De Bataljonscommandant ontving omstreeks 19.00 het bevel en marcheerde, na de troepen — die sedert 4.00 op de been waren en een mars van 80 km achter de rug hadden — het middagmaal te hebben doen gebruiken, omstreeks 21.30 af. De goederen- en de levensmiddelen-trein, die in de morgen van 10 Mei uit Brabant waren vooruitgezonden naar Ameide, in het aanvankelijk voor de Lt.Div. bestemde legeringsgebied, en omstreeks 16.00 aldaar een luchtbombardement te verduren hadden gehad, waren aangetrokken naar Oud-Alblas, waar zij omstreeks 21.30 aankwamen. Eerst in de loop van 11 Mei kregen zij contact met het bataljon, doch zij zijn er gedurende de oorlogsdagen niet in geslaagd dit te bereiken. De keukenwagens hebben dus verder uit de streek moeten fourageren. Over de oostelijke dijk langs de Noord bereikte het bataljon Alblasserdam en trof hier de Kolonel C.Lt.Div. met zijn gevechtsstaf, aan, die mededeelde, dat de westelijke oever van de Noord nabij de brug door de vijand was bezet en het bataljon in verband daarmee rechtsomkeert moest maken en zich over het veer bij Papendrecht naar Dordrecht moest begeven ¹⁾).

11 Mei, omstreeks 1.00 was het bataljon overgezet en meldde bedoelde majoor zich bij de Kantonnementscommandant. Deze beval het bataljon op te stellen in het Oranjepark en het daaraan grenzende Park Merwesteyn, gelegen in de oostelijke buitenwijken van Dordrecht. Voorts ontving de B.C. opdracht om in de omgeving van een in de wijk Krispijn gelegen school huizen te doen doorzoeken, aangezien de eigen troepen uit deze huizen zouden zijn bevuurd.

Nadat het bataljon in het Oranjepark met veiligheidsmaatregelen was ondergebracht, en de B.C. aldaar zijn commandopost had gevestigd, stuurde deze 2-III-2 R.W. versterkt met een sectie zw. mitrs., onder een Res. Kapitein, ter uitvoering van vorenstaande opdracht, naar de wijk Krispijn. Het onderzoek leverde evenwel geen enkel resultaat op en de compagnie keerde na enige tijd naar het Oranjepark terug. Tijdens de mars naar Krispijn zag de compagnie in het Zuiden een honderdtal valschermjagers afspringen, die de zich tegenover het personeel van II-14 R.A. bevindende Duitse troepen kwamen versterken.

Waarschijnlijk in verband hiermede ²⁾ gaf de Kantonnementscommandant omstreeks 4.00 C. -III-2 R.W. opdracht, het zich — zonder stukken — bij Dordwijk (ten Westen van Dubbeldam) bevindende personeel van III-14 R.A. te versterken ³⁾. De Majoor B.C., zelf op zijn commandopost blijvende, wees hiervoor aan 1 en 3-III-2 R.W., elk versterkt met een sectie zw. mitrs., en de motorsectie van III-2 R.W., het geheel onder bevel van een Res. Kapitein C.-I-III-2 R.W. De beide versterkte compagnieën marcheerden met veiligheidsmaatregelen naar Dordwijk en, toen daar niemand werd aangetroffen, verder naar de Zuidendijk. Op verzoek van C.-III-14 R.A. kwamen de sectiën zw. mitrs. en mortieren hier in stelling en brachten vuur uit op dalende en zich reeds in het voorterrein bevindende valschermjagers, waaraan zij zware verliezen toebrachten.

Juist wilde de kapitein ook de 1 Comp. tot ontwikkeling brengen, aangezien een groot aantal valschermjagers in het voorterrein daalde, toen hij omstreeks 8.30 van de B.C., waarmede hij over het Rijkstelefoonnet verband had opgenomen, bevel kreeg, met de beide compagnieën een aanval te doen op het complex Zee-

¹⁾ Zie schets 3.

²⁾ Door het overlijden van de Kantonnementscommandant en het feit, dat hij, noch zijn adjudant, noch iemand anders in zijn bevelen heeft gekend, zijn de motieven dezer bevelen niet met zekerheid vast te stellen.

³⁾ Zoals op schets 5 blijkt, bevond III-14 R.A. zich in werkelijkheid zuidelijker en wel langs de Zuidendijk.

haven en dit te nemen. Hoewel bovenbedoelde kapitein erop wees, dat het z.i. noodzakelijk was ter plaatse te blijven, bleef het van de Kantonnemenscommandant afkomstige bevel gehandhaafd. Bovenbedoelde kapitein liet toen de zw. mitrs. ter versterking van de artilleristen achter, beval 3-III-2 R.W., onder een Res. Ritmeester over Amstelwijck te marcheren en vervolgens Zeehaven uit het zuiden aan te vallen en marcheerde met zijn eigen compagnie, versterkt met de mortiersectie, via Krispijn naar Zeehaven teneinde dit complex uit het Oosten aan te vallen¹⁾.

De 3 Comp. ontmoette bij Amstelwijck een Duitse patrouille, die, met achterlating van één gesneuvelde, uitweek, doorzocht dit buiten, dat verlaten werd bevonden, behoudens de hier nog steeds aanwezige hulpverbandplaats. De chef hiervan, een Res. off. v. Gez. te kl., kreeg daarbij contact met de wielrijders. Hij begaf zich daarop naar 's-Gravendeel en deelde de Gr. A.C. mede, dat Amstelwijck in eigen handen was.

Sedertdien werd op dit punt geen storend vuur meer gegeven. De wielrijders ontwikkelden zich vervolgens tegen de Zuidzijde van Zeehaven. Zoals vermeld, was dit terreingedeelte bezet door 2-II-28 R.I. Gelukkig bemerkte men bij laatstgenoemd onderdeel door eigen troepen te worden aangevallen en kon, door zwaaien met zakdoeken, met de wielrijders in verbinding komen. De beide Compagniescommandanten doorzochten gezamenlijk nogmaals de Zeehaventerreinen, zonder een spoor van vijand aan te treffen, waarna de ritmeester zich telefonisch met zijn B.C. in verbinding stelde en, na diens machtiging daarvoor te hebben bekomen, naar het Oranjepark terugkeerde.

Reeds voor 3-III-2 R.W. was afgemarcheerd werd door het bataljon II-28 R.I. vuur uit oostelijke richting ontvangen. Uit deze richting was inmiddels 1-III-2 R.W. het Zeehaventerrein genaderd en had met mitrailleurs en de sectie mortieren het vuur op de vermeende vijand geopend. De mortiersectie verschoot 30 projectielen op de loods in de N.O.hoek van het terrein, welk gedeelte door 1-II-28 R.I. was bezet.

Na veel roepen, zwaaien, het doen blazen van het „Wilhelmus” en het uitzenden van een patrouille, slaagde de majoor — die door de kijker had vastgesteld met eigen wielrijders te doen te hebben — er eindelijk in het vuren te doen staken. Hij kreeg daarop contact met een officier van 1-III-2 R.W.

Deze meldde zulks aan zijn Compagniescommandant, die vervolgens verbinding zocht met 3-III-2 R.W. Nadat dit was verkregen, deed de kapitein zijn Sectiecommandanten bevel toekomen de compagnie, die — mede doordat de Sectiecommandanten niet over kaarten beschikten, daar deze zich op de goederentrein bevonden — in de straten van de wijk Krispijn uit de hand was geraakt, te verzamelen op de Patersweg, aan de Zuidrand van genoemde wijk.

Bovenbedoelde majoor had inmiddels nog tweemaal — om 10.00 en om 12.00 — telefonisch verbinding opgenomen met de Kantonnementscommandant te Dordrecht, deze de toestand bij Zeehaven uiteengezet en de opdracht ontvangen naar het Noorden door te dringen en de vijand van de Zwijsdrechtsche brug te verdrijven. In verband hiermede gaf hij nadat de verbinding met de wielrijders was verkregen, de kapitein C.-2-II-28 R.I., opdracht deze compagnie te verzamelen en begaf zich weer naar de Oostzijde van het terrein.

Uit het Noorden klonk hevig geschiet en geschreeuw. De vijand drong met kracht op. De met 3 zw. mitrs. versterkte sectie van 14 C.Pn., die zich in de N.W. punt van de wijk Krispijn bevond en t.o.v. de vijandelijke aanval een flanksstelling innam, was eveneens aangevallen en had zich — na de zw. mitrs. onbruikbaar te hebben gemaakt — naar het station teruggetrokken.

¹⁾ Zie schets 6.

Delen van 1-II-28 R.I. trokken over het Zeehaven-terrein terug. Tevergeefs trachtte bovenbedoelde majoor met enkele manschappen de terugtrekkende beweging te stuiten. Eerst in de door de 2 Comp., die inmiddels weer stelling had genomen, bezette lijn gelukte het hem, bijgestaan door de officieren, de weerstand opnieuw te organiseren.

Korte tijd later vertoonde zich op de Dordtsche straatweg een troep van omstreeks 50—60 Nederlandse soldaten, zwaaiende met witte vlaggen, zomede een grote „Oranje-blanje-bleu” vlag en roepende „Hup Holland”, „Niet schieten” e.d.

Deze Nederlandse soldaten waren krijgsgevangenen, door de Duitsers in de voorafgeane gevechten gemaakt.

De S.M.A., van 1-II-28 R.I., die in de morgen van 11 Mei was gevangen genomen en daarna met omstreeks 50 andere krijgsgevangenen en ongeveer 40 burgers, opgesloten in een school nabij de verkeersbrug, zegt hieromtrent in zijn verslag: „In de namiddag kregen-wij opdracht buiten te verzamelen, waarop wij werden toegesproken door een Duits officier, die in zuiver Nederlands zeide: „De civielen in Dordrecht hebben op Duitse soldaten geschoten en aangezien de Führer wil, dat geen burgers gedood worden, moeten jullie voorop om het vuur het zwijgen op te leggen”. Er kwam een vrachtauto aanrijden, waarop ongeveer 18 Hollandse militairen met een Hollandse vlag werden geplaatst, die daarop wegreed in de richting Amstelwijck. Daarna gingen wij lopende in dezelfde richting en moesten met een zakdoek in de hand onder het roepen van: „Niet schieten, Hollanders” onder bedreiging van de vuurwapenen der Duitsers, die gedekt onder langs de dijk liepen, vooruit”.

Een officier der Lu.A., zomede de dpl. sergeanten der pontonniers hebben overeenkomstige verklaringen afgelegd.

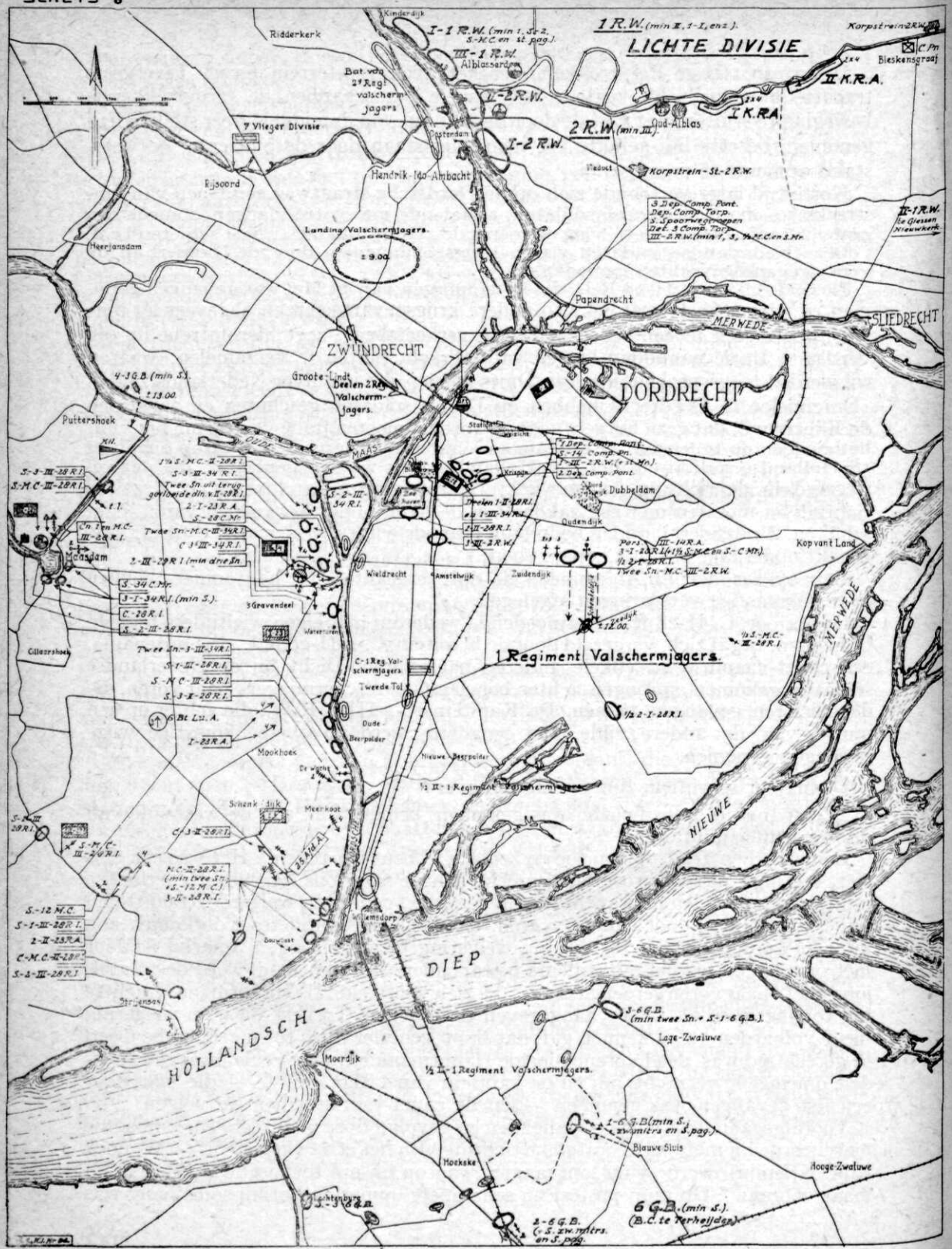
De Majoor, C.-II-28 R.I., vermoedende wederom met eigen wielrijders te doen te hebben, begaf zich, vergezeld door de Kapitein, C.-2-II-28 R.I., drie luitenants, een cadet-vaandrig en enkele anderen naar voren. Dicht bij de Nederlandse soldaten gekomen, sprongen achter hen Duitse valschermjagers naar voren, die de officieren gevangen namen. De Kapitein, C-1-III-2 R.W., die achter op een motor van de andere zijde was genaderd, werd op overeenkomstige wijze gevangen genomen.

De majoor schrijft in zijn verslag hierover:

„Eerst toen ik zeer dichtbij was gekomen, bemerkte ik aan de westzijde van de weg Duitse militairen.

Een van hen trad op mij toe en zeide: „U bent gevangen”. Het was een officier, die mijn pistool vroeg en verzocht aan de voor ons liggende Nederlandse militairen te bevelen de wapens neer te leggen. Toen ik dit weigerde, trachtte hij mij te overreden, door aan te voeren, dat veel bloedvergieten voorkomen zou kunnen worden. Nadat ik bij mijn weigering bleef volharden, waarbij ik door met pistolen en pistool-mitrailleurs bewapenden werd omringd, werd de „Bataljons-chef” naar voren geroepen. Deze, die zich voorstelde als Hauptmann, trachtte mij tot ingrijpen als boven aangegeven te bewegen. Toen ik bij mijn weigering bleef volharden en te kennen gaf, dat ik op generlei wijze tot ingrijpen bevoegd of gerechtigd was, deed vorenbedoelde Hauptmann mij door een aantal gewapenden omringen, verzocht mij en de kapitein van 1-III-2 R.W. — die ook door een list gevangen was genomen — en de cadet-vaandrig hem te volgen.

Voorafgegaan door enige gewapenden en gevolgd door ongeveer een compagnie marcheerde hij met ons in oostelijke richting. Bij het eerste kruispunt (Z.W. hoek wijk Krispijn) werd vuur ontvangen, waarop hij mij toevoegde: „Gaat u nu maar vooraan”. Op mijn protest en schampere opmerking of hij soms bang was

Toestand 11 Mei 1940, 12.00

zonder mij, zag hij blijkbaar in te ver te zijn gegaan. Onder bewaking bleven wij achter. De vijandelijke compagnie vervolgde haar weg. Er werd enig verlies geleden, hetgeen wij bemerkten doordat een zwaar aan het hoofd gewonde werd afgevoerd. Kort daarna geleidde men ons terug naar de Dordtsche straatweg, waar zich de overige gevangenen bevonden ¹⁾).

De enige overgebleven officier van 2-II-28 R.I., verzamelde het restant van dit onderdeel in de Z.O.hoek van het Zeehaven-terrein. Even later voegde zich bij hen de Res. Kapitein, C.-I-II-28 R.I. met twee luitenants en een aantal onderofficieren en manschappen van deze compagnie, 1-I-34 R.I. en de bataljonsstaf. Bovenbedoelde kapitein achtte het onder de gegeven omstandigheden onmogelijk de gevangenen te onzetten en trok met het overschot, omstreeks 75 man, terug naar het pontveer te Wioldrecht, dat, via Amstelwijck, omstreeks 17.15 werd bereikt. Hier deelde bovenbedoelde kapitein zijn troep opnieuw in en wel in twee sectiën, zomede een veiligheidsafdeling van een groep. Vervolgens stelde hij zich in verbinding met de bezetting te 's-Gravendeel en ontving van de Kapitein C.-3-III-34 R.I., namens C.-28 R.I., opdracht Wioldrecht bezet te houden, aangezien, naar inmiddels door de Groepscommandant was vernomen, op 12 Mei de Lichte divisie het Eiland van Dordrecht zou overmeesteren en daarna over het veer bij Wioldrecht zou oprukken. Het was dus van belang hier een bruggehoofdje vast te houden. Juist toen bovenbedoelde kapitein ter uitvoering van dit bevel zijn afdeling wilde opstellen, werd deze uit verschillende erven en boerderijen hevige vuur genomen ²⁾).

Enige huizen en boerderijen werden door geschut — of mortiervuur — in brand geschoten.

Bovenbedoelde kapitein werd door de uit oostelijke richting opdringende valschermjagers gesommeerd zich over te geven, doch weigerde en viel, na met zijn pistool drie tegenstanders te hebben neergeschoten, dodelijk getroffen neer. De rest werd uiteengeslagen, enkelen wisten over de Kil te zwemmen, het gros werd gevangen genomen.

Uit de in de loop van de morgen over de Kil teruggevloede tirailleurs waren aldaar — na hen opnieuw te hebben bewapend — door een kapitein twee sectiën gevormd, die ten Noorden van 's-Gravendeel langs de Krabbe in de strijd werden gebracht. Voorts waren, op last van C.-III-34 R.I., de drie door II-28 R.I. in de nacht van 10/11 Mei te Amstelwijck achtergelaten zw. mitrs. onder een luitenant naar 's-Gravendeel terug gekomen en ten Noorden van deze plaats in stelling gebracht. Ten slotte waren nog op de oostelijke Kiloever teruggekeerd de gevechts- en keukentrein van II-28 R.I. en de daarbij achtergebleven 1e sectie van de 28 C.Mr., die te 's-Gravendeel in stelling werd gebracht.

Dit was alles wat overbleef van het bataljon, dat aldus met een verlies van 29 doden, w.o. 3 officieren ³⁾ en ± 30 gewonden, buiten gevecht werd gesteld.

De in de wijk Krispijn verspreide delen van 1-III-2 R.W. waren — van de C.C. niets meer bemerkende en vuur ontvangende — onder twee res. eerste luitenants, naar het Oranjepark teruggekeerd. Het valt te betreuren, dat de compagnie onder deze omstandigheden het gevechtsveld heeft verlaten.

¹⁾ Deze werden later afgevoerd naar een door de Duitsers bij Willemsdorp ingericht gevangenenkamp.

²⁾ Wioldrecht en het zuidelijk gedeelte van de Krabbenpolder waren in de morgen van 11 Mei reeds door de vijand bezet geweest, die hieruit — met achterlating van 2 mitrs. — door krachtig geschut-, mortier- en mitr.-vuur was verdreven.

Te 15.45 was een vijandelijke afdeling, uit het Noorden komende, 500 m ten Zuiden van Amstelwijck door 2-I-23 R.A., met waarneming van de toren te 's Gravendeel, onder vuur genomen.

³⁾ Hiervan 1 officier van Staf II-28 R.I., 1 officier en 3 man van 1-28 R.I., 3 man 2-II-28 R.I., 2 officieren en 19 man van 1-I-34 R.I.

Omstreeks 15.00 ontruimde ook de kapitein, die het bevel over de 1 en 2 Depôt Comp. Pontonniers voerde de wijk Krispijn en trok op het buiten „Weizicht”, ten Zuiden van het station Dordrecht, terug.

Zoals uit het voorgaande blijkt, waren *de van twee zijden ondernomen pogingen om Dordrecht te ontzetten*, waarvan ongetwijfeld succes mocht worden verwacht, derhalve *mislukt*. Onder de *factoren*, die hiertoe hebben bijgedragen moeten worden genoemd :

De gebrekkige leiding van de Kantonnementscommandant, die de te zijner beschikking gestelde krachten niet coördineerde, doch wiens bevelen integendeel oorzaak waren dat het bataljon, de beide compagnieën van III-2 R.W. en de pontonniers van bovenbedoelde kapitein zonder enig onderling verband naast en zelfs tegen elkaar streden ;

het door C.-II-28 R.I. afwijken van de hem gegeven opdracht en de onvoldoende beveiliging tijdens het rusten in de nacht van 10/11 Mei ;

de onervarenheid en gebrekkige geoefendheid van de Nederlandse commandanten en troepen, die onder moeilijke en verwarrende omstandigheden de vuurdoop ondergingen en daardoor zeer vatbaar waren voor panieken ;

daartegenover een ervaren tegenstander, uitmuntend geoefend, bewapend en voorbereid op zijn taak, die buitendien ongeoorloofde krijgslisten in toepassing bracht.

Alvorens het Eiland van Dordrecht voorlopig te verlaten moeten nog enkele woorden worden gewijd aan de verdere handelingen van de zich nog op het oostelijk deel van dit eiland bevindende troepen van de Groep Kil (pers. III-14 R.A. 2 en 3-I-28 R.I., 2 en 4 Sectie M.C.-I-28 R.I., 3 Sectie 28 C.Mr.)¹⁾.

In de vroege morgen van 11 Mei deelde de res. kapitein, C.-3-I-38 R.I., die de nacht van 10/11 Mei te Kop van 't Land had doorgebracht, C.-Groep Kil telefonisch mede verband te hebben met delen van 2-I-28 R.I., zomede met eigen wielrijders (III-2 R.W.). Hij ontving daarop te 4.35 bevel de beide compagnieën te verzamelen en daarmede aan te vallen à cheval van de Zeedijk (dijk Kop van 't Land-Tweede Tol) ten einde, in samenwerking met de wielrijders, achtereenvolgens de batterijen van III-14 R.A. en I-17 R.A. te heroveren. Op verzoek van bovenbedoelde kapitein zou C.-Groep Kil ter ondersteuning van deze aanval artillerievuur doen brengen op het kruispunt Zeedijk-Schenkeldijk, welk punt door de vijand krachtig was bezet. Dit vuur werd te 5.00 door I-23 R.A. (min 2) afgegeven.

De aanval werd ondernomen door 3-I-28 R.I. (versterkt met 1½ sectie van M.C.-I-28 R.I. 2) en een sectie van 28 C.Mr.), twee sectiën van 2-I-28 R.I. onder een res. tweede luitenant en het personeel van III-14 R.A. (gesteund door twee sectiën van M.C. III-2 R.W.) en slaagde in zoverre, dat in de loop van de morgen de vijand van de bedoelde viersprong werd verdreven — waarbij een 20-tal Duitsers werden gevangen genomen en enige door hen gevangen genomen eigen manschappen werden bevrijd — en de batterijen van III-14 R.A. werden heroverd. Vooral het optreden van bovenbedoelden res. tweede luitenant, met de beide sectiën van 2-I-28 R.I., had tot dit succes bijgedragen. De linkerbatterij bleek geheel intact, de stukken van de middenbatterij waren in een sloot geworpen, terwijl bij de rechterbatterij de munitie tot ontploffing was gebracht.

¹⁾ Zie schetsen 5, 6 en 7.

²⁾ De 2 Sectie M.C.-I-28 R.I. (min één stuk) bevond zich in een ter verdediging ingerichte hoeve aan de Noorder Elsdijk en sloot in de avond van 11 Mei aan bij de beide sectiën van 2-I-28 R.I.

Daar van de zijde van de spoorbaan Dordrecht-Willemsdorp geschut- en mortiervuur werd ontvangen en nieuwe valschermtroepen daalden, werd er van afgezien verder naar het Westen op te rukken.

Wel gelukte het een patrouille van 7 vrijwilligers onder een wachtmeester-capitulant een vijandelijk mitrailleurnest, ingegraven ten Westen van de Schenkeldijk onschadelijk te maken. De bezetting ter sterkte van 8 man werd gevangen genomen, 4 kisten met wapenen en munitie werden buit gemaakt.

Tegen de avond zocht bovenbedoelde kapitein opnieuw telefonisch verband met de Groepscommandant en deelde mede, het ongeraden te achten des nachts ter plaatse te blijven. Daar C.-Groep Kil er intussen door C.Vg.H. van was verwittigd, dat de Lichte divisie op 12 Mei het Eiland van Dordrecht zou binnen rukken, meende hij beter te doen met de overtocht over de Merwede van dit onderdeel veilig te stellen, dan III-14 R.A. en de resten van I-28 R.I. bloot te stellen aan het hem inmiddels bekend geworden lot van II-28 R.I. Hij beval daarom, dat eerstgenoemde troepen terug moesten gaan op de spoorweg ten Noorden van Dubbeldam, zich daar vastzetten, en, na door troepen van de Lt.D. te zijn door schreden, zich onder de bevelen van C.Lt.D. moesten stellen.

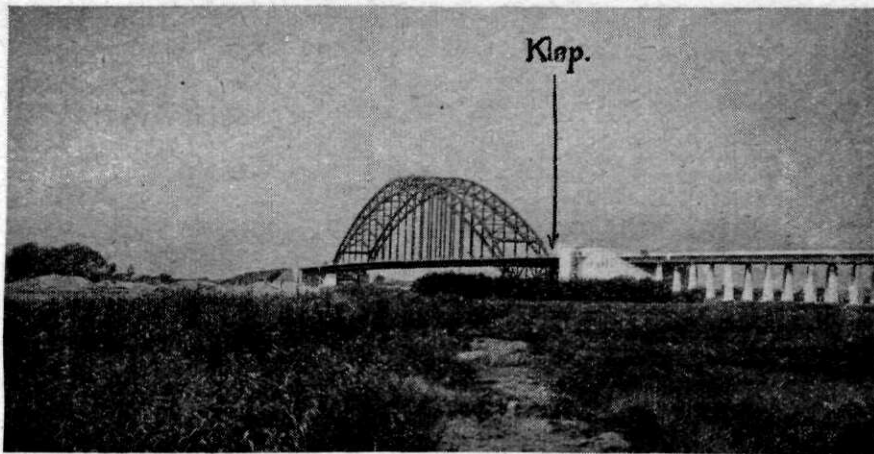
Deze beweging werd in de nacht van 11/12 Mei uitgevoerd¹⁾.

Slechts twee geïsoleerde sectiën van 2-I-28 R.I. onder een vaandrig, konden zich hierbij niet aansluiten. Deze afdeling had de nacht van 10/11 Mei doorgebracht in het zuidelijk gedeelte van het Dordtse eiland, in de morgen van 11 Mei telefonisch verband gekregen met bovenbedoelde kapitein en van hem de opdracht ontvangen uit het Zuiden op te rukken ter deelneming aan vorenbedoelde aanval. Juist toen de beide sectiën hieraan gevolg wilden geven daalde (5.00) in hun omgeving weder een compagnie valschermjagers, waarmede zij in gevecht geraakten. In de loop van dit gevecht, dat met tussenpozen de gehele dag voortduurde, werden de vijand ernstige verliezen toegebracht en werd de Duitse Compagniescommandant (Oberleutnant) gevangen genomen, doch later weder ontzet. Tegen de avond kreeg de vaandrig echter munitiegebrek en bewilligde daarom in een voorstel van de Duitse commandant om een wapenstilstand te sluiten. Nederlanders en Duitsers (33 man) werden toen samenge trokken in de boerderij „De Tongplaat”, doden (1 Nederlander, 4 Duitsers) werden begraven, gewonden verzorgd, (het bleek, dat van Duitse zijde reeds doden en gewonden waren afgevoerd) en door beide partijen 2 posten uitgezet. In de vroege morgen van 12 Mei naderde een sterkere Duitse afdeling, waarop bovenbedoelde vaandrig de wapens neerlegde.

Aangezien, zoals t.a.p. werd vermeld, de kapitein C. 2 Depôt Comp. Pontonniers die, 11 Mei omstreeks 15.00, onder de druk der valschermjagers, met de 1 en 2 Depôt Comp. de wijk Krispijn had ontruimd en was teruggetrokken op „Weizicht”, was derhalve in de morgen van 12 Mei het Eiland van Dordrecht ten Zuiden van de stad Dordrecht door de Nederlandse troepen geheel ontruimd.

De Nederlandse weerstandslijn, die het noordelijk deel van het eiland met de stad Dordrecht en het veer van Papendrecht dekte, liep langs de spoorbaan Dordrecht—Sliedrecht met inbegrip van het Stationsemplacement en het buiten „Weizicht” en was — van West naar Oost — bezet door: het detachement van de tweede Luitenant der Genie van Staf Depôt Pontonniers, het detachement van de 3 Comp. Torp., de Sectie Spoorwegtroepen, de 1 en 2 Depôt Comp. Torp. met de sectie van 14 C.Pn, het personeel van III-14 R.A., 3-I-28 R.I. (met de 4 Sectie

¹⁾ Zie schets 7.

Afb. 2.

M.C.-1-28 R.I. en de 3 Sectie 28 C.Mr.), twee sectiën van 2-1-28 R.I. (met de 2 Sectie M.C.-1-28 R.I.).

Van deze lijn zou de herovering van het Dordtse Eiland uit moeten gaan.

d. De opmars tegen Waalhaven der Lichte divisie¹⁾.

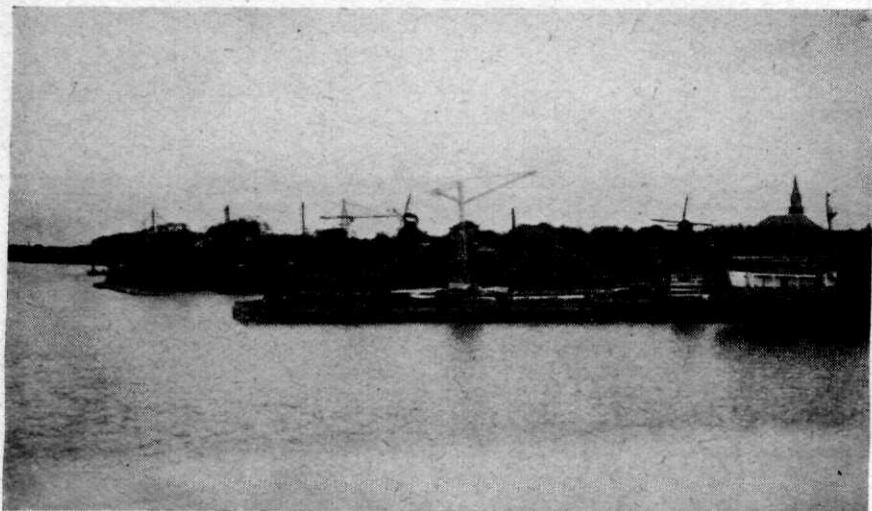
Zoals wij reeds vermeldden ontving C.Lt.D. 10 Mei omstreeks 17.00, door tussenkomst van de Kantonnementscommandant te Gorinchem, het telefonisch door C.Vg.H. gegeven bevel om met de Lt. D. (min een naar Dordrecht af te splitsen bataljon wielrijders) over de brug bij Alblusserdam de Noord te overschrijden, de Duitse troepen op IJsselmonde aan te vallen en zich in het bezit te stellen van het vliegveld Waalhaven.

Enige tijd later deed C.Vg.H. de C.Lt.Div. nog mededelen, dat het vliegveld Waalhaven in de nacht van 10/11 Mei door Engelse luchtmacht zou worden gebombardeerd. Het bombardement zou te 2.20 zijn geëindigd.

Uit de ontvangen opdracht kreeg C. Lt. D. de indruk, dat het hier een plaatselijke aanval op het door Duitse valschermtroepen vermeersterde vliegveld Waalhaven betrof en dat ten Oosten van Waalhaven geen weerstand van betekenis viel te verwachten. Voor de uitvoering van de opdracht waren beschikbaar twee regimenten wielrijders, die echter van de Merwede moesten teruggenomen en gedeeltelijk nog daarheen in opmars waren (II-1 R.W.), benevens het K.R.A. (vier batterijen).

C. Lt. D. besloot deze troepen voorshands in twee marsgroepen, elk bestaande uit een regiment wielrijders met een afdeling artillerie, te doen opmarcheren naar de omstreeks 8 km ten Oosten van het vliegveld gelegen lijn Bolnes—Barendrecht om van hieruit de aanval te beginnen. Weliswaar moest daartoe de Noord worden overschreden, doch hierover voerde bij Alblusserdam een in de nieuwe rijksweg Gorinchem—Rotterdam gelegen elektrische hefbrug (zie Afb. 2). Het was uiteraard een nadeel, dat beide marsgroepen van één brug moesten gebruik maken. Hiervan was echter geen ernstige vertraging te duchten, doordat de regimenten met belangrijk tijdsverschil te Alblusserdam zouden aankomen. Overigens was

¹⁾ Dit hoofdstuk is, in enigszins andere vorm, afzonderlijk gepubliceerd. Zie „Het gevecht aan de Noord (11-14 Mei 1940)” in „De Militaire Spectator”, April 1941, blz. 134.

Afb. 3.

het voor de uit te voeren operatie een belangrijk nadeel, dat de troepen reeds bezig waren met het bezetten van het Merwede-front en zodoende kostbare uren verloren moesten gaan alvorens de nieuwe opmars kon beginnen. Dit nadeel deed zich te ernstiger gevoelen, omdat aan de Lichte divisie alle snelle troepen (de beide eskadrons pantserwagens, de beide regimenten huzaren motorrijder) waren onttrokken. Deze zouden hebben veroorloofd nog op 10 Mei voor het vallen van de duisternis de brug bij Alblasserdam veilig te stellen en door een verkenning richting Waalhaven de nodige gegevens te verschaffen voor het in de strijd brengen van de wielrijders.

Inplaats van een Lichte divisie waren de troepen, die tegen Waalhaven moesten oprukken niet meer dan een met artillerie versterkte brigade wielrijders, waarvan één bataljon moest worden afgesplitst naar Dordrecht en één bataljon (II-1 R.W.) nog niet beschikbaar was.

Zoals reeds vermeld bepaalde C.Lt.Div. dat 2 R.W., na het passeren van de brug bij Alblasserdam, een bataljon over Zwijndrecht naar Dordrecht moest doen afbuigen. Ook uit het bevel tot deze flankmars t.o.v. de vijand blijkt, dat C.Lt.Div. aan de Noord en onmiddellijk ten Westen daarvan geen ernstige weerstand verwachtte.

Een en ander werd vastgesteld in een bevel (zie *bijlage A.*), uitgegeven om 17.45. Aan C.-linker marsgroep (C.-2 R.W.) overhandigde C.Lt.Div. dit bevel kort daarna persoonlijk bij Station Sliedrecht, waarheen C.Lt.Div. zich had begeven. C.-rechter marsgroep (C.-1 R.W.) ontving het eerst om \pm 20.30 te Molenaarsgraaf.

Omstreeks 21.00 — de duisternis was intussen gevallen — begaf C.Lt.Div. zich, begeleid door den Chef, den Sous-Chef van de Staf en de Gevechtsstaf, uit Molenaarsgraaf naar Alblasserdam ten einde de opmars van de Lt.Div. over de brug aldaar na te gaan.

Te Alblasserdam aangekomen werd de gevechtsstaf op de weg Oud-Alblas—Alblasserdam achtergelaten en begaf C.Lt.Div. zich met zijn beide naaste medewerkers te voet naar de brug, die opgedraaid bleek te zijn. Troepen werden te Alblasserdam niet aangetroffen. Evenwel deelde een veldwachter mede, dat de Westoever van de Noord ter weerszijden van de brug en de uiterwaarden 's na-

middags door Duitse troepen waren bezet, terwijl in het landhoofd springmiddelen zouden zijn aangebracht. De sterkte van den vijand bedroeg naar zijn schatting 200 á 300 man, waarbij mitrailleurs¹⁾. De brugwachter had de brug opgedraaid en het instrument, waarmee deze kon worden gesloten, medegenomen.

Na vorenbedoelde mededelingen te hebben ontvangen, liep de Kolonel C.Lt.Div. met de beide hem toegevoegde officieren, over de kunstweg langs de Noord richting Papendrecht en ontmoette omstreeks 300 m voorbij de brug de voorste afdeling van III-2 R.W., een sectie onder een vaandrig. Even later meldde zich de commandant van dit bataljon. In verband met de bezetting van de Westoever van de Noord nabij de brug droeg C.Lt.Div. deze commandant op met zijn bataljon rechtsomkeert te maken en zich, in stede van via de brug en Zwijnrecht, over het veer bij Papendrecht naar Dordrecht te begeven.

Aan dit mondelinge bevel werd terstond een begin van uitvoering gegeven.

Inmiddels had de kolonel de brugwachter doen ontbieden en ondervragen. Deze heeft omtrent een en ander onmiddellijk na de oorlog het volgende opgetekend, zodat is aan te nemen, dat ongeveer hetzelfde aan de C.Lt.Div. werd medegedeeld.

Vrijdag 10 Mei 1940, de eerste oorlogsdag, is hier alles vrijwel rustig verlopen. Hoeveel vliegtuigen hier die dag overgevlogen zijn, is niet te schatten. 's Middags te omstreeks 12.30 uur zagen wij parachutisten achter Hendrik Ido-Ambacht neervallen. Omdat wij vermoedden, dat het om de brug alhier te doen was, hebben wij, na overleg, de Burgemeester van Alblasserdam met het geval in kennis gesteld, die ons beval de brug onmiddellijk omhoog te halen en neer te laten voor Hollandse militairen en dergelijke. Later op de dag kregen wij van de Commandant van Zuid-Holland bericht, in geen geval de brug neer te laten²⁾.

„Te omstreeks 17.30 zagen wij uit de richting H.I.-Ambacht een auto de brug naderen, waarin enige Duitse militairen gezeten waren, welke, na hier en daar eens gekeken te hebben, terug gingen. Dat was voor ons het teken op onze hoede te zijn. Te omstreeks 18.30 uur zagen wij, Van Erk en ik, (Hamers was intussen een poosje naar huis, wat wij die dag om beurten deden) dezelfde auto, zijde H.I.-Ambacht, de brug naderen en voor aan de brug stoppen. Enige Duitse militairen stapten eruit en deden alsof zij aan de brug iets bevestigden en wij zagen hen met een kabel of zo iets dergelijks over de brug lopen, waaruit wij afleidden, dat zij indien nodig de brug konden laten springen. Verder zagen wij, dat enige militairen, drie of vier, met hun geweer in de aanslag naar voren kwamen, roepende: „Brug neer, brug neer,” waaraan wij geen gevolg konden geven”.

Uit de genoemde tijden blijkt, dat, indien C.Lt.Div. na het ontvangen van het bevel van C.Vg.H., hetgeen omstreeks 17.00 moet zijn geweest, de beschikking had gehad over de snelle troepen, die organiek tot de divisie behoorden, deze de brug bij Alblasserdam onbezet zouden hebben gevonden.

Ook met wielrijders, indien toen reeds beschikbaar en onverwijd vooruitgeworpen, zou dit het geval zijn geweest.

Voorts blijkt, dat de brugwachter, naar thans bekend is, geheel in overeenstemming met de feiten, 's vijands sterkte veel geringer voorstelde dan de veldwachter.

Het valt achteraf gezien te betreuren, dat C.Lt.Div. mede onder indruk van de overdreven voorstelling omtrent 's vijands sterkte, die de veldwachter had gegeven, niet heeft doen pogen in het nachtelijk duister door III-2 R.W. de brug te doen vermeesteren.

In stede daarvan besloot de kolonel om tegen het aanbreken van de dag van

¹⁾ Zoals zal blijken, was 's vijands werkelijke sterkte in dit stadium veel geringer.

²⁾ Bedoeld is de Kantonnementscommandant te Dordrecht.

11 Mei de overgang over de Noord te doen forceren. Uit Alblasserdam werd dit voornemen telefonisch gemeld aan C.Vg.H.

Vervolgens begaf C.Lt.Div zich met zijn officieren naar Oud-Alblas, waar tijdens de overgang van de Noord de commandopost van C.Lt.Div. zou worden gevestigd.

Op dit ogenblik naderden de voorste onderdelen van 2 R.W. (III-2 R.W. niet meegerekend) ten Zuiden van Alblasserdam de Noord ¹⁾.

Wij verlieten de onderdelen van de Lt.Div. op het ogenblik, waarop zij het bevel van C.Lt.Div. betreffende de opmars richting Waalhaven (zie *bijlage A*) ontvingen.

C.-2 R.W., aangewezen als commandant van de *Linker-marsgroep*, die omstreeks 18.00 bij Station Sliedrecht het marsbevel van C.Lt.Div. ontving, deed C.-III-2 R.W. de reeds bekende opdracht toekomen en ontbood zijn andere ondercommandanten op de commandopost.

Tijdens de bevelsuitgifte, omstreeks 18.45, gaven enkele Duitse gevechtsvliegtuigen mitrailleurvuur af op de bij Station Sliedrecht aanwezige voertuigen zonder echter verliezen te veroorzaken. C.-2 R.W. deelde de ontvangen opdracht mede en gaf bevel de marsgroep als volgt op te stellen op de nieuwe rijksweg Sliedrecht-Alblasserdam. Hij week hiermede terecht af van het divisiebevel, dat geen rekening hield met deze weg, die nog niet op de stafkaart (uitgave 1937) was aangegeven.

Voorhoede :	II-2 R.W. (min 2)
	1500 m.
Hoofdmacht :	I-2 R.W. (min 2) ²⁾
	500 m.
	2-II-2 R.W. (min twee sectiën).
	St.-II-K.R.A.
	Vbd.A.-2 R.W. (met G.T.-St. 2 R.W.).
	Een sectie van 2-II-2 R.W.
	3 en 4-II-K.R.A.
	Een sectie van 2-II-2 R.W.
	1000 m.
	G.T.
	Kn.T. } van het gehele regiment verenigd onder C.-Korps-
	Lm.T. } trein Staf 2 R.W.
	Gn.T. }

De R.C. met de commandogroep, vergezeld van C.-II-K.R.A. en diens beide Bt.Cn., achter de voorhoede.

Voor de afmars kreeg de troep gelegenheid uit de keukenwagens het middagmaal te nuttigen, terwijl voorts handgranaten en extra munitie worden uitgedeeld.

Intussen kwam 3-II-K.R.A. te 19.30 uit Wijngaarden, het marsdoel voor II-K.R.A., te Sliedrecht aan, daar in eerstgenoemd dorp niet voldoende legeringsruimte bleek te zijn, doch vernam hier, dat van legeren voorlopig geen sprake kan zijn. Ook St.-II-K.R.A. en 4-II-K.R.A., bij welke batterij een officier en een kornet door een verkeersongeval waren verwond, werden hiermede in kennis gesteld.

Het duurde intussen geruime tijd eer de wielrijders, sedert 4.00 op de been en vermoeid van de lange mars, waren verzameld, hadden gegeten, van handgranaten en extra patronen waren voorzien en de marscolonne was gevormd.

¹⁾ Zie *schets 4* en Afb. 3.

²⁾ 2-I-2 R.W. bevond zich op 10 Mei te Blerick en sloot 11 Mei 14.00 bij het bataljon aan. Het personeel van twee sectiën bevond zich in de nacht van 9/10 Mei op patrouille langs de Maas en kon grotendeels niet meer bij de compagnie aansluiten.

Eerst om 22.30, vier en een half uur na de ontvangst door de R.C. van het divisiebevel, zette de marsgroep zich in beweging. Een uur later bereikte de voorhoede de brug over de Noord bij Alblasserdam.

Bijlage A.

SCHERP SLIJPER.

AFDRUK

C.Lt.Div.

Ex. Nr. 31

S.I.-1

cp. 10 Mei 1940

Nr. 5 B.

17.45.

GEHEIM

1. De vijand heeft zich van het gedeelte van ROTTERDAM bezuiden de MAAS meester gemaakt.
2. De Lt. Div. heeft opdracht in de richting IJSSELMONDE op te rukken en den vij. aan te grijpen.
3. Daartoe zal de Lt. Div. oprukken in 2 marschgroepen :
 - a. rechter marschgroep C. is C.-1-R.W.
troepen : 1 R.W. en een Afd.-K.R.A. (die, welke aanvankelijk zou legeren te GIESSEN NIEUWKERK).
 - b. linker marschgroep C. is C.-2 R.W.
troepen : 2 R.W. (min één Bat.) en één Afd.-K.R.A. die, welke aanvankelijk zou legeren te WIJNGAARDEN.
4. *M A R S C H W E G E N*
 - a. *Marschgroep 1 R.W.*
GOUDRIAAN-MOLENAARSGRAAF—brug bij ALBLASSERDAM—RIDDERKERK tot BOLNES.
 - b. *Marschgroep 2 R.W.*
GIESSENDAM—SLIEDRECHT—PAPENDRECHT-brug bij ALBLASSERDAM tot BARENDRECHT.
5. De Hoofden van de hoofdmachten rukken op tot de lijn BOLNES-BARENDRECHT.
6. C.-2 R.W. zendt na het passeeren van de brug bij ALBLASSERDAM één Bat. in de richting DORDRECHT, ter bezetting van die plaats. Dit Bat. stelt zich onder bevel van den Kantonnementscommandant DORDRECHT.
7. De voorhoeden van de marschgroepen brengen de gevechtsaanraking tot stand met den vijand.
8. Ik marcheer over brug ALBLASSERDAM voorlopig naar RIDDERKERK.
9. Overige onderdeelen blijven voorloopig ter plaatse als bedoeld in mijn bevel van heden Nr. 4 B.

DE KOLONEL,
Commandant van de Lichte Divisie,
(w.g.)

AAN :	Ex. Nr.
C.-Afz.St.	25
C.-Vbd,A.	26
C.-1 R.W.	27/30
C.-2 R.W.	31/34
C.-M.E.-Lt.D.	35
C.-2 R.H.M.	36/37
C.-K.R.A.	38/40
C.-D.T.	41/47
C.-5 C.A.At.	48
C.-Aut. Comp.	49

Ter uitvoering.

NIEUWS VAN DE MAAND

In het schema voorkomende op de blzn. 4 en 5 van *De Militaire Spectator* 1947 Nr. 1 dient te worden doorgehaald het vakje waarin is vermeld „Voorzitter krijgsr.” (c¹) alsmede

de naar bedoeld vakje gaande verbindinglijnen. Het gestelde onder c¹ op blz. 61 van *De Militaire Spectator* 1947 Nr. 2 kan derhalve eveneens vervallen.

Oefencentra.

Ingevolge de Ministeriële Beschikking van 4 Maart 1947, Chef G.S. Sectie G II-Org.-Nr. 1005 (L.O. Nr. 88) worden opgericht de staven van het 1e t/m. 3e Oefencentrum. De commandant van een oefencentrum staat rechtstreeks

onder de bevelen van de Minister van Oorlog. De onder de bevelen van de commandanten der oefencentra ressorteerende onderdelen zijn neergelegd in onderstaand overzicht.

1e OEFENCENTRUM ¹⁾	2e OEFENCENTRUM ²⁾	3e OEFENCENTRUM ³⁾
Regiment Grenadiers	1e Regiment infanterie	Regiment stoottroepen
„ Jagers	4e „ „	2e Regiment infanterie
„ „Prinses Irene”	5e „ „	3e „ „
8e Regiment infanterie	9e „ „	6e „ „
Regiment huzaren van Boreel	1e Mitrailleurbataljon	7e „ „
Depôt cavalerie	2e „ „	10e „ „
1e Regiment pioniers		11e „ „
1e „ „ verbindingstroepen	2e Artilleriebrigade :	3e Mitrailleurbataljon infanteriedepôt Indië
School verbindingstroepen	3e Regiment veldartillerie	3e Artilleriebrigade :
Korps geneeskundige troepen	5e „ „	7e Regiment veldartillerie
Depôt nazending Indië	6e „ „	8e „ „
Doorgangskamp	2e „ „ pantserafweertillerie	9e „ „
	3e „ „ pantserafweertillerie	2e „ „ luchtdoelartillerie
1e Artilleriebrigade :		4e „ „ pantserafweertillerie
1e Regiment veldartillerie		
2e „ „		
4e „ „		
1e „ „ luchtdoelartillerie		
3e „ „ luchtdoelartillerie		
1e „ „ pantserafweertillerie		
Artilleriemeetregiment		

¹⁾ Standplaats commandant : Amersfoort. — ²⁾ Standplaats commandant : Assen. — ³⁾ Standplaats commandant : Breda.

Opmerking : de Staf bewakingsbataljons N.I. werd bij de hiervoor genoemde beschikking van 4 Maart 1947 opgeheven.

UIT DE LEGERORDERS

Nr. 50. — Dienstreizen naar het buitenland.

Het gestelde in L.O. 1946 Nr. 336 (Mil. Sp. 1946 Nr. 8—12) is eveneens van toepassing voor dienstreizen naar *Duitsland*, met dien verstande, dat de desbetreffende officier, indien hij zich begeeft naar de :

a. *Britse bezettingszone (incl. Belgische)* zich (telegrafisch) meldt bij de Nederlandse

Hoofdverbindingsofficier in de Britse bezettingszone, Allied Mission Camp te Bad Salzuffen ;

b. *Amerikaanse bezettingszone* zich (telegrafisch) meldt bij de Nederlandse Hoofdverbindingsofficier in de Amerikaanse bezettingszone, H.Q. Usfet te Frankfurt a.M. ;

c. *Franse bezettingszone* zich (telegrafisch) meldt bij de Nederlandse Hoofdverbindingso-

officier in de Franse bezettingszone, Staufenbergerstrasse te Baden-Baden ;

d. *Stad Berlijn* zich meldt bij het Hoofd van de Sectie VII (Militaire Aangelegenheden) van de Nederlandse Militaire Missie bij de Geallieerde Bestuursraad in Duitsland Berlijn-Charlottenburg.

Voor personeel beneden de rang van officier is deze meldingsplicht niet van toepassing. Van hun vertrek wordt door de betrokken commandant (wapendirecteuren) kennis gegeven aan Hoofd Sectie G III A van het Ministerie van Oorlog (Julianakazerne).

Nr. 57. — Onderscheidingstekenen.

Bij Ministeriële Beschikking van 9 November 1946, Militair Kabinet, Bureau 4 Nr. 920 zijn voor de Koninklijke landmacht (uitgezonderd Lsk. en V.H.K.) nieuwe onderscheidingstekenen vastgesteld.

De onderscheidingstekenen omschreven in het „Voorloopig kledingvoorschrift voor de Koninklijke landmacht“ mogen tot nader order worden afgedragen.

Einde van de Officieele Mededeelingen van het Ministerie van Oorlog.

Levende Traditie

In het artikel van Kolonel M. R. H. Calmeyer, opgenomen in *De Militaire Spectator* van Maart 1947, Nr. 3 is op blz. 146 bovenaan vermeld, dat het oudste wapenfeit voorkomende op het vaandel van het korps Mariniers, Seneffe (1674) is. Het oudste wapenfeit is echter Chatham (1667).

Volledigheidshalve vermelden wij hier alle wapenfeiten op het vaandel van bedoeld korps :

Chatham (1667)

Kijkduin (1673)

Seneffe (1674)

Spanje (1702—1713)

West-Indië (1763)

Doggersbank (1781)

Algiers (1816)

Bali (1846—1849)

Atjeh (1871—1896)

Rotterdam (1940)

Javazee (1942)

Oost-Java (1942)

Voorts staat op blz. 158 vermeld, dat het vaandel van 4 R.I. is verloren gegaan. Dit is niet geheel juist, het is op last van den Commandant Kol. H. D. Buurman bij de capitulatie verbrand om te beletten dat het in handen van de vijand zou vallen.

Nieuwe Uitgaven

GEDENKBOEK MILITAIR GEZAG

Door het afwikkelingsbureau van het Militair Gezag is een Gedenkboek samengesteld, dat binnenkort bij de Rijksuitgeverij zal verschijnen.

Voor bijzonderheden verwijzen wij naar de advertentie aan het slot van de tekst in dit nummer.

BEKNOPT OVERZICHT

van de geschiedenis van de onderdelen van de Koninklijke Landmacht van 1813 tot 1947

REGIMENT GRENADIERS

Afstamming (stamonderdelen).

Bij K.B. van 7 Juli 1829 werd de afdeling Grenadiers opgericht, bestaande uit 3 bataljons elk van 4 compagnieën.

1841 „De Afdeling Grenadiers” wordt vernoemd in „Regiment Grenadiers”.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Het dempen van de opstand in de Zuidelijke Nederlanden, in het bijzonder bij de strijd om Brussel 1830 (de 3 bataljons Grenadiers).

De Tiendaagse Veldtocht van 2—12 Aug. 1831. De Afdeling Grenadiers.

De vliegvelden Ockenburg en Ypenburg op de vijand heroverd in de oorlog 1940.

Opschriften vermeld op het vaandel.

Tiendaagse Veldtocht 1831.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel.

Op 17 Nov. 1913 reikte H.M. de Koningin aan het Regiment een vaandel uit met nevenstaand opschrift en versierd met het Metalen Kruis.

Literatuur.

Honderd jaren geschiedenis van de regimenten Grenadiers en Jagers door B. J. Gijsberti Hodenpijl. Geschiedenis der regimenten G. en J. (Moorman's Per. Pers 1934). Mil. Spect. 1941 Nr. 8 en 12.

REGIMENT JAGERS

Afstamming (stamonderdelen).

Bij K.B. van 7 Juli 1829 werden opgericht een afdeling Grenadiers en 2 bataljons Jagers (een te Brussel en een te 's-Gravenhage).

1840 2 Jagersbataljons worden tot één afdeling verenigd.

1841 De naam „Afdeling Jagers” wordt gewijzigd in „Regiment Jagers” (bestaande uit 2 bataljons).

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Het dempen van de opstand te Brussel 1830. 11e bat. Jagers.

De Tiendaagse Veldtocht 1831. 2 Aug. bij Sondereyghen.

10 Aug. bij Beeckevoort.

12 Aug. bij Lubbeck voor Leuven. Oorlog 1940. Opgetreden tegen luchtlandings-troepen o.m. in het Westland.

Opschriften vermeld op het vaandel.

Tiendaagse Veldtocht 1831.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel.

17 Nov. 1913 H.M. de Koningin reikt aan het R.J. een vaandel uit met nevenstaand opschrift.

Literatuur.

Honderd jaren geschiedenis van de regimenten Grenadiers en Jagers door B. J. Gijsberti Hodenpijl.

Geschiedenis der regimenten G. en J. (Moorman's Per. Pers 1934. Mil. Spect. 1940 Nr. 7, 8 en 12. Mil. Spect. 1941 Nr. 8 en 12.

REGIMENT PRINSES IRENE VOORHEEN KON. NED. BRIGADE PRINSES IRENE

Afstamming (stamonderdelen).

11 Jan. 1941 werd de Kon. Ned. Brigade opgericht. 27 Aug. 1941 H.M. geeft de Brigade de naam Prinses Irene.

K.B. 18 April 1946 oprichtingsdatum Regiment Prinses Irene 15 April 1946.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

1944 St. Come.
1944 Pont Audemer.
1944 Beeringen.
1944 Tilburg.
1945 Hedel.

Opschriften vermeld op het vaandel.

St. Come 1944.
Pont Audemer 1944.
Beeringen 1944.
Tilburg 1944.
Hedel 1945.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel.

27 Aug. 1941 reikte H.M. het vaandel uit aan de Brigade. Op 13 Juli 1945 hechtte de Bevelhebber der Ned. Strijdkrachten Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden het ordeteken, vastgesteld voor Ridder M.W.O. 4e klasse aan het vaandel.

Literatuur.

Orgaan „Ons Leger” Sept. 1945.

1e REGIMENT INFANTERIE

Afstamming (stamonderdelen).

1814 (Besluit S/V. 9 Jan.). Oprichting van het 15e Bat. Infanterie v. Linie sterk 10 compagnieën. 1839 De Afdeling wordt vernummerd in 1e Afdeling.

1841 De 1e Afdeling wordt verdoopt in 1e Regiment Infanterie.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Tiendaagse Veldtocht 2—12 Aug. 1831. Ie Bat. 12e Afd., onder bevel van Maj. Dupps. Iie Bat. 12e Afd., onder bevel van Majoor v. d. Boom.

Res. Bat. 8e Afd., onder bevel van Lt.-Kol. Cox van Spengler, in het bijzonder de aanval op Beeringen.

Het gevecht bij Boutersem op 11-8-1831. Citadel van Antwerpen 1832. IIIe Flankbataljon 9e Afd. onder bevel van Lt.-Kol. Naudascher.

Oorlog 1940.

Strijd tegen luchtlandingstroepen o.m. nabij Wassenaarsche Slag en Maaldrift.

Opschriften vermeld op het vaandel.

Tiendaagse Veldtocht 1831. Citadel van Antwerpen 1832.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel.

Op 21 Sept. 1893 te 's-Gravenhage door H.M. de Koningin.

Literatuur.

Lt.-Kol. Bennowitz 1933. Het vaandel v. h. 1e R.I. door Kapt. J. D. Grevinck 1897. Geschiedenis 1 Bat. 1 R. I. door W. J. Arriens.

2e REGIMENT INFANTERIE

Afstamming (stamonderdelen).

1813 (23 Nov.) Oprichting v.h. Regiment v. Linie van Phaff, (Dec.) verdoopt in 2e Bataljon.

1815 (K.B. 8 Oct.). De 2e Afd. Inf. wordt gevormd uit: het 2e Bat. v. Linie en de Militiebataljons 16, 17 en 18.

1841. De 2e Afd. wordt verdoopt in 2e Regiment Infanterie.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Breda 1813. 2e Bat. Inf. van Linie.

Naarden 1814.

Quatre Bras 1815 (16 Juni). 8e Bat. Nat. Militie onder bevel van Lt.-Kol. W. A. de Jongh.

Waterloo en Parijs 1815. 8e Bat. Nat. Mil.; 17e Bat. Nat. Mil. onder bevel van Lt.-Kol. N. Wieling; 2e Bat. v. Linie onder commando van Lt.-Kol. J. Speelman.

Belgische Opstand 1830. Brussel: I Bat. 9e Afd. Inf.

Tiendaagse Veldtocht 1831. Iie en IIIe Bat. 2e Afd. Inf.

Citadel van Antwerpen 1832. Ie Bat. (Verdediging Scheldeforten). Gedeeltelijk in Franse Krijgsgevangenschap.

Oorlog 1940. II-2 R.I. Peel-Raamstelling. I en III-2 R.I., behorende tot III L.K. trekken op 10 Mei uit N.-Brabant terug naar de Waal-Lingstelling.

Opschriften vermeld op het vaandel.

Quatre Bras en Waterloo 1815.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel

Op 21 September 1893 te 's-Gravenhage door H.M. de Koningin.

Literatuur.

Korpsgeschiedenis v. h. 2 R.I. Toespraak April 1934. Geschiedenis v. h. 2 R.I. door G. H. Niermans, Kapt. Inf. 1876.

3e REGIMENT INFANTERIE

Afstamming (stamonderdelen).

1813 (21 Nov.). Oprichting v. h. korps Vrijw. Jagers van Heemskerk.

1815. Oprichting 13e Afd. Inf. uit: 20e Bat. Nat. Mil., 48e Bat. Nat. Mil. (Zuid-Ned. Bataljons à 7 compagnieën), 19e Bat. Nat. Mil. en 16e Bat. Jagers (oorspronkelijk Ie Bat. Jagers).

1841. 3e Afd. Inf. verdoopt in 3 R.I.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Gorinchem en Bergen op Zoom 1814. Ie Bat. Jagers.

Waterloo 1815 (18 Juni). 19e Bat. Nat. Mil. onder bevel van Maj. H. Boellaard.

Parijs 1815. 19e Bat. Nat. Mil.

Le Quesnoy en Valenciennes 1815. 16e Bat. Jagers onder bevel van Lt.-Kol. S. R. van Hulsteyn.

Tiendaagse Veldtocht 2—12 Aug. 1831. II en III Bat. 13e Afd. Inf. Het Iie Bat. (later II-14 R.I.) onder commando van Maj. Laasman.

Het IIIe Bat. onder commando van Maj. Voigt namen deel aan de gevechten bij Kermp (7 Aug.) en Boutersem (11 Aug.).

Oorlog 1940.

I-3 R.I. maakt deel uit van de bezetting v. d. Peel-Raamstelling. Succesvol optreden tegen de Duitse bezetting van een pantsertrein nabij Mill. II en III-3 R.I. (III L.K.) trekken op 10 Mei terug naar de Waal-Lingstelling.

Opschriften vermeld op het vaandel.

Waterloo 1815.

Tiendaagse Veldtocht 1831.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel.

Op 21 Sept. 1893 door H.M. de Koningin te 's-Gravenhage.

Literatuur.

Het 3e R.I. De vesting Bergen op Zoom. De Kazerne Prinsenhof door 1e Luit. J. H. W. Koevoets. 1933.

Het vaandel v. h. 3e R.I. door Kol. A. J. Prins. 1898.

4e REGIMENT INFANTERIE

Afstamming (stamonderdelen).

1814 (Besluit S.V. 9 Jan.). Oprichting v. h. 5e Bat. Jagers, sterk 10 compagnieën. Op 10 Mrt. 1814 werden bij dit Bat. 121 manschappen ingelijfd overgenomen v. h. Pruisische Bat. „Von Reiche" te Gorinchem.

1841. De 4e Afd. wordt verdoopt in 4 R.I.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Grave 1814. 5e Bat. Jagers.

Le Quesnoy en Valenciennes 1815. 18e Bat. Jagers.

Brussel 1830. II Bat.-11 Afd. Inf.

Tiendaagse Veldtocht 2—12 Aug. 1831.

I Bat.-18 Afd. Inf.

Het vliegveld Valkenburg op de vijand heroverd en opgetreden tegen luchtlandings-troepen in de omgeving daarvan in de oorlog 1940.

Opschriften vermeld op het vaandel.

Gene.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel.

Op 17 Nov. 1913 te 's-Gravenhage door H.M. de Koningin aan 15 R.I.

Literatuur.

Geschiedkundig Overzicht v. h. 4 R.I. 1814—1839.

De Mil. Spect. 1941 Nr. 2.

Mil. Spect. 1940 Nr. 11.

„Ons Leger" 1946 Nr. 5 en 6.

5e REGIMENT INFANTERIE

Afstamming (stamonderdelen).

1814 (Besluit S.V. 9 Jan.). Oprichting v. h. Bat. Inf. v. Linie Nr. 14, sterk 10 compagnieën.

1815. Oprichting v. d. 5e Afd. Inf. uit: de Bataljons Nat. Mil. 7, 10 en 11, terwijl het 6e Bat. v. Linie (waarbij het 14e Bat. Inf. v. Linie) over de drie eerstgenoemde werd verdeeld.

1841. De 5e Afd. wordt verdoopt in 5 R.I., bestaande uit 4 Bataljons en een Depôt Bataljon.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Gorinchem, Grave en Bergen op Zoom 1814. 6e Bat. Inf. v. Linie.

Quatre Bras 1815. Het 7e Bat. Nat. Mil. (Lt.-Kol. Singendonk) Brig. van Bylandt.

Waterloo en Parijs 1815. Het 10e Bat. Nat. Mil. (Lt.-Kol. G. F. Brade) Brig. d'Aubremé; het 7e Bat. Nat. Mil. (Brig. v. Bylandt).

Belgische opstand Brussel 1830. I Bat. 5e Afd. Vlaamsche Poort; II Bat. 5e Afd. Schaarbeeksche Poort; III Bat. 5e Afd. Leuvensche Poort. Voorts het IIe Bat. bij Oostburg.

Tiendaagse Veldtocht 2—12 Aug. 1831.

Ie en IIIe Bat. ingedeeld bij de 2e Brig. v. d. I Div. onder Kol. De Favauge; namen deel aan de gevechten tegen het Maasleger onder Daine bij Haelen en Hasselt. Het IIe Bat. maakte deel uit v. d. troepen die een vijandelijk leger van 8000 man in Staats-Vlaanderen moesten bezig houden.

Citadel van Antwerpen 1832. Ie Bat. 10 Afd. (later III Bat. 5 R.I.) maakte deel uit v. d. bezetting. Het I Bat. verdedigde hardnekkig de lunet St. Laurens, die 14 December door de vijand werd vermeersterd.

Oorlog 1940. Maakt deel uit van de Grebbe-stelling. Trekt in de nacht 13/14 Mei op het Oostfront v. d. Vg. H. terug.

Opschriften vermeld op het vaandel.

Quatre Bras en Waterloo 1815.

Citadel van Antwerpen 1832.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel.

Op 17 Nov. 1913 te 's-Gravenhage door H.M. de Koningin aan 16 R.I.

Literatuur.

Ontstaan v. h. 5e R.I. en de Krijgsbedrijven, waaraan onderdelen waaruit dit korps is voortgekomen, hebben deelgenomen.

6e REGIMENT INFANTERIE

Afstamming (stamonderdelen).

1814 (4 Mrt.). Oprichting v. h. Zuid-Ned. Reg. Jagers Nr. 2, sterk 10 compagnieën.

1815. De 17e Afd. Inf. wordt gevormd uit: het 36e Bat. Jagers en de Zuid-Ned. Mil. Bataljons 36, 37 en 38.

1839. De 17e Afd. wordt de 6e Afd. Het IIe Bat. v. d. opgeheven 18e Afd. Inf. wordt IIIe Bat. der 6e Afd. De Afd. bestaat thans uit 3 Veldbat. en 1 reserve bataljon.

1841. De 6e Afd. verdoopt in 6e Regiment Infanterie.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Quatre Bras. Het Bat. v. Linie Nr. VII. Waterloo en Parijs 1815. Het Bat. Jagers Nr. 36, behorende tot de IIIe Ned. Div. (Chassé),

het Bat. v. Linie Nr. 7 behorende tot de IIe Ned. Div. (De Perponcher).

Brussel 1830. IIIe Bat. v. d. 10e Afd. Inf. Tiendaagse Veldtocht 2—12 Aug. 1831. IIe Bat. 18e Afd. Inf. onder commando van Maj. Tegelaar behorende tot de II Div. (Hertog van Saksen Weimar).

Aanval op het dorp Raevens op 2 Aug. I en II Bat. 17e Afd. Inf. in het bijzonder een comp. onder Kapt. Camphuyzen bij Kermp.

Citadel van Antwerpen 1832. III Bat. v. d. 10e Afd. Inf. Oorlog 1940. I-6 R.I. bezetting Peel-Raamstelling.

II en III-6 R.I. (III L.K.) trekken op 10 Mei uit N.-Brabant terug naar de Waal-Lingestelling.

Opschriften vermeld op het vaandel.

Quatre Bras en Waterloo 1815.
Tiendaagse Veldtocht 1831.
Citadel van Antwerpen 1832.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel.

Op 21 Sept. 1893 te 's-Gravenhage door H.M. de Koningin:

Literatuur.

Voordrachten over de opschriften v. h. vaandel v. h. 6 R.I. 1933. Het vaandel van 6 R.I. 1898.

7e REGIMENT INFANTERIE

Afstamming (stamonderdelen).

1814 (Besluit S.V. 9 Jan.). Het 8e Bat. v. Linie opgericht uit het 2e Holl. Legioen van Oranje (Nr. 8). Het Bat. Oranje-Legioen (Nr. 1) wordt het 1e Bat. v. Linie (sterk 10 compagnieën).

1815. Vorming der 7e Afd. Inf. uit: het 8e Bat. v. Linie en de Militiebataljons 4, 5 en 6 (vroeger resp. 4e, 5e en 16e Bat. Landmilitie).

1841. De 7e Afd. wordt verdoopt in 7 R.I.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Coevorden, Deventer, Naarden 1814. 8e Bat. v. Linie.

Gorkum, Grave, Bergen op Zoom 1814. 1e Bat. v. Linie.

Quatre Bras 1815. 5e Bat. onder bevel van Lt.-Kol. Westenberg.

Waterloo en Parijs 1815. 4e, 5e en 6e Bat. Nat. Militie.

Tiendaagse Veldtocht 2—12 Aug. 1831. I en II Bat. 7e Afd. Infanterie.

Citadel van Antwerpen 1832. III Flankbat. 7 Afd. Inf.

Oorlog 1940. Maakte deel uit van de Grebbestelling. Trekt in de nacht van 13/14 Mei terug op het Oostfront v. d. Vg.H.

Opschriften vermeld op het vaandel.

Quatre Bras en Waterloo 1815.

Citadel van Antwerpen 1832. De Gen. Chassé droeg bij zijn leven de Citadel-medaille als bewijs van waardering, den verdedigers voor hun roemrijk gedrag, door Koning Willem I toegekend. Op last van Koning Willem III werd deze medaille in 1857 aan het vaandel van 7 R.I. bevestigd, zulks als erkenning voor de dappere daden van dit Regiment bij de verdediging van de Citadel van Antwerpen.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel.

Op 21 Sept. 1893 te 's-Gravenhage door H.M. de Koningin.

Literatuur.

Gesch. v. h. 7 R.I. door J. K. A. de Roo van Alderwerelt. 1857.

Gesch. v. h. 7 R.I. door J. H. Fruyt van Hertog. 1908.

Kort uittreksel v. d. Gesch. 7 R.I. door D. J. C. H. Bussen. 1933.

Het vaandel v. h. 7 R.I. te A'dam, in Mil. Spect. 1892.

8e REGIMENT INFANTERIE

Afstamming (stamonderdelen).

1813. Oprichting 1e Reg. v. Linie van A'dam. In Jan. 1814 telde dit Regiment 3 bataljons, het 2e Bat. is een der stamafdelingen van 8 R.I. geworden.

1815. Het 9e Bat. Inf. v. Linie vormt met de Militiebataljons 1, 2 en 3 (vroeger 1e, 2e en 3e Bat. Landmilitie) de 8e Afdeling Infanterie.

1841. De 8e Afdeling wordt verdoopt in 8 R.I.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Naarden 1813. 4e Bat. Inf. v. Linie.

Delfzijl 1814. 9e Bat. Inf. v. Linie.

Waterloo en Parijs 1815. Enige stamafdelingen v.n. het 3e Bat. Nat. Militie hebben deelgenomen. Bij de intocht te Parijs 7-7-1815.

Le Quesnoy en Valenciennes 1815. 1e Bat. Nat. Militie. 2e Bat. Nat. Militie. 9e Bat. Nat. Militie.

Brussel 1830. Tijdens de Belgische opstand was de 8e Afd. Inf. (later 8 R.I.) in Limburg en deed o.a. uit Maastricht verschillende uitvallen onder Generaal Dibbets; II Bat. 9 Afd. Inf.

Citadel van Antwerpen 1832. II Bat. 9e Afd. Infanterie.

Oorlog 1940. Maakt deel uit van de Grebbestelling. Verdediging v. d. Grebbeberg.

Opschriften vermeld op het vaandel.

Citadel van Antwerpen 1832. Het vaandel is versierd met het ereken „Het Zilveren

Kruis" met daarbij behorende lint. (Ingesteld bij K.B. 10-5-1865) als herinnering aan de deelname aan de slag bij Waterloo.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel.

Het thans bestaande vaandel werd op 21-10-1893 te 's-Gravenhage door H.M. de Koningin aan 8 R.I. uitgereikt.

Literatuur.

Memorandum betreffende de gesch. 8 R.I. Mil. Spect. 1940 Nr. 6 en 9.

9e REGIMENT INFANTERIE

Afstamming (stamonderdelen).

1903 (K.B. 23 April Nr. 52). Staf en IIe Bataljon worden nieuw opgericht. Het I en III Bat. worden gevormd uit resp. het Ie en IIIe Bat. van 1 R.I. Het IV Bat. uit het V Bat. van 5 R.I. (Zie voor de afstamming van deze Bataljons bij L en 5 R.I.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Zie bij de stamonderdelen van 1 R.I. Oorlog 1940. III-9 R.I. strijd luchtstrijd-krachten Den Haag e.o. I en II-9 R.I. opgetreden tegen luchtlandingstroepen in het dorp Valkenburg (Z.H.) en omgeving.

Opschriften vermeld op het vaandel.

Gene.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel.

Op 12 Sept. 1904 in de legerplaats te Millingen door H.M. de Koningin.

Literatuur.

Eendracht maakt macht door J. Rieber. „Ons Leger" 1946 Nr. 5 en 6.

10e REGIMENT INFANTERIE

Afstamming (stamonderdelen).

1904 (10 Juli) (K.B. van 10 Febr. 1904 Nr. 31). Het Ie Bat. gevormd uit 7 R.I. (Ie Bat.). Het IIe Bat. gevormd uit 1 R.I. (Ve Bat.). Het IIIe Bat. gevormd uit 4 R.I. (IIIe Bat.). Het IVe Bat. gevormd uit het Reg. Grenadiers en Jagers (IIIe Bat.). Zie voorts de afstamming van 1 R.I., 4 R.I., 7 R.I. en Regimenten Grenadiers en Jagers.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Zie bij de stamonderdelen van 1, 4, 7 R.I., R.Gr., en R.J.

Oorlog 1940. Maakt deel uit v. d. Grebbe-stelling. Trekt in de nacht van 13/14 Mei terug op het Oostfront van de Vg.H.

Opschriften vermeld op het vaandel.

Gene.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel.

4 Sept. 1905 in de Legerplaats bij Millingen door H.M. de Koningin.

Literatuur.

Geschiedenis v. h. 10 R.I. 1933.

11e REGIMENT INFANTERIE

Afstamming (stamonderdelen).

1 Juli 1905 (K.B. 30 Mrt. 1905 Nr. 40) het Ie Bat. gevormd uit het V Bat. van 3 R.I. Het IIe Bat. gevormd uit het V Bat. van 8 R.I. Het IIIe Bat. gevormd uit het III Bat. van 2 R.I. afkomstig v. h. 8e Bat. Nat. Mil. Het IV Bat. wordt opnieuw opgericht.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Zie voor het 8e Bat. Nat. Militie bij 2 R.I. Oorlog 1940. Maakt deel uit van de Grebbe-stelling. I-II R.I. wordt in de nacht van 10/11 Mei naar Rotterdam verplaatst en neemt aldaar aan de gevechtshandelingen deel. II en III-II R.I. trekken in de nacht van 13/14 Mei terug op het Oostfront van de Vg.H.

Opschriften vermeld op het vaandel.

Quatre Bras en Waterloo 1815.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel.

Op 4 Sept. 1905 in de Legerplaats bij Millingen, door H.M. de Koningin.

Literatuur.

Ontstaan v. h. Reg. en krijgsverrichtingen door J. de Vries. 1933.

REGIMENT HUZAREN VAN BOREEL VOORHEEN 4e REG. HUZAREN

Afstamming (stamonderdelen).

25 Nov. 1813. Oprichting als Noord-Ned. Regiment Huzaren van Boreel. (In 1815 „Regiment Huzaren Nr. 6.)

14 Febr. 1881 4 R.H. wordt 1e Regiment Huzaren. Dépôt- en reserve-eskadron samengevoegd tot dépôteskadron. 3e eskadron van opgeheven 1 R.H. als 5e eskadron bij 1 R.H. over.

Formatie thans: 5 eskadrons en 1 depot-eskadron.

1905. 1 R.H. bestaat uit 4 veldeskadrons, wordt herdoopt in 4e Regiment Huzaren.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Als „Regiment Huzaren Nr. 6” (Boreel). 1815. Quatre Bras en Waterloo, Veldtocht in Frankrijk (Parijs).

Brussel 1830.

Tiendaagse Veldtocht 1831. (gevecht bij Kermpt).

Als 10e Regiment Lanciers. Tiendaagse Veldtocht 1831.

Oorlog 1940. Opgetreden vóór en in de Grebbetelling.

Opschriften vermeld op het vaandel.

Quatre Bras en Waterloo 1815.

Tiendaagse Veldtocht 1831.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel.

Op 4 Sept. 1905 in de legerplaats Millingen door H.M. de Koningin.

Literatuur.

De Lichtblauwe Huzaren van Willem Boreel door Bar. van Tuyll van Serooskerken (1868).

REGIMENT STOOTTROEPEN

Afstamming (stamonderdelen).

19 Sept. 1944 oprichting Commando Limburg (Stoottroepen);

Oct. 1944 idem Commando Brabant (Stoottroepen);

Juli 1945 samenvoeging tot Regiment Stoottroepen;

K.B. 18 April 1946 oprichting (vredes) Regiment Stoottroepen.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Oorlog 1944/45.

Literatuur.

Het Lichtspoor, 19 Febr. 1947.

1e BAT. AAN- EN AFVOERTROEPEN

Afstamming (stamonderdelen).

K.B. 1 Febr. 1947 Nr. 70.

De tradities v. h. korps motordienst, opgericht 12 Juli 1915, gaan over.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Oorlog 1940.

Algemene literatuur:

Beknopt overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen uit de Ned. krijgsgeschiedenis van 1568 tot heden door J. H. Uyterschout.

Genealogie van de korpsen van het Ned. Leger uit de Verslagen, Rapporten en Memoriën van 16 Juli 1896. Memorie betreffende de uitreiking, vernieuwing en inlevering van vaandels en standaarden bij het Ned. Leger sedert 1813 door F. H. A. Sabron.

Beknopt overzicht van de krijgsverrichtingen der Kon. Landmacht, 10—19 Mei 1940.

REGIMENT UITRUSTINGSTROEPEN

Afstamming (stamonderdelen).

K.B. 1 Febr. 1947 Nr. 70. De tradities v. d. compagnie intendance troepen, opgericht 1 Sept. 1922, gaan over.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Oorlog 1940. Rotterdam.

KORPS GENEESKUNDIGE TROEPEN

Afstamming (stamonderdelen).

K.B. 1 Febr. 1947 Nr. 70. De tradities v. h. Bataljon Geneeskundige troepen opgericht 1 Juni 1938, gaan over.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Oorlog 1940.

1e REGIMENT PIONIERS VORHEEN

1e REGIMENT GENIETROEPEN

Afstamming (stamonderdelen).

B.S.V. 9 Jan. 1814 Nr. 1. Oprichting v. h. Bat. Pontonniers, Sappeurs en Mineurs 1821. Het Bat. Mineurs en Sappeurs op 1 Jan. 1822 met het Korps Ingenieurs verenigd.

1896 (1 Juli). Samenstelling v. h. Korps Genietroepen.

1903. Het Korps Genietroepen wordt Regiment Genietroepen.

1947 (K.B. 1 Febr.). De traditie v. h. Reg. Genietroepen gaat over op 1e Reg. Pionniers.

Deelname aan veldtochten en gevechten.

Als „1e comp. sappeurs”. Le Quesnoy en Valenciennes 1815.

Als „4e comp. 1e Bat. Korps Mineurs en Sappeurs”. Tiendaagse Veldtocht 1831.

Als „1e comp. 1e Bat. Korps Mineurs en Sappeurs”. Citadel van Antwerpen 1832.

Oorlog 1940.

Opschriften vermeld op het vaandel.

Veldtocht van 1815.

Krijgsverrichtingen in 1830 en 1831.

Citadel van Antwerpen 1832.

Uitreiking v. h. thans bestaande vaandel.

30 April 1927 te Utrecht door den Commandant v. h. Veldleger, Lt.-Gen. Muller-Massis.

Literatuur.

Mascheck: Geschiedenis v. h. Korps Ned. Mineurs en Sappeurs tot 1852.

D. v. d. Berg: Geschiedenis v. h. Reg. Genietroepen van 1852 af (1923).

DE UNIE VAN DE

Socialistische Sovjet Republieken

alsmede een Overzicht van haar Politiek in
het verre Oosten tot 1945

door W. Th. CARP, Kolonel van den Generalen Staf.

Het doel van dit artikel is meer bekendheid te geven aan het land en het volk dat gedurende den laatsten wereldoorlog zoo'n groote bijdrage heeft geleverd tot de overwinning en welke politiek in het Verre Oosten ook voor de toekomst van groot belang kan worden geacht.

A. Land en volk.

De Unie van de Socialistische Sovjet-Republieken of kortweg de U.S.S.R. bestaat uit 16 verschillende Republieken, waarbij zijn inbegrepen de Republieken Finno-Karelië, Estland, Letland, Lithauen en Moldavië, die zich in 1940 aansloten.

De grootste van deze republieken is de *Russische Federale Socialistische Sovjet Republiek* die $\frac{3}{4}$ van de geheele oppervlakte beslaat en meer dan de helft van de bevolking omvat.

In 1938 besloeg de U.S.S.R. reeds een oppervlakte van 8.173.550 vierk. mijl zijnde $\frac{1}{7}$ van de oppervlakte van de wereld en $2\frac{1}{2}$ maal de oppervlakte van de Vereenigde Staten. In 1939 bestond de bevolking uit 170.000.000 zielen.

In het Westen wordt de U.S.S.R. begrensd door Polen, Tsjecho-Slowakije en Roemenië. Daar op den Balkan een deel der bevolking een Slavischen inslag heeft, gaat de Russische invloedssfeer hier verder. Voorts grenst het aan Turkije, Iran, Afganistan, Mantsjoerije, China en Japan (Korea en Karafoeto).

Niettegenstaande de groote uitgestrektheid heeft Rusland een z.g. „Hart des Lands”, dat het oudste en belang-

rijkste deel vormt. Dit gebied heeft den vorm van een driehoek en is iets kleiner dan de Vereenigde Staten.

Strategisch gesproken heeft Rusland een zeer groote diepte, hetgeen een voordeel is mits de verschillende hulpbronnen in de diepte zijn gegroepeerd. Reeds voor den laatsten wereldoorlog is de binnenlandsche politiek er in Rusland dan ook steeds op uit geweest deze strategische hulpbronnen zooveel mogelijk in de diepte te ontwikkelen.

Het *klimaat* in Rusland is slecht. Met uitzondering van de Krim en Trans-Kaukasië heeft het een vastelandsklimaat. De minimum temperaturen variëren tusschen -60 F. in N.O.-Azië en -4 F. in de zuidelijke Steppen. De zomers zijn kort maar hebben periodes van groote hitte.

Centraal-Azië is een land van droge steppen en woestijnen doch het Zuid-europeesche en het Zuidwestaziatische gedeelte is een der vruchtbaarste deelen van de geheele wereld. In het Noorden en Noord-Oosten vindt men uitgestrekte bosschen en toendra's.

De *rijkdom aan mineralen* in Rusland is nog niet geheel bekend. Wel staat vast dat deze enorm groot is alhoewel zij zeer verspreid zijn gelegen. Petroleum, kolen en waterkracht zijn in zeer groote hoeveelheden aanwezig.

Rusland is over het algemeen geïsoleerd gelegen. In het Noorden wordt het door het poolijs afgesloten en in het Zuiden door groote woestijnen. Voor de verbinding met het buitenland beschikte Rusland voor den oorlog over een *handelsvloot*, die tevens de

scheepvaart onderhield op de Kaspische Zee. Aan de Zwarte Zee zijn de belangrijkste havens: Batoem, Rostov en Odessa. Aan de Finsche Golf is dit: Leningrad, aan de Barentssee: Moermansk en aan de Witte Zee: Archangel. In het Oosten zijn Petropavlovsk en Wladiwostok de voornaamste havens.

Rusland ligt in het algemeen zeer gunstig ten aanzien van de *wereldluchtverbindingen*. De lijn Moskou—Wladiwostok was voor den oorlog verbonden met de luchtverbindingen naar Stockholm, Berlijn en Praag. Een andere belangrijke luchtverbinding van Moskou naar Tasjkent en Samarkand was over Kaboel in Afganistan en Teheran in Iran met de Britsche Imperial Airways verbonden.

Het Europeesche en het westelijk $\frac{2}{3}$ deel van Aziatisch Rusland wordt door *een groote vlakte* gevormd, die alleen door het Oeralgebergte wordt onderbroken. Het noordelijk deel van deze vlakte van de Finsche grens tot aan den Grooten Oceaan is geheel bedekt met uit conifeeren bestaande bosschen. Deze bosschen hebben den naam van „Taiga”. In het Noorden worden zij van de Poolzee gescheiden door open toendra's. In de oostelijke helft van Aziatisch Rusland strekt zich deze bebossching tot ver zuidelijk uit en bereikt de bergen aan de Chineesche en Koreaansche grens. In het Westen grenst zij aan een meer gemengde bebossching met veel loofhout die ongeveer 1000 mijl breed is en zich tusschen de Finsche Golf en de Roemeensche grens uitstrekt. Zuid van de boschstreek strekken zich de open vlakten van de Roemeensche grens tot het Zuiddeel van Centraal-Azië uit. In deze vlakten, grenzende aan de boschstreek ligt de bekende vruchtbare strook die met den naam *Zwarte Aarde* wordt aangeduid. Ten Zuiden hiervan vindt men weer steppen. In de omgeving van de Kaspische Zee bestaan deze steppen als gevolg van de groote droogte uit halve woestijnen,

die zich tot aan het Balkhash Meer uitstrekken. De werkelijke woestijnen vindt men in Centraal-Azië, Oost van de Kaspische Zee.

Het *Hart des Lands* heeft zooals reeds eerder werd opgemerkt den vorm van een driehoek en wordt in het Westen begrensd door de lijn Ladoga Meer—Zwarte Zee. De top van den driehoek ligt bij Tomsk. Het gebied omvat het Europeesche gedeelte van het gemengde boschgebied, het gebied der Zwarte Aarde en de betere graslanden. Het bevat bovendien eenige deelen die rijk zijn aan mineralen en daardoor de voornaamste fabriekstreken van de U.S.S.R. De Oeral snijdt dit gebied in twee deelen, doch de bergen zijn in het algemeen laag en vele passen vergemakkelijken het verkeer. Het gebied wordt voorts doorsneden door de Dnjepper, de Donets, de Don en de Wolga. Deze rivieren bezitten alle steile Westoevers, zoodat zij van geringe beteekenis zijn om als hindernis tegen een uit westelijke richting oprukkenden vijand te worden gebruikt. De rivieren zijn echter zeer belangrijk als verbindingswegen in noord-zuidelijke richting en hebben als zoodanig een groote rol in de geschiedenis gespeeld.

In het begin der Middeleeuwen werden de steppen door Aziatische ruitervolken bewoond. In de 10e eeuw opende de Vikings uit Scandinavië echter een handelsweg naar Byzantium. Deze weg liep van de Finsche Golf over het Ladoga Meer en het Ilmen Meer naar de Dnjepper en hierlangs naar de Zwarte Zee. Als gevolg hiervan ontstonden de steden Novgorod aan het Ilmen Meer en Kiev aan de Dnjepper. De bevolking was gemengd Slavisch, Scandinavisch en Grieksch. In de 13e eeuw werd dit alles echter teniet gedaan door den inval der Mongolen (Tartaren), die uit de richting van het Baikal Meer kwamen. Deze volken domineerden gedurende 3 eeuwen, waarbij Novgorod zijn aanzien verloor en Kiev met het omliggende gebied aan

Polen kwam. Intusschen vormde zich een nieuwe Staat rondom Moscou, die eenigermate beschermd was gelegen. Deze Staat Moscovoe breidde zich meer en meer uit tot dat hij vrijwel het geheele gebied van het Hart des Lands besloeg. In het einde van de 18e eeuw had hij de Zwarte Zee bereikt. Hij vormde de basis van het Imperiale Rusland van voor den eersten wereldoorlog.

In het Hart des Lands is de bevolking overwegend Slavisch doch in de drie samenstellende deelen bestaan groote verschillen in dialect en geschiedenis. De *Groot-Russen* zijn de afstammelingen van de oostelijk levende bevolking die den Staat om Moskou stichtten. Zij bewonen de reeds genoemde Russische Federale Socialistische Sovjet Republiek die een oppervlakte van 6.000.000 vierk. mijl beslaat en in 1939 een bevolking van 109.000.000 zielen had. De hoofdstad is Moskou. De republiek strekt zich over geheel Aziatisch Rusland uit met uitzondering van het gebied dat tot de 5 Republieken van Sovjet-Centraal-Azië behoort.

De *Klein-Russen of Oekrainers* bewonen het zuidwestelijk deel van Rusland en vóór de laatste grenswijzigingen deelen van Polen (grens van 1938) en Tsjecho-Slowakije. Zij vormen de *Oekrainische Socialistische Sovjet Republiek* die in 1939 31.000.000 inwoners had. De hoofdstad is Kiev.

De *Wit-Russen* leven ten Noorden van de Oekrainers aan beide zijden van de Poolsche grens van 1938. Zij vormen de *Witrussische republiek*, die in 1939 5.500.000 inwoners had. De hoofdstad is Minsk.

In het begin van de 18e eeuw werd de *nationale hoofdstad* naar St. Petersburg verlegd dat thans den naam van Leningrad draagt en oorspronkelijk een fort was dat door Petër de Groote in 1702 op een groep eilanden aan het einde van de Finsche Golf werd gebouwd. In 1918 na de Revolutie ging de Sovjet-regeering naar Moskou terug dat in 1939 reeds 2½ maal zoo groot was als

in 1913 en meer dan 4 miljoen inwoners telde.

Het deel van Rusland buiten het Hart des Lands gelegen is in het algemeen dun bevolkt. De bewoners behooren tot verscheidene rassen, die verschillende talen spreken. Hun ontwikkeling wordt thans met kracht terhand genomen.

In de breede noordelijke zone (taiga en toendra's) leeft men van de opbrengst van bont, visch, hout en delfstoffen.

In het Oosten werd in het midden der 17e eeuw den Grooten Oceaan bereikt en werden in een verdrag met China de Stanovai-bergen als grens vastgesteld. Bij het verdrag van 1860 kreeg Rusland den Noordoever van de Amoer-rivier en de kust van den Grooten Oceaan tot Wladiwostok. In 1891 werd met den aanleg van de Transsiberische spoorbaan begonnen en in 1906 was Petersburg en Wladiwostok door een 5500 mijl langen spoorweg verbonden. Deze lijn heeft thans dubbelspoor.

In het Noord-Westen van Rusland is Moermansk de eenige poolhaven die den geheelen winter vrij van ijs wordt gehouden. De stad had in 1939 117.000 inwoners en is een Marinebasis. Oost van Moermansk is de Poolzee met uitzondering van enkele weken 's zomers doorlopend bevroren. Als gevolg hiervan kan men dan ook het noordelijk deel van Rusland het beste door middel van de verschillende rivieren bereiken. De Ob, die ten Oosten van den Oeral stroomt, vormt bij haar loop vele moerassen die het verkeer bemoeilijken. Daar er bovendien in deze streek weinig delfstoffen worden gevonden, is zij dun bevolkt.

Het voornaamste centrum in deze noordelijke streek is Krasnoyarsk (190.000 inw. in 1939) aan de samenkomst van de Jenissei en de Transsiberische spoorbaan gelegen. Het heeft verbinding per boot en per vliegtuig met Igarka, dat 1500 mijl verder

stroomafwaarts is gelegen. Deze stad ligt 450 mijl van de zee, heeft 20.000 inwoners en is kort geleden op doorlopend bevroren grond gebouwd. Thans is zij reeds een der belangrijkste houthavens van de wereld. Het vervoer vindt echter slechts gedurende korten tijd in den zomer plaats.

Meer oostelijk is Irkoetsk een belangrijk centrum dat aan de Transsiberische spoorbaan en de Angara, een zijrivier van de Jenissei is gelegen. Het heeft 243.000 inwoners en is door een autoweg met de Lena-rivier verbonden waardoor het verbinding met het hieraan gelegen Yakoetsk heeft. In dit gebied liggen rijke goudmijnen en wordt tevens tin, lood, zink, zilver en andere metalen gevonden.

In het Verre Oosten heeft Rusland een poolklimaat behalve in het gebied aan de Amoer, het zuidelijk deel van Kamchatka en het noordelijk deel van Sachalin. De ontwikkeling van dit gebied berust dan ook hoofdzakelijk op strategische motieven. De eenige haven die 's winters wordt opengehouden is Wladiwostok met 206.000 inwoners in 1939. Zij is tevens het eindpunt van de poolroute, de noordelijke en zuidelijke luchtroutes en van den Transsiberischen spoorweg. Zij is daarenboven een Marinebasis en als zoodanig liggen vele versterkingen in de onmiddellijke omgeving.

Voor de voorzieningen van het Russische leger in dit gebied is een zware industrie ontwikkeld die haar zetel vindt in Khabarovsk met 199.000 inwoners in 1939 en Komsomolsk met 70.000 inwoners in 1939 en thans meer dan 100.000. Vermoedelijk moet hier echter nog voedsel, ijzererts en kolen worden aangevoerd benevens petroleum afkomstig uit de Vereenigde Staten. In de streek zelf wordt ijzer, kolen, zink, lood, zilver, tin, molybdenum en tungsten gevonden. Op Sachalin wordt petroleum gevonden.

Petropavlovsk met 91.000 inwoners in 1939 op Kamchatka gelegen is de

voornaamste van een groep Marinebases die midden tusschen de voormalige Japansche Koerillen en de Amerikaansche Aleoeten zijn gelegen.

Het zuidelijk deel van de Sovjet-Unie, ten Oosten van de Kaspische Zee, wordt in het Zuiden begrensd door Iran, Afganistan en de Chineesche grens en heette vroeger „Turkestan”. In het Oosten ligt het plateau van Pamir, ook wel het „Dak van de wereld” genoemd, dat naar het Westen steil afloopt. In Turkestan leefden vroeger vele Nomadenvolken. Het was de directe landroute van Europa naar het Verre Oosten. Thans geschiedt het vervoer per spoorweg en is de steppe voorzien van de noodige irrigatiemiddelen. Er wordt veel vee gehouden en daarenboven wordt er katoen verbouwd waardoor een textielindustrie is ontstaan. Voorts vindt men er petroleum, kolen, goud, koper, lood, tin en zink.

Het verschil in bewoners heeft er 5 Republieken doen ontstaan nl.: de *Turkmen Socialistische Sovjet Republiek* met 1.200.000 inwoners; de *Uzbek Socialistische Sovjet Republiek* met 6.300.000 inwoners; de *Tadzhiks Socialistische Sovjet Republiek* met 1.500.000 inwoners; de *Kirghiz Socialistische Sovjet Republiek* met 1.500.000 en de *Kazakhs Socialistische Sovjet Republiek* met 6.200.000 inwoners. De voornaamste steden zijn Tashkent, Samarkand, Boekhara en Kokand. De overheerschende godsdienst is Mohammedaans.

Tusschen de Zwarte en de Kaspische Zee ligt de Kaukasus. Dit gebergte is te vergelijken met de Pyreneeën, alleen is het hooger en steiler. Het zuidelijk deel ervan, Trans-Kaukasië werd eerst in de 19e eeuw Russisch. Het is een zeer rijk gebied. Uitgebreide olievelden liggen er naast de delfstoffen, ijzer, mangaan, koper en beauxiet. Ten Noorden van het gebergte wordt olie, lood en zink gevonden. De streek is onderverdeeld in 3 Republieken nl.: *Georgië*, *Armenië* en *Azerbaisjan* met

een gezamenlijke bevolking van 8 miljoen. Bakoe is de hoofdstad van Azerbaisjan en een petroleumcentrum met 809.000 inwoners.

Tiflis is de hoofdstad van Georgië en is een centrum van vervoer met 509.000 inwoners.

Rusland ligt zooals gezegd zeer geïsoleerd en heeft daardoor strategisch sterke grenzen. Het Noorden is vrijwel ontoegankelijk en $\frac{6}{7}$ van de Zuidgrens is door bergen en woestijnen gedekt. In het Verre Oosten ligt alleen de grens met Mantsjoerije open en ook in het Westen ligt een rijk deel van het land ongedekt.

Wat de kustlijn betreft is Rusland vrijwel overal van de open zee afgesloten. De toegang tot de Zwarte Zee is in handen van Turkije en bij Gibraltar en Suez in Engelsche handen. De toegang tot de Finsche Golf werd door Finland beheerscht doch is thans weer in Russische handen. De Oostzee is echter slechts met het wereldverkeer verbonden door de nauwe toegangen tusschen Zweden en Denemarken en het Kielerkanaal. De eenige haven die een vrij verkeer toelaat is Moermansk dat met een spoorweg met het binnenland is verbonden. Om het ijs te vermijden moeten de schepen dicht langs de Noorsche kust varen.

In het Verre Oosten is Wladiwostok de eenige haven van beteekenis. Deze haven, die tevens het einde van den Transsiberischen spoorweg is, wordt 's winters met ijsbrekers opengehouden.

De Noordkust wordt tegenwoordig alleen gedurende de twee warmste maanden opengehouden. Als gevolg hiervan bestaat een scheepvaart tusschen de verschillende havens onderling, terwijl een enkele maal door een schip den geheelen tocht tot Wladiwostok wordt gemaakt. Tegenwoordig bestaat ook een uitgebreid net van luchtverbindingen in deze streken. Als gevolg hiervan werd tevens een zeer moderne meteorologische en oceanografische dienst opgericht, die voor het

wereldluchtverkeer van bijzonder groote beteekenis zal blijken te zijn. Nog nergens ter wereld bestaat een dienst die op een dergelijke leest is geschoeid.

Zooals reeds werd opgemerkt is de grens met Mantsjoerije zeer kwetsbaar. Zij loopt in hoofdzaak langs de Amoer-rivier en is ongeveer 1500 mijl lang. Dit grensgedeelte is daarom alleen al zeer kwetsbaar daar het zeer dicht is bevolkt. Ook de Transsiberische spoorlijn loopt hier dicht langs de grens.

In het Westen vormen de Karpathen de eenige natuurlijke hindernis. Ook kunnen hiertoe nog de terreinen in het Zuiden van Finland worden gerekend die hun voordeelen en nadeelen in de laatste beide oorlogen duidelijk hebben doen uitkomen. Ook dekken in eenigermate de Pripet-moerassen en eenige meren tusschen deze moerassen en de Finsche Golf. De rivieren echter zooals de Dnjepper en de Dnjester bleken in den laatsten oorlog veel van hun beteekenis als hindernis te hebben verloren.

De twee voornaamste opmarsch-wegen van West naar Oost liggen:

- a. ten Noorden van de Pripet-moerassen in de as Berlijn—Moskou. Deze weg werd door Napoleon in 1812 gevolgd;
- b. ten Zuiden van de moerassen over een breede strook droog land tot aan de Karpathen. De Duitschers gebruikten dezen weg in 1941 en 1942, die hen tot Stalingrad en de Wolga bracht. Een eventueele 3e weg ligt langs de kust van de Zwarte Zee en verbindt het Donau-bekken en den Balkan met Zuid-Rusland.

Ten Westen van Mandsjoerije in Buiten-Mongolië ligt de *Mongoolsche Volksrepubliek* en *Tannoe Toeva*. Oorspronkelijk deelen van China staan zij thans onder de bescherming van de Sovjet-Unie. In het Zuiden zijn deze landen door de Gobi-woestijn van China gescheiden en in 1912 werden zij reeds administratief onafhankelijk van China.

In het Westen tracht Rusland zich

te beschermen door een stel randstaten dat hem vriendschappelijk is gezind. Deze opgaaft is niet altijd eenvoudig gebleken daar b.v. de Polen en de Finnen een sterk ontwikkeld nationaal gevoel bezitten. De Polen spreken een Slavische taal maar de Finnen, de Estlanders, de Letten, de Lithauers en de Roemenen spreken talen die evenveel van het Russisch verschillen als b.v. de Nederlandsche taal. Ook bestaat er verschil in Godsdiensdienst daar de Russen tot de Grieksche Orthodoxe Kerk behooren en men in de randstaten of Roomsche-Katholiek of Luthersch is. Ook het alfabet is verschillend daar de Russen het Cyrillische alfabet gebruiken dat van het Grieksche afkomstig is en de overige landen het Latijnsche.

Tusschen 1720 en 1812 vergrootte

Rusland zijn gebied over Finland, de Baltische landen ten Zuiden van de Finsche Golf, het grootste deel van Polen en Bessarabië. Het behield deze gebieden tot aan het einde van den eersten wereldoorlog. De grens met Polen werd toen ongeveer de taalgrens.

Deze *nieuwe grenzen*, die tot 1939 bleven bestaan, waren voor Rusland weinig bevredigend. Finland beheerschte de Finsche Golf en de grens met dit land lag 40 mijl ten Noorden van Leningrad. Riga was verloren gegaan en een groot aantal Wit-Russen en Oekrainers waren in Polen opgenomen. Het verlies van Bessarabië beteekende dat men den invloed op de Donaumonding had verloren.

Na den oorlog heeft Rusland dan ook de verloren gegane gebieden weer aan zich gebonden.

Boekbespreking

DREIGT ER EEN NIEUWE OORLOG?

De gevaarlijke toestand in de wereldpolitiek door K. P. BLOEMA CHARLES.

Uitg. W. P. v. Stockum & Zn. 's-Gravenhage.

Prijs f 3.90.

De schrijver, die als jong officier den tweeden wereldoorlog heeft medegemaakt, deels onder den bezetter, deels in krijgsgevangenschap, heeft met groote objectiviteit zijn gedachten over de internationale vraagstukken in dit boekwerk neergelegd. Hij heeft daarbij getuigenis afgelegd, dat hij zijn onderwerp heeft gebaseerd op een diepgaande studie van de oorzaken, welke aan het uitbreken van den tweeden wereldoorlog ten grondslag hebben gelegen en de gevolgen, waartoe de afgelopen oorlog heeft geleid. Het geheel is op duidelijke en overzichtelijke wijze uiteengezet, zoodat de vele vraagstukken welke zich thans op politiek, economisch en strategisch gebied voordoen, den lezer helder voor oogen komen te staan.

Voor al den officier, die zich in het algemeen weinig kan bezighouden met het bestudeeren van de internationale politieke vraagstukken, is dit boekwerk zeer lezenswaardig. Het zal hem helpen de huidige vraagstukken en internationale tegenstellingen beter te begrijpen en hem een leidraad kunnen zijn om zich een oordeel te vormen omtrent de oplossingen, welke genomen zouden kunnen worden om het uitbreken van een derden wereldoorlog te voorkomen.

De behandelde stof is als volgt bewerkt:

Allereerst geeft schrijver aan de basis, waarop

de toekomstplannen van elk land naar zijn meening moeten rusten, waarna een apart hoofdstuk is gewijd aan hetgeen ons land noodig heeft om een zoo gunstig mogelijke positie in de wereld in te nemen.

Daarna worden eerst in het kort de drie voornaamste ideologieën behandeld, nl. de Russische, de Duitse en de Anglo-Amerikaansche, gevolgd door de politieke doelstellingen van verschillende landen aan de hand van het verloop van den afgelopen oorlog.

Vervolgens wijdt schrijver een beschouwing aan de economische en sociale toestanden en problemen, welke zoo'n groote rol spelen bij de internationale tegenstellingen.

Ten slotte geeft schrijver een overzicht over de ontwikkeling van den toestand na den oorlog, waarin het Handvest der Vereenigde Volken, de overeenkomst van Potsdam, alsmede de verhoudingen tegenover Duitschland, worden behandeld, waarna een apart hoofdstuk wordt gewijd aan een beschouwing omtrent de kansen met betrekking tot het ontstaan van een derden wereldoorlog en de mogelijkheden, welke het uitbreken daarvan zouden kunnen voorkomen.

Weliswaar wordt in dit boek een bepaalde constructie voorgestaan nl. de instelling van een Europeesche Unie, doch dit zal den lezer niet verhinderen met de in dit boek weergegeven feiten en meeningen zijn eigen inzicht te vergrooten. Belangstelling voor wat er in de internationale politiek gebeurt, is, juist in dezen tijd, voor ons volk zoo hard noodig en van groot belang. Moge dit boekwerk daartoe een steentje bijdragen.

R.

VEILIGHEIDSMATREGELEN

bij het gebruik van lichte vuurwapenen

(hieronder niet begrepen zware mortieren en het P.A.G., handgranaten, springmiddelen en mijnen)

door J. W. PORTIER, Kapitein der Genie.

In een vrij groot aantal verschillende voorschriften zijn veiligheidsmaatregelen opgenomen. Onderstaande regelen dienen om den instructeur — voor zoover voor hem van belang — een overzicht te geven van deze maatregelen, welke n de tot nu toe uitgegeven voorschriften, reglementen en legerorders zijn vermeld.

A. *Veiligheidsmaatregelen, welke moeten genomen worden, bij de instructie, met lichte vuurwapenen.*

Voor den aanvang van elke les moet de instructeur :

- a. alle wapenen inspecteeren ;
- b. alle patroontasschen, mitrailleurbanden en -trommels, magazijnen, en hulzen der rekken nagaan, om er zich van te overtuigen, dat geen scherpe munitie aanwezig is ;
- c. bij de P.I.A.T. en het 2" mortier alle granaten, schokbuizen, kartonnen hulzen en hulppatroontasschen controleeren ;
- d. alle exercitiepatronen nakijken ;
- e. zijn eigen wapenen en exercitiepatronen aan de klas laten zien ;
- f. handgranaten en opslagplaatsen hiervan inspecteeren en er zich van overtuigen, dat alleen oefen- en instructiemateriaal gebruikt wordt.

B. *Veiligheidsmaatregelen bij de opberging van munitie en springmiddelen.*

1. De munitie moet volkomen droog en schoon bewaard worden.
2. Zij mag niet onderhevig zijn aan groote temperatuursschommelingen.
3. In geen geval mogen exercitiepatronen worden opgeborgen in hetzelfde magazijn dat voor scherpe en losse munitie wordt gebruikt.
4. Het is iedereen verboden, zonder kennis van den commandant van den M.M.O.D. tot verzameling of verplaatsing van springmiddelen enz., welke over het geheele land verspreid liggen, over te gaan.

C. *Veiligheidsmaatregelen op schietbanen, enz.*

1. *Algemeen.*

- a. Het gebruik van scherpe munitie, in welken vorm ook, is verboden buiten de daarvoor aangewezen officiële schietterreinen, of buiten die terreinen, waarop, op grond van een persoonlijke schriftelijke machtiging van den Chef van den Generalen Staf, scherpe munitie mag worden gebruikt. (Zie L.O. 1946 Nr. 127.)
- b. Het medenemen van munitie bij oefeningen, welke niet op voornoemde terreinen plaats vinden, is ten strengste verboden.
- c. Munitie mag eerst door den commandant aan den troep worden verstrekt, na aankomst op de terreinen, waarop deze mag worden gebruikt, en moet

- vóór het vertrek van deze terreinen onder scherpe contrôle en onder verantwoording van de troepencommandanten worden ingenomen.
- d. Het aanwezig zijn van munitie in de troep buiten de in punt c. genoemde periode is verboden.
 - e. Gevechts- en patrouille-oefeningen, waarbij scherpe munitie worden gebruikt, mogen uitsluitend plaatsvinden in het Infanterieschietkamp (Legerplaats Harskamp).
Slechts na persoonlijke schriftelijke machtiging van den Chef van den Generalen Staf, kan in zeer bijzondere gevallen hiervan worden afgeweken. (Zie L.O. 1946 Nr. 127).
 - f. De veiligheidsmaatregelen voor schietbanen in het algemeen en de verplichtingen van den toezichthoudenden officier zijn opgenomen in Hoofdstuk III, paragraaf 18 en 19, blz. 42 t/m 46 van het Ontw. Voorschr. Wapenopleiding Nr. 1511.
 - g. Voor elk schietterrein gelden bovendien bijzondere veiligheidsmaatregelen, welke berusten bij den betrokken Garnizoenscommandant.
 - h. Voor het gebruik van scherpe munitie, ten einde de gevechtssomstandigheden na te bootsen, zijn algemeene regelen gegeven in Hoofdstuk III, paragraaf 17, punt 2, blz. 40 van het Ontw. Voorschrift Wapenopleiding, Nr. 1511.
De met de leiding belaste officier dient zich bovendien nauwkeurig op de hoogte te stellen van de bijzondere veiligheidsmaatregelen, geldende voor het als zoodanig gebruikte schietterrein.
 - i. Ten aanzien van schietoefeningen met de P.I.A.T. heeft de Chef van den Generalen Staf bepaald, dat :
 1. Door het aan de schietoefening deelnemend personeel den helm moet worden gedragen.
 2. Bij het gebruik van scherpe brisantgranaten geschoten moet worden onder groote elevatie, tenzij gevuurd wordt tegen een verticaal weerstand biedend doel.
 - j. Ten aanzien van alle schietoefeningen, voor zoover het hierna gestelde hierop van toepassing is, heeft de Chef van den Generalen Staf bepaald, dat het verboden is, verschoten, niet gesprongen projectielen te vervoeren, of onderdeel daarvan te verwijderen. Al het mogelijke moet worden gedaan, niet gesprongen projectielen na beëindiging van de schietoefening, door deskundig personeel, met behulp van springmiddelen tot ontploffing te brengen. (Zie ook les 6 van het Ontw. Voorschr. Handgranaten Nr. 1505 punt 1.)
 - k. Bij het gebruik van exercitiepatronen op de schietbaan om storingen te veroorzaken bij automatische wapenen, moet de officier die de oefening leidt, erop toezien, dat ze, na het opheffen van die storing, worden verwijderd en ingenomen.

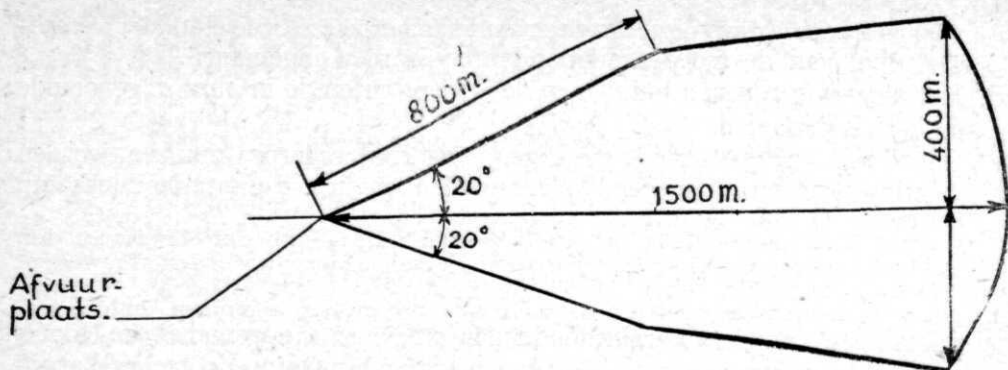
2. *Sten.*

De onveilige zone, welke bij dit wapen behoort, is aangegeven in afb. 1.

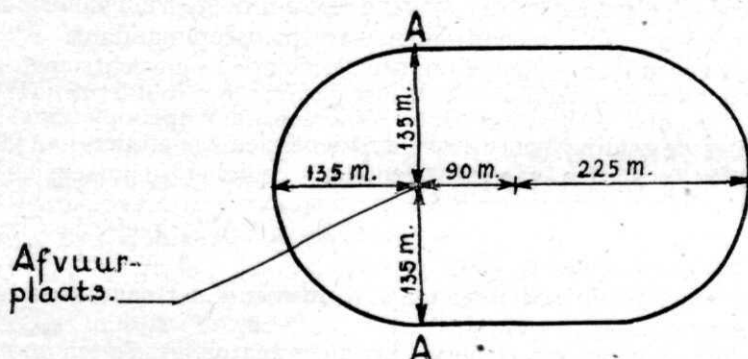
3. *P. I. A. T.*

Bij het schieten met de oefengranaten Nr. 1 en 2 is het voldoende, wanneer het gebied voor de standplaats van den schutter ter lengte van 180 m en ter breedte van 90 m (45 m aan weerszijden van de standplaats van den schutter) door personen wordt ontruimd.

Bij het schieten met scherp is de gevaarlijke zone, waarbinnen zich onder geen beding iemand mag begeven, aangeduid door de dikke zwarte lijn in afb. 2.

Afb. 1.

Afb. 2.

Hierbij bestaat de mogelijkheid, dat het voorste gedeelte van de kardoes van de afvuurpatroon bij het doel onmiddellijk langs de door de granaat afgelegde baan weer wordt teruggeslagen. Dit stuk heeft nog voldoende kracht, om een toeschouwer, dien zich binnen 225 m van het doel bevindt, ernstig letsel toe te brengen. Daarom moeten de toeschouwers, wanneer er met scherp geschoten wordt, zich steeds op de flanken van het doel opstellen, bij voorkeur, bij een der punten aangegeven met de letter „A”.

De bediening loopt geen gevaar getroffen te worden, mits zij de explosie niet gadeslaan en mits zij wanneer er knielend of staand geschoten wordt, door zandzakken beschermd worden, of zich in een loopgraaf bevinden.

De afstand tusschen schutter en doel moet ongeveer 90 m bedragen, max. 105 m.

4. 2" Mortier.

Bij het vuren met scherpe brisantgranaten moet er altijd rekening gehouden worden, dat de granaat „scherp” gesteld is, ook al is de veiligheidsdop niet verwijderd. Indien de granaat wordt afgevuurd, zonder dat de veiligheidsdop is verwijderd, moet ze worden behandeld als een blindganger.

Er moet altijd een bevoegd officier aanwezig zijn, aan wien alle blindgangers moeten worden opgegeven.

De officier maakt persoonlijk de granaat onschadelijk zooals aangegeven in les 6 van het Ontw. Voorschr. Handgranaten Nr. 1505. Hiervoor is noodig, dat er steeds een kist met springmiddelen, op de baan aanwezig is.

Is het onmogelijk de blindganger te vinden, dan moet hij bij het eindigen van de oefening hierover rapport uitbrengen aan zijn commandant. Indien mogelijk moeten granaten niet in met lang gras begroeid terrein e.d. worden afgevuurd.

De in de bijzondere veiligheidsmaatregelen voorgeschreven onveilige zone van het gebruikte schietterrein moeten streng in acht genomen worden.

Bij het gebruik van rookgranaten moet gewaakt worden tegen het veroorzaken van brand.

D. *Veiligheidsmaatregelen bij het werpen met scherpe handgranaten.*

Zie hiervoor de bijlage punt 3, 4 en 5, blz. 39 t/m 41 van het Ontw. Voorschr. Handgranaten, Nr. 1505, 2e herziene druk.

Voor het inrichten van een handgranaatbaan zij verwezen naar figuur 16 en 17 van bedoeld voorschrift.

De door den Garnizoenscommandant vastgestelde veiligheidsmaatregelen geldende voor de handgranaatbaan voor het werpen met handgranaten Nr. 36 moeten steeds worden opgevolgd.

a. *Handgranaat Nr. 36.*

1. Draai de bodemschroef uit en controleer of de handgranaat niet op scherp gesteld is.
2. Controleer of het mechanisme goed werkt, anders zou het kunnen voorkomen dat de handgranaat te vlug springt of heelemaal niet springt.
3. Controleer of de veiligheids-hefboom goed in de inkeping in de slagpin zit en goed op het lichaam van de handgranaat sluit, of de kammen niet gescheurd of gebroken zijn en of de veiligheidspin gaaf is.

b. *Handgranaat Nr. 69.*

1. Verwijder de bodemschroef en controleer of de handgranaat niet scherp gesteld is.
2. Indien de granaat gebruikt wordt om bij oefeningen de werkelijkheid te benaderen is het beter haar achter den troep te werpen dan er vóór en bij voorkeur achter terreinverhoogingen, in slooten enz., omdat de looden kogel die wegvliegt verwondingen kan veroorzaken. De granaten mogen nimmer op naderende troepen worden geworpen, noch 's nachts voor oefendoeleinden worden gebruikt.

c. *Rookhandgranaat Nr. 77.*

1. Verwijder het opgeschroefde blikken deksel en kijk of de granaat niet scherp gesteld is.
2. Rondvliegende brandende stukken fosfor kunnen tot op 10 m van het springpunt terecht komen. Houd er rekening mee, dat de granaat nadat ze uit elkaar gesprongen is over een korten afstand verder kan rollen of springen. Stukken fosfor, die op iemand vallen kunnen niet worden gebluscht. Bij oefeningen moet een afstand van 15 m van het springpunt af bewaard blijven, terwijl de handgranaten niet mogen worden gebruikt om naar oprukkende troepen te worden geworpen. 's Nachts mogen ze *nimmer* worden gebruikt.
3. Blindgangers moeten worden behandeld als aangegeven in les 6 van het Ontw. Voorschrift Handgranaten Nr. 1505.
4. De granaten moeten veelvuldig geïnspecteerd worden omdat er kans bestaat op doorroesten van de blikken bus, waardoor buitenlucht tot de vulling

kan doordringen, ten gevolge waarvan de granaat onmiddellijk in brand vliegt, ongeacht of het slagpijpje al dan niet is aangebracht. Iedereen moet dan ook doordrongen zijn van het brandgevaar dat de granaten opleveren, wanneer ze door een kogel getroffen worden. Bij het laden van voertuigen dient hiermede zorgvuldig rekening te worden gehouden.

d. *Hawkinsmijn Nr. 75. Model I en II.*

1. Ga na of de ontstekingsinrichting zich niet in de mijn bevindt.
 2. Let er vooral goed op dat de juiste ontstekingsinrichting wordt geplaatst.
- e. *Duitsche ei-handgranaat.*

Het gebruik van de Duitse ei-handgranaat met lontontsteker 39 (dus met het grijze dopje met linksche schroefdraad) is *verboden*.

E. *Veiligheids-maatregelen bij oefeningen met springmiddelen.*

1. Bij iedere oefening of demonstratie met springmiddelen moet een officier aanwezig zijn, die verantwoordelijk is voor het goede verloop en voor het nemen van de noodige veiligheidsmaatregelen.
2. Wanneer de oefening plaats vindt op een daarvoor bestemd springterrein, moet dit op duidelijke wijze met behulp van roode vlaggen worden kenbaar gemaakt.

Bij iedere vernieling of oefening, die niet plaats vindt op een daarvoor bestemd springterrein, moet een bepaalde zone worden vastgesteld welke door schildwachten, voorzien van een roode vlag, wordt bewaakt. Het aantal schildwachten moet zoo groot zijn, dat het niet mogelijk is, dat personen of dieren ongemerkt binnen de gevaarlijke zone komen, terwijl op wegen, die door deze zone loopen, posten moeten worden geplaatst, die de bestuurders van motorvoertuigen e.d. kunnen waarschuwen.

3. De bevelvoerende officier moet er zich van overtuigen, dat de schildwachten op de hoogte zijn van hun taak en dat zij signalen, die gegeven worden, kunnen zien of hooren. Voordat de ontstekingsmiddelen worden aangebracht, moet hij er zich van overtuigen, dat zich niemand in de gevaarlijke zone bevindt.
4. De gevaarlijke zone bedraagt voor personen die zich niet achter een dekking bevinden:
 - a. Bij het doen ontploffen van slagkoord, slagpijpjes en inleiders in de open lucht 20 m.
 - b. Bij kleine ladingen tot 2 kg; in de open lucht 50 m. opgestopt 100 m.
 - c. Bij de 3,8 cm Bangalore-torpedo voor liggend personeel recht achter de torpedo 20 m, op zij van de torpedo 100 m.
 - d. Bij Hawkins-mijnen 100 m.
 - e. Bij ladingen voor het doorslaan van boomen 300 m.
 - f. Bij ladingen voor stalen of betonnen voorwerpen 1000 m.

Tijdens het springen mag men, *binnen* de gevaarlijke zone, zich alleen in een behoorlijk scherfvrije dekking bevinden.

5. Voor het begin van de oefening moeten de volgende voorzorgsmaatregelen genomen worden:
 - a. Vuurkoord moet bij vorst ingevet worden. Voor het gebruik snijdt men eerst een stuk van 15 cm van de rol af, wat niet gebruikt mag worden. Daarna snijdt men een stuk af van ongeveer 30 cm en beproeft dit. Is de

- brandtijd minder dan 22 sec., dan mag deze rol *niet* gebruikt worden. Het doorsnijden moet geschieden met een flink scherp mes, dus niet „zagen”.
- b. Een onderofficier wordt belast met de uitgifte van en het toezicht op de spring- en ontstekingsmiddelen.
 - c. Rookten gedurende de oefening is ten strengste verboden.
 - d. Wees niet bang, maar wel op uw hoede.
 - e. Alle springmiddelen, die aan de klas worden getoond, moeten op een lijst voorkomen. Voor het einde der les of oefening wordt aan de hand van deze gecontroleerd, of niets wordt vermist.
 - f. Alle springmiddelen moeten worden beschouwd als werkzaam, tenzij duidelijk erop is aangegeven, dat men te doen heeft met onschadelijk gemaakte.
6. Bij het aanbrengen der ladingen moeten de volgende maatregelen in acht genomen worden :
- a. Een lading moet altijd door een zoo klein mogelijk aantal personen worden aangebracht (niet meer personen dan strikt noodig is).
 - b. Voor het aanbrengen of aanstampen van een lading of opstopping mag *nooit* een stalen voorwerp worden gebruikt.
 - c. Wees uiterst voorzichtig met slagpijpjes, laat ze nergens slingeren, draag ze niet los in den zak. Laat ze niet vallen op staal of steen. Peuter *nooit* in de vulling.
 - d. Snijd het slagkoord *nooit* door, wanneer er zich een inleider of een slagpijpje aan bevindt, want het kan ontploffen.
 - e. Ieder die klaar is met zijn taak, begeeft zich naar de dekking.
 - f. Wanneer de lading gereed is, begeeft ieder zich naar de dekking, uitgezonderd de officier (onderofficier) die belast is met het toezicht op dengene die aangewezen is voor het ontsteken van de lading. Alle overtollige springmiddelen moeten worden medegenomen naar de dekking.
 - g. Wanneer meer ladingen met behulp van vuurkoord moeten worden ontstoken, moet de ontsteking steeds geschieden met een tusschenruimte van 10 sec. Twee man krijgen in dat geval de opdracht de ontploffingen en het aantal ontploffingen te tellen, zoodat mislukking direct kan worden geconstateerd.
 - h. Ontstekingstoestellen blijven onder bewaking en mogen niet aan den electrischen ontstekingskring worden aangesloten tot vlak voor het moment van ontsteken.
 - i. Indien de ontsteking zoowel electrisch als door middel van slagkoord geschiedt, worden de electrische slagpijpjes pas op het laatste moment in de inleiders gestoken. Degene, die de electrische ontsteking zal verrichten, draagt zorg, dat niemand anders dan hijzelf aan het ontstekingstoestel komt. (Kruk in den broekzak.)
- Bij een dynamo-condensator houdt hij den zwengel in zijn zak. Twee man gaan het vuurkoord ontsteken en pas wanneer zij hiervan teruggekomen zijn, wordt de draadleiding op de klemmen van het ontstekingstoestel aangesloten en wordt het geheel electrisch ontstoken.

7. De volgende maatregelen moeten genomen worden :

a. *Voor de ontsteking.*

De officier belast met het toezicht overtuigt zich ervan, dat de schildwachten op hun post zijn en de gevaarlijke zone ontruimd is, of dat ieder

binnen deze zone in dekking is. Daarna geeft hij met een teeken of fluitsignaal te kennen dat de ontsteking gaat geschieden. Na een „begrepen”-teeken van de schildwachten geeft hij het bevel tot de ontsteking.

b. Na de ontsteking.

Voor dat het sein „alles veilig” is gegeven mag niemand zich binnen de gevaarlijke zone of buiten de dekking begeven. Het sein „alles veilig” mag bij verschillende ladingen welke gelijktijdig worden gesprongen niet eerder worden gegeven, voor de officier persoonlijk er zich van overtuigd heeft dat alle ladingen tot ontploffing zijn gekomen.

c. Bij weigeren.

Niemand mag in de nabijheid van de ladingen komen binnen 10 min. na de ontsteking.

De lading moet door een zoo klein mogelijk aantal menschen worden onderzocht en mag niet worden aangeraakt of verwijderd voordat het noodzakelijk is.

Zoo mogelijk moet de lading onschadelijk gemaakt worden door vlak er-naast een nieuwe lading tot ontploffing te brengen. Het sein „alles veilig” mag niet eerder worden gegeven voordat de lading tot ontploffing is gebracht of verwijderd.

F. Veiligheidsmaatregelen bij het afzoeken van het terrein naar mijnen en Booby-traps.

Zie hiervoor paragraaf 8, blz. 26 en 27 van het Ontwerp-voorschrift Landmijnen en Booby-traps Nr. 1940.

G. Veiligheidsmaatregelen bij het zuiveren van gebouwen van Booby-traps.

Zie hiervoor paragraaf 45, punt 4 en 5 op blz. 129 en 130, van het Ontwerp-voorschrift Landmijnen en Booby-traps Nr. 1940.

Banden en Registers

Over eenige maanden kunnen wij weder banden en registers leveren voor de Militaire Spectator. Om materiaalverspilling te voorkomen voeren wij alleen de vóór 1 Juni 1947 opgegeven orders uit ;

NABESTELLINGEN KUNNEN DUS NIET WORDEN AANGENOMEN.

De prijs per band met het bijbehorend register is f 2.75. Bestellingen bij voorkeur per postwissel of giro (nr. 44715).

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS
ZWARTEWEG 1, DEN HAAG

De toekomst van de Luchtdoelartillerie

door W. A. FEITSMA *Kapitein der Artillerie*

De zeer sterke toeneming van de kracht van luchtaanvallen, speciaal gedurende het laatste gedeelte van de oorlog, is oorzaak dat het vraagstuk der luchtverdediging, waar velen thans zeer sceptisch tegenover staan, momenteel waarschijnlijk urgenter is dan ooit. Niet alleen is de kracht van de luchtaanval toegenomen door vermeerdering van het aantal tegelijkertijd aanvallende vliegtuigen, doch ook de gebruikte middelen, zowel vliegtuig als bom, vertonen een enorme vooruitgang. Het is deze combinatie van oorzaken geweest, die aan de luchtoorlog zulk een belangrijk aandeel in de uitslag van de strijd ten gunste van de Geallieerden heeft gegeven. Hierbij mag echter niet uit het oog worden verloren dat er van een evenredige toename van de kracht der verdediging tegenover de toenemende kracht der bombardementen geen sprake is geweest; de verdediging was te enenmale onmachtig het enorme geallieerde tempo te volgen, omdat de productie van hun binnen het bereik der geallieerde bommenwerpers liggende fabrieken door de uitwerking der bombardementen niet hoog genoeg kon worden opgevoerd. Ongetwijfeld hebben ook materiaalgebrek, gebrek aan arbeidskrachten, tekort aan geschoolde arbeiders en onvoldoende arbeidslust de productie nadelig beïnvloed. Aan Duitse zijde was het deze combinatie van oorzaken die de verdediging belette gelijke tred te houden met de aanvaller. Bij de beoordeling van de mogelijkheden der luchtverdediging mag dit volledig ontbreken van het evenwicht in de lucht niet buiten beschouwing worden gelaten. Ook het gebruik van de atoombom tegen Japan en de onmiddellijk daarop volgende ineenstorting van de Japanse weerstand bewijst niet, dat luchtverdediging niet meer mogelijk zou zijn, doch wel dat op dat moment de verdediging niet over een afdoend middel van tegenweer beschikte. Zoals thans de marine-deskundigen het vraagstuk van de verdediging en bescherming van een oorlogsbodem tegen de atoombom in studie hebben genomen en men alreeds van mening is dat een doeltreffende bescherming daartegen inderdaad mogelijk en practisch uitvoerbaar is, zo zal ook het vraagstuk van de bestrijding en tijdige vernietiging of neutralisering van dit aanvalswapen na kortere of langere tijd zijn oplossing vinden.

Bij de beschouwing van de enorme snelheden van de moderne vliegtuigen, ongetwijfeld een factor die het werk der luchtdoelartillerie bemoeilijkt, vergeten men echter vooral niet dat ook de technische ontwikkeling van meet- en vuurleidingsinstrumenten der luchtdoelartillerie eveneens een, niet minder grote, verbetering hebben ondergaan, zodat de tegenwoordige doelsnelheden geen onoverkomelijke moeilijkheden meer opleveren. Anderzijds is de toeneming der snelheid naar het schijnt — voorlopig althans — aan een practische grens, n.l. die van het geluid, gebonden.

Het is belangwekkend de mening van deskundigen op het gebied der luchtverdediging te beluisteren t.a.v. de toekomst der luchtdoelartillerie. Bij de Engelse en Amerikaanse luchtdoelartillerie zijn — evenals dit trouwens bij de Duitse het geval was — nieuwe luchtdoelartilleristische wapenen in studie en verkeren wellicht zelfs in een proefstadium; niets wijst er daar op dat het huidige zware luchtdoelgeschut met zijn radar-opsporingsapparaten en electronische vuur-

leidingstoestellen als afgedaan worden beschouwd. Integendeel, de zeer langdurige vredes-opleiding van officieren van dit wapen, tot luchtdoelspecialist, neemt opnieuw een aanvang. Hieruit moge dus blijken dat de huidige luchtdoelartillerie bij onze bondgenoten nog in het centrum der belangstelling staat. Ook aan voormalig neutrale zijde kan een zelfde geluid worden beluisterd. In het Zwitserse blad „Neue Züricher Zeitung”, bijblad „Technik” verscheen een artikel van de hand van Hauptmann ing. H. Baasch over het onderwerp: „Entwicklungstendenzen der Fliegerabwehr”, zulks naar aanleiding van een door hem samengestelde beschouwing over dit onderwerp, waarmede hij in 1946 de eerste prijs behaalde op een door de „Schweizerische Offiziersgesellschaft” uitgeschreven prijsvraag. Hauptmann ing. Baasch was zo vriendelijk zijn toestemming te verlenen, bedoeld artikel in het Nederlands vertaald in de Militaire Spectator op te nemen. Zijn zienswijze is te belangwekkender doordat hij zich, blijkens de slotconclusie, baseert op het niet onbegrensde kunnen van zijn land, welke factor uiteraard ook bij de opbouw van de luchtverdediging van ons land zijn invloed zal doen gelden.

Het is een vaststaand feit, dat het zelfs met in massa gebruikte hoeveelheden luchtdoelartillerie gedurende de laatste oorlog nooit gelukt is een beslissend succes te behalen tegen met grote verbanden uitgevoerde vliegtuigaanvallen. Ondanks de voortdurende verbeteringen van de opsporings- en vuurleidingsinstrumenten der luchtdoelartillerie en ondanks de, door de herhaalde vergrotingen van het kaliber van het geschut, verkregen grote verbeteringen in de dracht en de uitwerking van het enkele schot, konden in massa uitgevoerde vliegtuigaanvallen door de luchtdoelartillerie toch slechts onvoldoende worden afgeweerd; gedurende het laatste jaar van de oorlog werden dan ook door luchtdoelartillerie verdedigde steden in puinhopen veranderd.

Voorbarig en foutief is echter de, ook bij ons, hieruit getrokken conclusie, dat luchtdoelartillerie, zowel wat instrumenten als wat geschut betreft, heeft gefaald en daarom voor de toekomst heeft afgedaan. Dit kan onomstotelijk met enkele feiten worden bewezen. Zo is het bijvoorbeeld de Engelsen in 1944, reeds kort na het begin van de beschieting van hun land met V1 projectielen, gelukt met behulp van de gewone luchtdoelartillerie ongeveer 74% van de bommen, die het Engelse gebied binnen vlogen, neer te schieten, vóór deze hun doel hadden bereikt.

Ook de normale Duitse luchtafweer kan op opmerkelijke successen wijzen, daar alleen van het boven Duitsland opererende 8ste Amerikaanse luchtleger ongeveer 6000 grote viermotorige gevechtsvliegtuigen en ongeveer 2300 der begeleidende jagers werden neergeschoten en wanneer er sprake is van de honderdduizenden tonnen bommen, die op Duitse steden zijn geworpen, mag niet worden vergeten, dat bijv. juist het 8ste-luchtleger op 10 ton afgeworpen bommen één man van het vliegende personeel verloor.

Wanneer het dan ook, ondanks deze successen der verdediging tegen luchtdoelen, niet mogelijk bleek steden beter tegen luchtaanvallen te verdedigen, is dit niet te wijten aan het falen van de in het gevecht gebrachte wapenen, doch aan het gebruik van verdedigingsmiddelen, die niet volledig waren aangepast aan de tegen het einde van de oorlog veranderde aanvalstactiek van den tegenstander.

Het elementaire probleem der luchtdoelartillerie is, zoals bekend mag worden verondersteld, een zich snel door het luchtruim verplaatsend doel te bestrijden en dit door een treffer te doen neerstorten. Omdat volgens de waarschijnlijkheidstheorie niet ieder schot een treffer kan zijn, moeten om het neerstorten

van het doel waarschijnlijk te maken altijd meer schoten op een zelfde doel worden afgegeven. Bij de opbouw van de organisatie en het tactisch gebruik der luchtdoelartillerie is daarom tot op heden van deze grondregel uitgegaan en ter verdediging van een bepaald object wordt daarom ook nooit een enkele vuurmond of een enkele batterij gebezigd, doch altijd zoveel mogelijk vuur-eenheden, om zodoende een vijandelijk vliegtuig gedurende de korte tijd, die voor de bestrijding beschikbaar is, in een zo geconcentreerd mogelijk vuur te doen geraken.

Zo lang met een op deze wijze georganiseerde luchtdoelartilleristische verdediging op een alleen vliegend vliegtuig kan worden geschoten, dat de werkingssfeer der verdediging binnen vliegt, is het verkrijgen van een naar verhouding grote waarschijnlijkheid om het doel te doen neerstorten, ook met de tegenwoordige gebruikelijke moderne luchtdoelartillerie, alleszins verzekerd. Dit was b.v. het geval bij de bestrijding van de V1 door de Engelsen omdat deze projectielen volgens luchtdoelartilleristische maatstaven met naar verhouding grote tussenruimte in tijd werden afgevuurd. Dit leidde tot het reeds vermelde hoge percentage van 74%, dat alleen door de luchtdoelartillerie werd neergeschoten.

Vliegeraanvallen in massa-verband.

Geheel anders liggen daarentegen de verhoudingen bij de vliegeraanvallen in massa-verband, zoals deze gedurende de laatste jaren van de oorlog door de geallieerde luchtmacht tegen Duitse steden werden uitgevoerd. Bij deze aanvallen waren altijd enige honderden vliegtuigen tegelijkertijd doch slechts gedurende zeer korte tijd binnen de werkingssfeer van de luchtdoelartillerie, vaak zelfs overtrof het aantal tegelijkertijd aanvallende vliegtuigen het aantal vuurmonden dat voor de verdediging beschikbaar was.

In deze gevallen kon natuurlijk ook met het allerbeste geschut het voor het gebruik hiervan geldende grondbeginsel, dat een vliegtuig met meerdere vuurmonden tegelijkertijd moet worden bestreden, niet worden verwezenlijkt. Ondanks een intensieve, goed schietende luchtdoelartillerie, die vliegtuigen deed neerstorten, was hierbij niet te vermijden dat het merendeel der aanvallende vliegtuigen gedurende het afweervuur nagenoeg ongemoeid hun vernietigende bombardementen konden volvoeren en hierdoor de indruk konden vestigen als of de luchtdoelartillerie had gefaald.

Tegen de door massale verbanden uitgevoerde vliegtuigaanvallen heeft dus niet het gebruikte materiaal der luchtdoelartillerie gefaald, doch de verdediging, welke met ontoereikende middelen werd gevoerd. Aangezien echter van een verhonderdvoudiging van de ingezette hoeveelheden luchtdoelartillerie (niet alleen bij ons!) uit materieel, finantieel, als ook uit personeels oogpunt geen sprake kan zijn, moet het algemene tactische gebruik van de luchtdoelartillerie bij de bestrijding van in massa aanvallende vliegtuigen opnieuw worden vastgesteld; dit leidt tot het invoeren van nieuwe wapenen.

Zeer zware luchtdoelartillerie.

Er is in de krijgsgeschiedenis wellicht te weinig aandacht aan besteed, dat het vraagstuk van de bestrijding van vliegtuigaanvallen in massaverband reeds in de eerste wereldoorlog is voorgekomen en op een originele wijze met goed gevolg werd opgelost. Gedurende de Engelse aanvallen op de Duitse Marine-steunpunten aan de Noordzeekust werden door de Duitsers herhaalde malen aanvallen met grote aantallen watervliegtuigen tegen de Engelse oorlogsschepen uitgevoerd. Na verloop van tijd gelukte het de Engelsen met een tweetal speciaal

voor de luchtafweer ingerichte schepen, die met 38 cm kanonnen waren uitgerust, de aanvallende vliegtuigverbanden, die aanvankelijk zeer veel successen boekten, reeds op zeer grote afstanden, uit elkaar te schieten.

Reeds toen werd dus met goed gevolg tegen massa-aanvallen een andere verdedigingswijze gekozen dan bij de normale verdediging tegen vliegtuigaanvallen gebruikelijk was.

Sindsdien zijn de vliegtuigen aanzienlijk verbeterd en minder kwetsbaar geworden voor de artillerie, doch ook de luchtdoelartillerie heeft een niet minder grote evolutie doorgemaakt.

Men kan tegenwoordig aannemen, dat het, met de reeds op 30—50 km afstand zeer zuiver werkende opsporings- en meetinstrumenten (Radar) en met de daaraan gelijkwaardige vuurleidingstoestellen, beslist mogelijk zal zijn de vliegtuigen, die met de tegenwoordige grote snelheden aanvallen, op afstanden van ongeveer 20 km met goed gericht vuur te bestrijden. Zou hiervoor geschut met een kaliber van 30—40 cm worden gebruikt dat projectielen tot een gewicht van 1000 kg en meer verschiet, dan zou dit ten gevolge hebben dat mogelijkheden geboren werden ook de in de moderne oorlog toegepaste verbanden uit elkaar te slaan en met goed gevolg te bestrijden, waardoor de aanvalstactiek noodzakelijkerwijze zou moeten worden veranderd. De kosten, verbonden aan de in bedrijfstelling van zulke zeer zware luchtdoelbatterijen, voorzien van geschut dat in menig opzicht gelijkwaardig is aan de hedendaagse zwaarste scheepsartillerie, zowel als de bij wijze van reactie hierop onmiddellijk te verwachten verandering in de aanvalstactiek der bommenwerpers, pleiten in alle opzichten tegen de toepassing van een al te sterke concentratie van de naar verhouding weinige en zeer kostbare batterijen van een dergelijke luchtdoelartillerie. Bij de veld- en marine-artillerie zijn de verhoudingen in zoverre anders, dat de pantsering van de te bestrijden doelen zulk een zwaar geschut beslist noodzakelijk maakt. Voor de vernietiging zelfs van het allernieuwste vliegtuig heeft men daarentegen beslist niet een projectiel van 1000 kg nodig, een projectiel van bijv. 6.5 kg, verschoten uit geschut met een kaliber van 7.5 cm, is voldoende, vooropgesteld, dat dit in of althans in de onmiddellijke nabijheid van het vijandelijke vliegtuig tot ontploffing wordt gebracht. Het zeer zware luchtdoelgeschut is dus niet noodzakelijk wegens de aard van het doel, doch als gevolg van de aanvalstactiek van den tegenstander.

Luchtdoelraketten.

Het streven naar projectielen van ongeveer 1000 kg enerzijds en de onmogelijkheid het daarvoor benodigde zeer zware luchtdoelgeschut voldoende mobiel te houden anderzijds, leidden tot de ontwikkeling van de raketten. Weliswaar is van een praktische toepassing hiervan gedurende de oorlog niets bekend, doch de Geallieerden troffen tijdens hun opmars in Duitsland een proefmodel aan dat het merk E1 droeg. Het is een tussenvorm tussen een groot raket-projectiel en een onbemand vliegtuig en het bevat een zo grote hoeveelheid springstof, dat naar schatting bij de explosie der E1 ieder vliegtuig dat zich binnen de ruimte met een straal van ongeveer 200 m rond het springpunt bevindt, zal worden vernietigd, terwijl vliegtuigen op afstanden tot 500 m van het springpunt nog zwaar zullen worden beschadigd. Het hoogte- en afstandsbereik van de E1 wordt resp. opgegeven als ± 18 en 250 km, terwijl de snelheid van het projectiel 1250 km per uur zou bedragen. Het zal duidelijk zijn dat met zulke nieuwe wapenen, die het hier bovengenoemde vermogen bezitten en in vele opzichten weinig overeenkomst vertonen met de tot nu toe gebruikelijke luchtdoelartillerie, tegen vliegtuigverbanden een grote uitwerking zal worden verkregen.

Door toepassing van het principe van voortbeweging door middel van raketten, kan het vraagstuk der zeer zware luchtdoelartillerie ongetwijfeld voor wat betreft de daaraan verbonden kosten, op aanvaardbare wijze worden opgelost. Wanneer men echter bedenkt, dat bij gebruik van raketten de spreiding en daardoor het percentage der projectielen die het doel missen, nog belangrijk größer is dan bij de normale artillerie, zal het duidelijk zijn dat de veel grotere uitwerking van het enkele schot van dit zware raketgeschut zonder een doeltreffende verbetering van de ballistische eigenschappen niet tot de gewenste vergroting van het gevaar voor het aanvallende vliegtuig, dus tot verbetering van de uitwerking van het vuur der luchtdoelartillerie, zal leiden. Daartoe moet eerst de trefzekerheid der nieuwe raketartillerie worden opgevoerd.

Dit vraagstuk is niet in de laatste oorlog voor het eerst naar voren gekomen. Reeds in de jaren na 1920 kwamen in militaire periodieken voortdurend verhandelingen voor over de militaire bruikbaarheid van raketten en wel speciaal over de verbetering der trefzekerheid en de daarvoor nodige verhoging van de contrôle over de baan der raketten.

Tegelijkertijd werden, behalve de ontwikkeling van de raket als aandrijving voor projectielen, ook nog andere methoden voor de voortdrijving van projectielen bestudeerd, zoals bijvoorbeeld de straalaandrijving. Van de aanvang af was het echter duidelijk dat de hiervoor nodige relatief omvangrijke mechanismen slechts bij zeer grote projectielen konden worden gebruikt. Daarom hadden de eerste pogingen voor artilleristisch gebruik van dit soort projectielen plaats bij de allerswaarste verdragende artillerie; in Duitsland leidden zij tot de bekende V-wapenen.

Maar ook de luchtdoelartillerie moet zich met deze vraagstukken gaan bezighouden; wellicht is onder deze nieuwe artilleristische wapenen ook het wapen aanwezig dat voorbestemd is om te worden gebruikt bij de te verwachten omwenteling op het gebied der luchtdoelartilleristische bewapening. Vooral omdat uit het voorgaande volgt, dat ook voor de bestrijding van vliegtuigen het gebruik van het allerswaarste geschut niet geheel van de hand moet worden gewezen, moet de belangstelling van de luchtdoelartillerist zich in de toekomst noodzakelijker wijze ook op de straal- en rakettenaandrijving richten. Het is daarbij vanzelfsprekend, dat het vraagstuk der trefzekerheid voor hem van veel groter belang is dan voor de veldartillerist, want de bruikbaarheid dezer nieuwe wapenen voor de artilleristische bestrijding van luchtdoelen is hiervan rechtstreeks afhankelijk.

Geleide projectielen tegen luchtdoelen.

Reeds direct kwam men, teneinde de trefzekerheid op te voeren, op de idee de ballistiek der raket- of straal-aangedreven projectielen, die langs technische weg niet voldoende hoog kon worden opgevoerd, door middel van geleiding van de grond af te sturen.

Reeds lang voor de oorlog was het de moderne techniek gelukt, tot op grote afstanden geleiding te bereiken. Zoals bekend is, gebruikten de Engelsen reeds in 1936 een klein onbemand en op afstand bestuurd vliegtuig, de Queen Bee, als doel voor de schietoefeningen hunner luchtdoelartillerie. Deze vliegtuigen konden iedere gewenste figuur of koers vliegen en werden van de grond af bestuurd. Toch zijn gedurende de oorlog geen raket- of straalaangedreven projectielen meer door de luchtdoelartillerie gebruikt. Echter waren vele proefnemingen gaande, zo maakten de geallieerden na de bezetting van Duitsland bijv. bekend, onder de door het Duitse „Kriegs-Forschungs Laboratorium” te Peenemunde gedane uitvindingen o.a. ook een luchtafweer projectiel te hebben ontdekt,

dat niet alleen van de grond af, doch ook door de er mede beschoten vliegtuigen zelf werd geleid, nl. door de door de motoren uitgezonden warmtestralen. Of deze uitvinding door de Duitsers inderdaad spoedig daadwerkelijk gebruikt zou zijn geworden, of dat het slechts experimentele projectielen betrof, die zich nog slechts in een beginstadium van proefneming bevonden kan hier niet worden beoordeeld. In de literatuur betreffende patenten en in verschillende militaire tijdschriften zijn nl. reeds gedurende verscheidene jaren veelvuldig projectielen naar voren gebracht, die van de grond af ongeveer in de richting van het vliegtuig verschoten en, wanneer zij in de nabijheid van het doel komen, of door het doel zelf worden aangetrokken, of in de onmiddellijke nabijheid ervan tot ontploffing werden gebracht. Dat echter de besturing op afstand van straal- en raketprojectielen geen toekomstbeeld meer is, is bewezen doordat het tegen het einde van de oorlog gelukt is V1 en V2 in grote getale in bedrijf te brengen. Met deze wapenen is bij het hoofdzakelijk gebruik tegen Engels grondgebied weliswaar nog geen juistheidsvuur afgegeven, in de zin zoals dit bij de veldartillerie mogelijk is, maar de bereikte trefzekerheid bij dit op zeer grote afstand afgegeven indirecte vuur is zeer opmerkelijk. Bij al het dusver bereikte mag niet worden vergeten, dat het de eerste resultaten zijn van een wapen, waarvan de ontwikkeling gedurende de oorlog wellicht overhaast heeft plaats gehad.

Zodra het gelukt om met de verder ontwikkelde geleide projectielen indirect vuur op aanvallende vliegtuigen te schieten, kan hierdoor een geweldige vergroting van de uitwerking der luchtdoelartillerie worden verwacht. Theoretisch bestaat deze mogelijkheid reeds nu, ook al zijn de er aan verbonden kosten nog zo ongehoord hoog, dat zij tot dusver een bezwaar hebben gevormd voor een daadwerkelijke invoering ervan. Wanneer het echter gaat om de keuze tussen voortbestaan of totale vernietiging, zullen ten behoeve van de luchtdoelartillerie deze nieuwe middelen zeker worden gebruikt.

Ontwikkeling der projectielen.

Wegens de bijzondere omstandigheden, die voor de luchtdoelartillerie gelden, zal bij de ontwikkeling der met ingewikkelde mechanismen voor de afstandbesturing uitgeruste luchtdoelprojectielen, niet zonder meer de ontwikkelingsgang der V-wapenen worden gevolgd, doch zal deze ontwikkeling ongetwijfeld haar eigen weg gaan. Terwijl bijv. voor de uitvoering der aan de op landdoelen schietende artillerie te geven opdrachten van het enkele schot een zeer grote uitwerking wordt verlangd, hetgeen de Duitsers met hun V-wapenen trachtten te bereiken, kan de luchtdoelartillerie juist tegen de zwaarste bommenwerpers met enige kilogrammen ijzer en springstof een vernietigende uitwerking hebben, wanneer zij althans met het projectiel het doel treft.

Daarom staat het geenszins vast dat de luchtdoelartillerie in de toekomst straal- en raket aangedreven projectielen in de vorm van enorm grote, met springstof gevulde raketten zal gebruiken ten einde in een zo groot mogelijke ruimte om het springpunt door luchtdruk werkzaam te zijn. Evenmin staat vast of het niet doelmatiger zal zijn, een dichte bundel van afzonderlijke projectielen op het doel te brengen op de wijze, waarop dit vroeger met granaatkartetsen geschiedde. Ieder van deze projectielen zou een gewicht van 5 à 10 kg moeten hebben en zou ongeveer als een grote handgranaat ingericht kunnen zijn, die na een bepaalde tijd, bij het treffen van het vliegtuig of door middel van een nabijheidsbuis tot ontploffing wordt gebracht.

Slechts wegens de geringe uitwerking is de granaatkartets voor de tegenwoordige artillerie van geen betekenis meer; de idee van een granaatkartets,

die een dichte bundel van afzonderlijke projectielen voortbrengt, wordt daarom nochtans in beginsel niet verworpen. De granaatkartets zou misschien bij de luchtdoelartillerie een nieuwe periode van gebruik tegemoet kunnen gaan, indien de kogels waarmede zij gevuld is, zo groot werden gemaakt, dat zij als kleine springprojectielen met voldoende uitwerking tegen vliegtuigen zouden kunnen worden ingericht. Behalve kleine springprojectielen in plaats van de granaat kartetskogels, zijn bij grote projectielen ook nog andere vulmiddelen denkbaar, waarmede voldoende uitwerking tegen vliegtuigen kan worden verkregen. Gedurende de oorlog zijn bijv. ook verschillende projectielen gebruikt, die staaldraadnetten of losse kabels bevatten, welke aan parachutes waren bevestigd. Een Engelse bron vermeldt dat herhaaldelijk vijandelijke vliegtuigen tot neerstorten werden gebracht ten gevolge van dergelijke draadversperringen, die met een apparaat, dat de naam „Holman projector” draagt, werden verschoten. Deze „Holman”-projectielen zouden overigens reeds van een raketaandrijving voorzien zijn geweest.

De atoombom en de luchtdoelartillerie.

De atoombom heeft allerwegen de gemoederen in beroering gebracht en veelal de overdreven angst doen ontstaan dat de luchtdoelartillerie thans definitief heeft afgedaan en dat tegen dit verschrikkelijke en tot nu toe meest werkzame van alle aanvalsmiddelen geen verdediging mogelijk is. Dit is ongetwijfeld niet juist; nog altijd werd tegen een nieuw wapen een verdedigingsmiddel gevonden en zo zal het ook met de z.g. atoombom gaan. Waar deze verdedigingsmiddelen uit zullen bestaan, is thans helaas nog niet te zeggen, omdat de atoombom en haar ontwikkeling nog niet voldoende nauwkeurig bekend zijn. Wel kunnen echter over de rol, die de luchtdoelartillerie in voorkomend geval eenmaal tegen de atoombom zal moeten spelen, thans reeds enige gissingen worden gemaakt. Hierbij moet men echter vooral niet uit het oog verliezen, dat de luchtdoelartillerie als zodanig, in het algemeen genomen slechts dan met kans op succes tegen atoombommen zal kunnen worden gebruikt als de middelen, die de atoombom moeten kunnen vernietigen, in het projectiel kunnen worden gebouwd. Wanneer men een eventueel gebruik van atoombommen door saboteurs of leden ener vijfde colonne („atoombom-aanslagen”) uitsluit, is het zeker dat deze bom als aanvalsmiddel gebruikt, uit de lucht zal komen. Verder staat het vast dat zij dan of zoals bij de Amerikaanse toepassing tegen Japan uit vliegtuigen zal worden geworpen die eventueel onbemand en op afstand bestuurbaar kunnen zijn, of dat het gelukken zal hen als vulling van projectielen der zeer verdragende artillerie als bijv. de Duitse V-projectielen, te gebruiken.

Vooropgesteld dat de middelen ter vernietiging van atoombommen in projectielen kunnen worden gebouwd en dat dit samenstel zonder bezwaar zal kunnen worden verschoten, brengt de bestrijding van de atoombom voor de luchtdoelartillerie dus geen nieuwe vraagpunten. De fundamentele opdracht, die de luchtdoelartillerie wordt gegeven, nl. de beschieting van een luchtdoel in een op grond van de gemeten doelbeweging van tevoren vastgestelde plaats, blijft precies dezelfde en is dus reeds opgelost, indien althans de doelsnelheden niet al te groot worden.

Tegenover de bestrijding der hedendaagse vliegtuigaanvallen in massaverband zal de omstandigheid, dat een grote aanval met atoombommen wel niet in de vorm van een „bommentapijt”, doch veel eerder als een langer voortdurende continue-beschieting zal plaats hebben, de luchtdoelartillerie zeer te stade komen. De mogelijkheden tot het behalen van succes voor de luchtdoelartil-

lerie nemen bij een dergelijke aanvalsmethode zeer snel toe, omdat zij zich dan met al haar middelen telkens op een doel kan concentreren. Als voorbeeld uit de practijk kunnen hiervoor de resultaten worden genoemd, die de Engelse luchtdoelartillerie behaalde bij de bestrijding van de zich alleen of slechts in kleine groepen voortbewegende Duitse V-wapenen, die tegen Londen werden afgevuurd.

De atoombommen zullen dus naar het zich laat aanzien de luchtdoelartillerie niet overbodig maken, doch veeleer er toe bijdragen haar betekenis nog duidelijker naar voren te doen komen.

Slotconclusies.

Het is vanzelfsprekend, dat thans nog geen definitief oordeel kan worden gegeven over wapenen, die nog pas in het beginstadium hunner ontwikkeling zijn. Het is echter zeker, dat het vraagstuk der toekomstige luchtdoelartillerie niet meer kan worden opgelost zonder dat rekening wordt gehouden met de mogelijkheden, die door nieuwe wapenen worden geboden.

Dit feit mag er echter in geen geval toe leiden thans niets meer te doen dan af te wachten en de hedendaagse luchtdoelartillerie als minderwaardig te beschouwen. De in de oorlog met de huidige middelen bereikte positieve resultaten der artilleristische luchtdoelbestrijding mogen niet eenvoudig worden doodgezwegen.

Er zijn verscheidene middelen en wegen om de kracht der tegenwoordige luchtdoelartillerie ten dele aanzienlijk te verhogen. De belangrijkste vraag is thans, welke der technisch aanwezige mogelijkheden zullen worden benut voor de verdere ontwikkeling onzer zware luchtdoelartillerie; teneinde met voor ons land draagbare kosten een maximum verhoging van het vermogen te bereiken.

GEVEN EN OPVOLGEN VAN BEVELEN

door

P. G. C. A. VAN DER SPECK OBREEN,

Kolonel van den Generalen Staf

Algemeen : Wil een leger kans hebben op succes in den strijd, dan moet het een instrument zijn, dat zonder wrijving werkt en licht is in de hand van den opperbevelhebber.

De samengebundelde energie van dit instrument moet door den opperbevelhebber op ieder moment snel kunnen worden ingezet op elk punt waar dit noodig is.

Het is ermede als met een uitstekend onderhouden auto, die geruischloos rijdt, onmiddellijk reageert op iedere — ook de lichtste — actie van den chauffeur, snel optrekt, overschakelt,

gang versnelt en vertraagt, afremt, wendt en keert, alles feilloos en zonder moeite; op zulk een auto kan men staat maken. Met zulk een leger kan men een tegenstander overwinnen.

Hiertoe is noodig :

- 1e. dat de commandanten kunnen bevelen,
- 2e. dat hun onderhebbenden bevelen kunnen ten uitvoer brengen.

Ad 1e.

- a. In zulk een leger kan de commandant volstaan met het geven van een bevel en erop te laten volgen :

„Hoe je het voor elkaar brengt, is jouw zaak, maar je zorgt, dat het in orde komt,” en dan komt het voor elkaar, terwijl de commandant intusschen zijn aandacht weer aan andere zaken kan besteden.

- b. Anders wordt het, wanneer het leger in dit opzicht tekort schiet en in meer of minder van de gevallen een order niet wordt uitgevoerd, doordat degene, die de order ontvangt, nog geen goed soldaat is, d.i. : niet heeft geleerd orders uit te voeren. Dan is het als met een auto, die slecht is onderhouden en op onverwachte oogenblikken eensklaps gebreken vertoont, waardoor de rit moet worden onderbroken om voorzieningen te treffen (reparaties te doen, enz.), voordat men kan verder gaan.

Zulk een auto eischt extra oplettendheid, contrôle en zorg voor het vertrek en tijdens den rit, wil men op zijn einddoel aankomen op den gestelden tijd.

- c. Steeds, zoowel in geval *a* als in geval *b*, moet echter de eisch zijn : *Wat er ook in den weg komt en wat er ook mis gaat, op het gestelde tijdstip moet de bevolen opdracht zijn uitgevoerd* en deze eisch geldt zoowel voor den opdrachtgever als voor den ontvanger van de opdracht.

Geen commandant mag rusten vóór hij de zekerheid heeft, dat zijn bevel wordt uitgevoerd. *Hij* is er voor *verantwoordelijk*. Indien noodig moet hij controleren, inspecteren, ingrijpen, voortstuwen, opnieuw aanbinden, langs een tweeden weg doen aanpakken, enz. enz., tot het doel is bereikt. Dit kost kracht en deze kracht is verloren voor andere doeleinden, *doch het is de noodzakelijke consequentie van de onge oefendheid van zijn personeel, die hij op zich moet nemen.*

Ad 2e.

En nu gij, die bevelen moet uitvoeren, nogmaals bedenkt : *wat er ook in*

den weg komt en wat er ook misgaat, op het gestelde tijdstip moet een bevolen opdracht zijn uitgevoerd : daarvoor zijt ook gij verantwoordelijk.

Dit is de eenige kans op succes voor een leger : dat orders worden uitgevoerd, ondanks alles. Indien u op een gegeven oogenblik blijkt, dat u werkelijk de order niet kunt uitvoeren, dan is het uw plicht onverwijld uw opdrachtgever te waarschuwen.

Recapitulatie.

Noodig is : Met de aanwezige hoeveelheden materieel en de aantallen menschen (soldaten) een maximum strijdkracht te ontwikkelen, een instrument, dat werkt zonder mankeeren, door den éénen wil van den opperbevelhebber gedreven. Hiertoe mag geen enkele kracht worden verspild en geen enkele minuut verloren gaan : Orders, die worden gegeven doch waarvan de commandant, die ze geeft, niet zorgt, dat ze worden uitgevoerd, maken het instrument in de hand van den opperbevelhebber onbruikbaar.

Orders, die worden ontvangen, doch waarbij de ontvanger om eenigerlei reden in gebreke blijft ze uit te voeren, zonder dit tijdig aan zijn commandant te melden, verspillen de energie van de opdrachtgevers, hebben het ontstaan van „dooden tijd” ten gevolge en verminderen het effect van de aanwezige hulpmiddelen aan menschen en materieel.

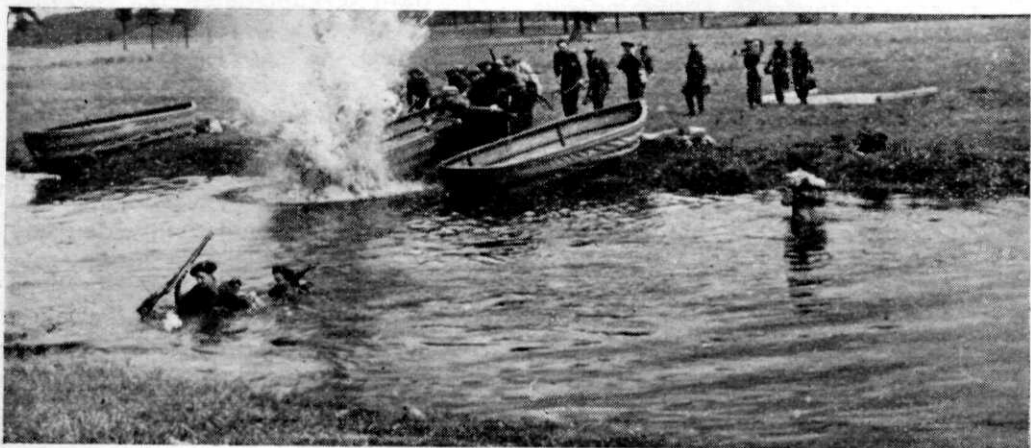
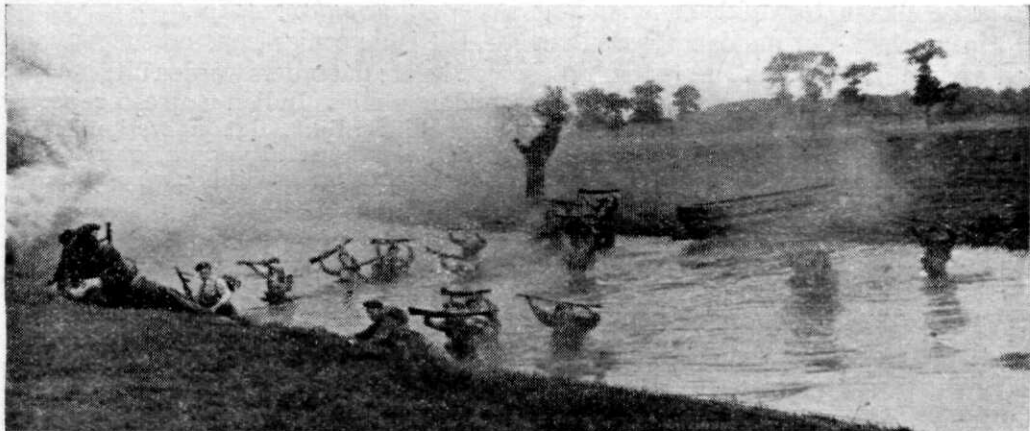
Daarom : *Commandanten : Rust niet voor uw gegeven order is uitgevoerd.*

Soldaten : Rust niet voor gij uw ontvangen order hebt uitgevoerd.

Bedenkt : Het niet op de juiste wijze geven van orders en het slecht opvolgen van orders kost te velde menschenlevens. Om deze reden (gepaard aan slechte vuurdiscipline) sneuvelden nog onlangs in ons Indië 6 Nederlandsche soldaten, hetgeen niet noodig was geweest, indien niet was afgeweken van de gegeven opdracht.

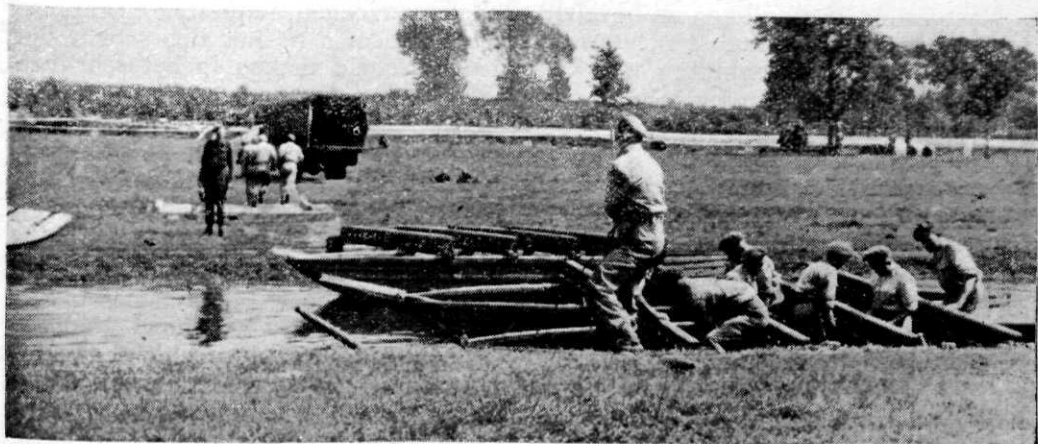
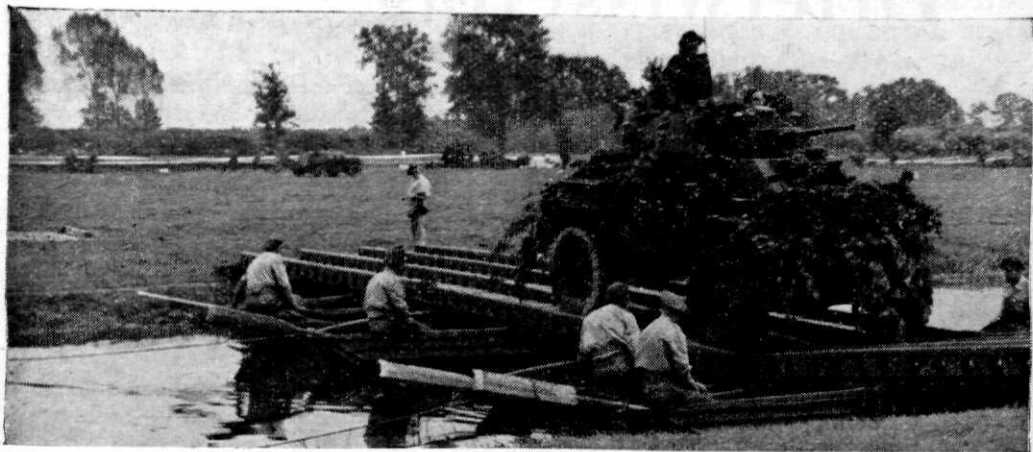
Vergeet dit niet en oefen u dagelijks, terwijl het nog tijd is : nu !

HET OVERWINNEN VANE

DE AANVALLENDE INFANTERIE GAAT OVER

AN EN WATERHINDERNIS

DE BRUGSLAG

(Foto's Legervoortlichtingsdienst)

Briefwisseling

door T. v. d. BERG, Kapitein, Plaatselijken Adjutant.

Er is vrijwel geen militair onderwerp waaromtrent geen richtlijnen zijn neergelegd in een reglement of voorschrift. Wanneer men is overgeplaatst naar een ander garnizoen, dan verschaft het Reglement op den garnizoensdienst onmiddellijk licht hoe moet worden gehandeld ten aanzien van dienstbezoeken. Wil men weten, welke tenue bij een bepaalde gelegenheid moet worden gedragen en hoe die tenue is samengesteld, de Inwendige dienst, het Voorloopig kledingvoorschrift der Koninklijke landmacht en het Boekwerk uniformen geven voldoende licht.

Er is echter, wat voorschriften betreft, een bepaald terrein der militaire samenleving stiefmoederlijk bedeed. Ik heb hier op het oog het gemis aan voorschriften waaruit men onmiddellijk kan opmaken aan welke eischen een goede militaire brief moet voldoen.

Vastgestelde formulieren en bevelen, alsmede verzoeken, requesten en rapporten een oogenblik buiten beschouwing latend, kan men bij het zich schriftelijk tot chefs en ondergeschikten wenden een onderscheid maken in het schrijven van dienstbrieven en het schrijven van brieven enz. waarvan de inhoud een privé karakter draagt.

Kan men handelscorrespondentie aan de hand van leerboeken bestudeeren, op het gebied der dienstcorrespondentie zal men als gezegd vergeefs naar min of meer volledige voorschriften cq. richtlijnen zoeken. Toch wordt het gemis van aanwijzingen of een, eventueel zeer beknopt, voorschriftje over dienstcorrespondentie sterk gevoeld. Van de zijde der militaire autoriteiten wordt algemeen de klacht vernomen, dat de dienstcorrespondentie slecht is verzorgd en dat veel wordt gezondigd tegen de normen waaraan een goede dienstbrief moet voldoen.

Nu kan niet worden ontkend, dat de huidige omstandigheden niet altijd gunstig zijn voor het schrijven van goede dienstbrieven. Gemis van goed administratief personeel, geschoolde schrijvers, goede schrijfmachines, kortom aan veel wat tot een goed ingericht bureel behoort, spreekt hier een woord mee. Anderzijds moet worden opgemerkt, dat velen niet de noodige aandacht besteden aan het uiterlijk der van hen of van hun ondergeschikten uitgaande stukken.

Commandanten die noch zichzelf noch hun ondergeschikten zouden veroorloven met ongepoetste schoenen, niet gepoetste knopen enz. bij den dienst of daarbuiten te verschijnen, doen wel een slordig geschreven brief met doorhalingen en andere onvolkomenheden uitgaan. Ook tegen taal en stijl wordt veel gezondigd.

Het aanbieden van een onverzorgden brief aan een chef, of toegezonden aan een ondergeschikte, verschilt in wezen niet van het zich met een onverzorgd uiterlijk aan denzelfden chef of denzelfden ondergeschikte vertoonen.

De stukken, die van uw handteekening voorzien zijn of op uw last zijn geteekend, zijn uw papieren vertegenwoordigers. Teekent daarom nooit een brief die niet naar vorm en inhoud aan de hoogste eischen voldoet en doordringt het u ondergeschikte personeel van de noodzaak, de uitgaande stukken tot in de puntjes te verzorgen.

De vaak gehoorde tegenwerping, dat het heelemaal niet belangrijk is hoe een

brief er uitziet, als hetgeen erin staat maar te bestemder plaatse komt, is op grond van de redenen hiervoor genoemd beslist onjuist. Niemand verlangt van u wanneer u in uw commandopost te velde zijt en daarom onvoldoende geoutilleerd zijt voor het voeren van uitvoerige correspondentie, een prachtige brief. Wanneer u echter in uw vredesgarnizoen bent, kunnen bepaalde eischen worden gesteld en in beide gevallen geldt ook hier : maakt zoo goed mogelijk gebruik van de beschikbare middelen.

De aandacht bepalende bij de dienstcorrespondentie zullen allereerst de voornaamste der weinige bestaande bindende bepalingen onder de oogen worden gezien.

Voor het schrijven van dienststukken moet worden gebruik gemaakt van goeden zwarten schrijfkint of van goede *zwarte* schrijfmachinelinten. Doorslagen moeten worden gemaakt door middel van deugdelijk, bij voorkeur zwart, carbon.

Het te gebruiken papier moet *wit* zijn en van deugdelijke kwaliteit. Wanneer de leesbaarheid er niet onder lijdt, mag het papier aan twee zijden worden beschreven.

Uit deze bepalingen leest men den eisch tot *eenvoud* en *zuinigheid* :

Omtrent het formaat van het te gebruiken papier kan worden aangeteekend, dat het moet behooren tot de z.g. A-reeks, in welke reeks de volgende afmetingen zijn opgenomen :

A2	420 × 594	mm
A3	297 × 420	„
A4	210 × 297	„
A5	148 × 210	„
A6	105 × 148	„

Brieven behooren op de eerste bladzijde het volgende te bevatten :

- a. bovenaan op de *rechterhelft* : plaatsnaam en datum ;
- b. in den *linker bovenhoek*, onder elkaar :
 1. de dienstbetrekking van den afzender ;
 2. volgnummer ;
 3. zoo kort mogelijk weergegeven onderwerp van den brief ;
 4. het aantal bijlagen.
- c. in den *linker onderhoek* : het adres.

Wanneer de geadresseerde een autoriteit is, behoort te worden volstaan met de vermelding van de dienstbetrekking. Onder het adres moet zoo noodig worden aangegeven door tusschenkomst van welke autoriteiten het stuk moet worden ingezonden.

Wordt een brief van denzelfden inhoud en datum en hetzelfde nummer aan meer dan één autoriteit gezonden, dan moeten alle geadresseerden in den linker onderhoek van de eerste bladzijde worden vermeld. Laat de beschikbare ruimte dit niet toe, dan moet op deze plaats worden vermeld :

„Aan . . . (zie verzendingslijst op de . . . bladzijde).

De geadresseerden worden in dit geval op een blanco zijde van den brief of op een afzonderlijk blad vermeld.
- d. aan den *voet* van ieder dienststuk moet de dienstbetrekking van den commandant (de autoriteit) van wien (wie) het uitgaat worden vermeld ; deze onder-

teekent het stuk of doet het teekenen door dengene, die als plaatsvervanger optreedt of is belast met het voeren der briefwisseling.

Boven of onder de handteekening moeten naam en voorletters van den onder-teekenaar in blokletters of machineschrift worden gesteld.

Indien men veel dienstcorrespondentie heeft te voeren, kan papier met gedrukte briefhoofden worden gebruikt. Past echter t.a.v. deze briefhoofden bovenstaande regels toe en vermijdt, dat de drukker zijn fantasie ruimen teugel laat en briefhoofden produceert, die in vorm en kleur doen herinneren aan briefpapier van handelsfirma's, die met behulp van haar briefhoofden ook nog reclame willen maken.

Indien eenigszins mogelijk, behoort in elken brief slechts één onderwerp te worden behandeld. Deze bepaling is in het bijzonder bedoeld voor stukken die zijn gericht aan autoriteiten met omvangrijke bureau's en staven (b.v. Chef van den Generalen Staf, Kwartiermeester-generaal, Adjutant-generaal enz.).

De behandeling op het Ministerie van Oorlog van een brief die handelt over meer dan één onderwerp kost aanmerkelijk meer tijd dan die van twee brieven met elk één onderwerp. Dit is ook volkomen verklaarbaar, aangezien een brief met meer dan één onderwerp achtereenvolgens op verscheidene afdelingen in behandeling wordt genomen. Bij splitsing naar onderwerp geschiedt dit gelijktijdig.

Acht u den aard der onderwerpen van zoodanigen aard, dat naar uw meening splitsing niet mogelijk is, zendt den brief dan in duplo. Doet dit laatste ook, wanneer een brief met een belangrijken inhoud bestemd is voor b.v. den Minister van Oorlog en wordt gezonden door tusschenkomst van een andere hooge autoriteit, of wanneer een brief met belangrijke aanwijzingen of beslissingen bestemd is voor een u ondergeschikten commandant, doch eveneens door tusschenkomst wordt toegezonden. De tusschengelegen bevelsinstantie is dan in staat van uw meening of beslissing kennis te nemen en deze te bewaren zonder dat een afschrift behoeft te worden gemaakt, hetgeen onnoodig tik- of schrijfwerk beteekent, aangezien een doorslag meer op *uw* bureel dit extra werk had kunnen voorkomen.

In dit verband moge nog worden opgemerkt, dat, behalve wanneer rechtstreekse indiening is gevraagd, alle stukken den Minister van Oorlog langs den hiërarchieken weg moeten bereiken!

Doorhalingen en bijschrijvingen moeten bij voorkeur achterwege worden gelaten. Deze bepaling spreekt voor zichzelf, daar doorhalingen en ook bijschrijvingen een brief niet netter maken. Nadrukkelijk is nog bepaald, dat dergelijke veranderingen, wanneer zij den inhoud van den brief ingrijpend wijzigen, door den afzender moeten worden geparafeerd. Voorkomen is hier echter beter dan genezen.

Het gebruik van afkortingen is slechts geoorloofd, voorzover deze aan reglementen of voorschriften zijn ontleend of in de schrijftaal *algemeen* worden gebruikt.

Bij de beantwoording moeten steeds datum, eventueel afdelingsnummer, volgnummer en letter van den brief die wordt beantwoord worden aangehaald. Hetzelfde geldt vanzelfsprekend indien nog andere stukken van den geadresseerde of van andere autoriteiten enz. worden aangehaald.

Verwijzing naar Koninklijke besluiten en andere veel aangehaalde uitgaven heeft als volgt plaats:

Kon. besluit van 1946, nr. . . ;
6e B.U. blz. . . . ;
L.O. 1946 nr. . . .
enz.

Na vorenstaande bepalingen, kan op het volgende de aandacht worden gevestigd.

Behandelt het onderwerp kort en zakelijk. Vermijdt noodeloos lange zinnen. Niet ieder is een goed stylist, terwijl bovendien een lange zin met veel bijzinnen vaak lastig leesbaar is.

Het verdient aanbeveling niet kwistig te zijn met vreemde woorden. Veelal kunt u, in plaats van met een vreemd-, een begrip met een goed gangbaar Nederlandsch woord weergeven. Bent u inderdaad van meening, dat het door u bedoelde alleen maar juist tot uitdrukking komt door gebruik van een woord uit een vreemde taal, doet dit dan gerust. Bedenkt bij het gebruik van vreemde woorden echter altijd, dat dit gebruik een zekere geestelijke luiheid kan verraden of een gemis aan kennis van de eigen taal.

Hoewel door velen als ouderwetsch en omslachtig afgezworen, verdient het nog steeds aanbeveling in de gebezigde woorden te doen uitkomen of een brief gericht is tot een chef of tot een ondergeschikte. Het is nl. niet zinloos te achten de verhouding van meerdere en ondergeschikte *ook* in de briefwisseling tot uiting te doen komen.

Schrijf daarom aan chefs: „Ik moge U (eventueel Uwer Excellentie) hierbij aanbieden . . . ; . . . berichten . . . ” en aan Uw ondergeschikte commandanten enz.: „Ik doe U hierbij toekomen . . . ; en . . . deel ik U mede . . . ”.

Geef uw brieven een ruime marge. Dit vergemakkelijkt voor den ontvanger het stellen van aantekeningen en bevordert een vlotte leesbaarheid.

Deelt uw brief behoorlijk in alinea's in en begint het eerste woord van een nieuwe alinea verder uit de kantlijn. Het bij zakenbrieven vaak gevolgde systeem het eerste woord van een nieuwe alinea op gelijken afstand van de kantlijn als de overige te beginnen, alsmede het scheiden der alinea's door een regel wit, is bij het voeren van dienstcorrespondentie niet gebruikelijk.

Het is gewoonte om, wanneer een nieuwe bladzijde moet worden begonnen, het woord waarmee men de nieuwe bladzijde zal beginnen ook rechts onder in den hoek der volgeschreven bladzijde te vermelden. Dit verwijzingswoord kan worden onderstreept of tusschen aanhalingsteekens worden geplaatst.

Het voorgaande kan, voorzoover niet nadrukkelijk bepaald, voor het voeren van dienstcorrespondentie, eveneens worden toegepast bij het voeren van uw persoonlijke correspondentie.

Plaatsruimte maakt het helaas onmogelijk te diep op de verschillende vormen van persoonlijke correspondentie (o.a. het aannemen van en het bedanken voor uitnodigingen) in te gaan.

De te bezigen titulatuur, die dikwijls de meeste moeilijkheden biedt, kan men vinden in elk goed Nederlandsch woordenboek en in vele zakagenda's.

Als slot van het onderwerp persoonlijke correspondentie haal ik een gedeelte aan uit de vele malen herdrukte en in militaire kringen goed bekende „Aanwijzingen omtrent vormen en briefwisseling”.

„Zonder in het minst voor briefwisseling vaste, bindende regels te willen stellen of voor (persoonlijke) brieven enz. een bepaalden vorm te willen aangeven, zij hier toch gewezen op de in zwang zijnde gebruiken, welke in acht genomen behooren te worden. Hoofdzaken zijn: vlotte stijl, taal- noch schrijffouten, goed duidelijk leesbaar schrift en behoorlijk postpapier (niet opzichtig). Men geve in titulatuur en aanhef ieder wat hem toekomt, schrijf vooral den *naam juist* en vermelde, zoo eenigszins mogelijk, ook de voorletters.

In beginsel gebruike men in min of meer officieele brieven geen afkortingen van officieele benamingen en zeer zeker niet van het praedicaat „Koninklijke”.

Hoewel officieren in het algemeen bij het opstellen van deze stukken weinig fouten zullen maken, is gebleken, dat eenige aanwijzingen op dit terrein niet overbodig zijn. Dientengevolge zijn hier voorbeelden opgenomen van een request, een verzoek en een rapport.

VOORBEELDEN

1. Request

A a n

ZIJNE EXCELLENTIE DEN MINISTER VAN OORLOG

Geeft met verschuldigden eerbied te kennen, (naam en voor-
namen), (rang of stand), inge-
deeld bij (onderdeel), geboren te (plaatsnaam),
den (datum) ;
dat hij (omschrijving van de redenen waarom het verzoek wordt
gedaan ; elk nieuw punt opnieuw aanvangende met :)
dat hij
Redenen, waarom hij zich tot Uwe Excellentie wendt, met het
eerbiedig verzoek hem (vermelding van hetgeen wordt verzocht)
.....

't Welk doende, enz.

(PLAATSNAAM EN DATUM)

(HANDTEEKENING)

2. Verzoek

(Naam van het onderdeel)

.....

VERZOEK

De (Rang of stand, geslachtsnaam, voorletters, nummer)
.....
verzoekt een dag buitengewoon verlof op (datum)
teneinde (Omschrijving van de reden waarom het verlof wordt
aangevraagd)

(PLAATSNAAM EN DATUM)

De (rang of stand)

.....

(HANDTEEKENING)

3. Rapport

(Naam onderdeel)

.....

R A P P O R T ¹⁾

Toen ondergeteekende (Naam en voorletters),
(Rang), (Nummer), ingedeeld bij opge-
meld onderdeel, zich gisteren 12 September 1946 te 's-Gravenhage
bevond en aldaar te ongeveer 19.30 liep op den Bezuidenhoutsche-
weg ter hoogte van de Rijnstraat gaande in de richting van de
Poten, passeerde hem een in uniform der Koninklijke landmacht
gekleed persoon zonder hoofddekseL.

Na door ondergeteekende te zijn aangehouden en op het onjuiste
hiervan te zijn gewezen verklaarde de aangehoudene

.....
hetgeen ondergeteekende niet geloofwaardig voorkwam om welke
redenen hij het gewenscht achtte naam enz. van betrokkene te
vragen en deze aangelegenheid te rapporteeren.

De aangehoudene bleek te zijn (Naam), (Voornamen)
....., (Rang of stand), (Nummer),
ingedeeld bij (Onderdeel), gelegerd te (Plaats-
naam)

(PLAATSNAAM EN DATUM)

De (rang)

.....

(HANDTEEKENING)

¹⁾ Een dergelijk rapport kan ook in den eersten persoon worden gesteld.

Uit de

BUITENLANDSCHE VAKPERS

Het vormen van een Engelsch bruggehoofd aan de Noordzijde van het Antwerpen-Turnhoutkanaal

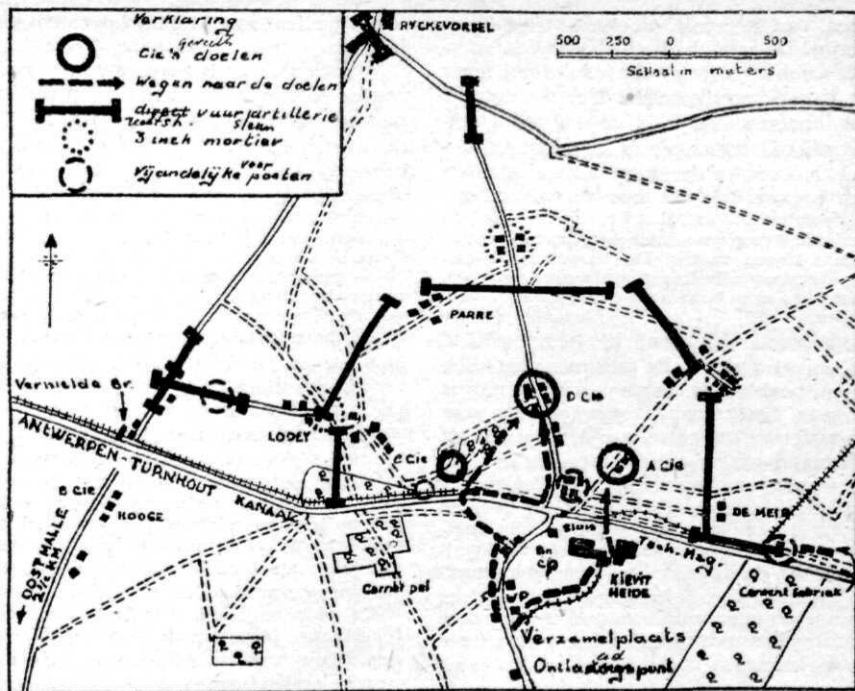
De toestand.

Door het reeds vroeg in den morgen van 24
September 1944 voltooide bruggehoofd over
het Albertkanaal ten Noord-Oosten van Lier
kon de 500e Infanteriebrigade de 501e Brigade
passeeren, met het doel een bruggehoofd te
forceeren over het Antwerpen—Turnhout-
kanaal, nabij de vernielde brug ten Noorden
van Oostmalle (zie schets 1).

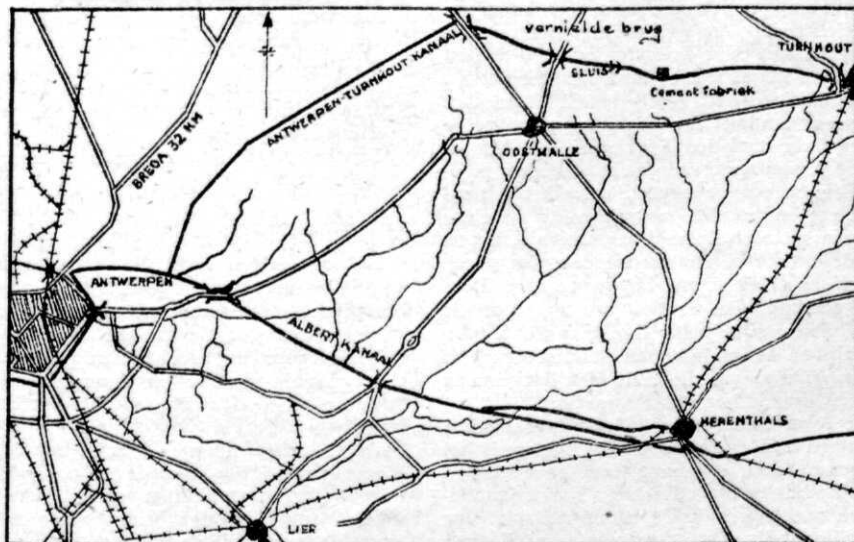
Het X Bataljon, voorhoede van de 500e In-
fanteriebrigade, bewoog zich met motorvoertuigen
langs den weg Lier—Oostmalle, voorafgegaan
door eenheden van een verkenningsregiment.
Tegen 12 uur 's middags kwam de voorste
compagnie in voeling met den vijand, die het
vak van de vernielde brug bezet hield (zie
schets 1 en 2). De bevelvoerend officier ont-
plooid daarop zijn bataljon ter weerszijden van
den weg ten Noorden van Oostmalle.

Verkenning.

Zoodra dit ontplooid was, zonden de voor-
compagnieën patrouilles uit om het kanaal te

Britsch aanvalsvak.

Rechts boven is het Britsche aanvalsvak.

verkennen, van de cementfabriek af tot de vernielde brug. De vijand bleek vier kleine voorposten te hebben uitgezet aan den Noordoever van het kanaal, zooals schets No. 2 aangeeft.

Het lag oorspronkelijk in de bedoeling om een bruggehoofd te maken in de nabijheid van de vernielde brug en dan ter plaatse van de brug een nieuwe brug te bouwen. Grondverkenning wees echter uit, dat er ook bij de sluis een vernielde brug was, met een waterbreedte van slechts negen meter. De toegangsweg tot die brug stond op alle kaarten als niet verhard, doch bleek nu een betonweg voor dubbel verkeer te zijn.

Daarom werd besloten het bruggehoofd nabij de sluis te vormen. De meer naar het Westen gelegen bocht in het kanaal zou de troepen bij overgang beschermen tegen enfileer-vuur van den waterkant af aan die zijde. Het kanaal had stilstaand water en een breedte van 15 à 25 meter met lage oevers van 60 cm hoogte.

De commandant gaf om 15.30 zijn bevelen uit en ging daarna met een deel van zijn commandogroep naar voren, naar een uitkijkpost ten Zuiden van de sluis. De Compagniescommandanten gaven tijdig de noodige bevelen door naar hun Pelotonscommandanten, zoodat deze vóór het invallen van de duisternis hun terrein konden verkennen.

Het plan.

De kanaalovergang zou plaats vinden op een front van twee compagnieën, de A Compagnie rechts, de C Compagnie links met gevechtsdoelen zooals schets 2 aangeeft. Iedere compagnie kreeg de beschikking over 5 van de 10 aanvalsbotten, toegemeten aan het bataljon, met de instructie om gelijktijdig één peloton met twee boten over te zetten en drie boten in reserve te houden. Het transport der boten naar het uitlaadpunt werd geleid door den Pelotonscommandant der Pioniers en om 22.30 waren zij daar ontladen. Het carrierpeloton en het peloton pantserafweergeschut zouden ploegen aanwijzen om de boten naar het kanaal te brengen en zouden zorgen voor veelrui; het pionierspeloton, min twee aanvalsgroepen (met iedere voorste compagnie zou één groep meegaan), zou helpen met het overzetten. Deze voorste compagnieën zouden om 23.00 op de verzamelplaats zijn, waar dan ook de boten zouden zijn en de eerste boten zouden om 24.00 overgaan. (De maan, die zich niet liet zien in dien nacht, was in het eerste kwartier).

Als de A en C compagnieën haar gevechtsdoel vermeerster hadden, moest de D compagnie het kanaal oversteken om naar haar gevechtsdoel aan den hoofdweg op te rukken; haar commandant zou voorloopig op de commandopost van het bataljon blijven, totdat plaats en tijd van overvaren daar zouden zijn beslist. Op haar weg naar het gevechtsdoel moest de D compagnie de huizen ten Noorden van de sluis zuiveren

van vijanden, zoodat daar later de bataljons op konden worden gevestigd.

Wanneer de verrassing eenmaal voorbij was, zou de B compagnie nabij de vernielde brug met haar brens vuren op vastgestelde lijnen aan de overzijde, waar Duitsche posten verkend waren.

De voorste compagnieën zouden bij het overvaren op haar eigen front een beschermend vuur afgeven, terwijl het carrierpeloton als linker flank-bescherming zou optreden.

Ongeveer 2000 m meer naar rechts zou een ander bataljon een afleidende overtocht uitvoeren. Twee regimenten lichte en één regiment middelbare artillerie zouden het X Bataljon steunen en deze ontvingen opdrachten voor rechtstreekschen steun, evenals de 3 inchmortierpelotons. Personeel om het mortiervuur te leiden ging met de voorste compagnieën mee en codenamen stelden de Compagniescommandanten in staat, rechtstreekschen artilleriesteun te vragen met behulp van korte-afstand radio's. Een vooruitgeschoven artilleriewaarnemingsofficier ging met de D compagnie mee; zijn zwaarder middellafstand radiotoestel moest door een verbindingsman worden bediend.

De pioniers zouden met de brugverkenning ter plaatse beginnen op het uur U, maar met den bouw van de Baileybrug moest gewacht worden op het bevel van den Bataljonscommandant. Verkeersvoorrang over de brug zou plaats vinden als volgt:

Voertuigen van den bataljonsstaf.

Peloton pantserafweergeschut.

Voertuig van den vooruitgeschoven officier-waarnemer.

Jeeps van de compagnieën met eten voor het ontbijt en carriers van de compagnieën met reservemunitie.

De rest van het transport van de aanvallende compagnieën.

De Pelotonscommandant van het pantserafweergeschut was belast met de verkeersregeling over de brug.

Er waren geen vlotten aanwezig om voertuigen over het kanaal te brengen.

Het overzetten en de gevechtshandeling.

Het overzetten vond plaats onder bijzonder slechte weersomstandigheden: stortregens en een pikdonkeren nacht. Deze omstandigheden waren echter gunstig met het oog op een verrassend optreden; slechts één peloton van de C compagnie werd onder vuur genomen en de A compagnie ontmoette slechts zwakken weerstand.

De C compagnie was binnen het uur geheel over, één peloton van de A compagnie werd opgehouden door mijnen, maar binnen 2 uur na het uur U hadden beide compagnieën haar gevechtsdoel bereikt.

Door de duisternis konden de tegenover elkaar liggende krachten niets zien, zoodat een werkelijk gevecht eerst kon plaatsvinden bij

het licht worden. Ongeveer 100 Duitschers werden gevangen genomen.

De D compagnie, die intusschen opdracht kreeg om over te varen bij het overgangspunt van de C compagnie om 02.25, bereikte haar gevechtsdoel om 04.15.

De brug — een 9 m (1—1) Baileybrug voor enkel verkeer met toegevoegde paneelen inplaats van eindstijlen en met twee opritten van 3 m lengte — werd gebouwd tusschen 04.15 en 06.00. De Bataljonscommandant echter (zijn beweegredenen blijven een open vraag), hield de voertuigen nog achter, ook de ondersteunende wapenen, tot 06.45, op welk oogenblik hij de toestand zoodanig achtte, dat de overtocht gewaarborgd was.

Een detachement pioniers was op het uur U ook naar voren gegaan om mijnen op te ruimen nabij de sluis. Niettegenstaande de duisternis en den hinder, die ondervonden werd van het beschermende vuur van de Brens, gegeven aan de voorste compagnieën, gelukte het toch een twaalfstal mijnen te ontdekken en op te ruimen, die gelegd waren in de bestrating ten Oosten van het huizenblok.

Gedurende de geheele actie tot 09.00 van 25 September, werd slechts driemaal rechtstreekschen artilleriesteun gevraagd. De schijn-aanval op de rechterflank kreeg zwaren tegenstand, zoodat die niet doorging.

Tactical and Technical Trends 1945.02

Artillerie op motoraffuit bij Russische doorbraakoperatiën.

Een moderne verdedigingsstelling is dikwijls een combinatie van veldversterkingen, in hoofdzaak loopgraven en een systeem van permanente versterkingen in de diepte. Vernieling van de betonnen pillboxes is slechts mogelijk nadat de voorste lijn van loopgraven genomen is.

Hierbij heeft de aanvallende infanterie de moeilijkheid om die loopgraven aan te vallen, terwijl ze door de pillboxes onder vuur worden genomen, want gewoonlijk kan de artillerie die niet voldoende neutraliseeren.

Vernieling van permanente versterkingen, de grondslag voor een duurzame verdediging, eischt direct vuur van nabij en terwijl het voor veldartillerie zeer moeilijk is een pillbox te benaderen, is dit voor artillerie op motoraffuit zeer wel mogelijk. Vandaar dat na invoering van deze artillerie een doorbraak in een permanente verdediging veel meer kans op succes heeft.

Bij het neutraliseeren van pillboxes heeft deze artillerie het grootte voordeel van gepantserde bescherming, alsmede de capaciteit om over vrijwel alle types van terrein te kunnen gaan. Ze treden ook op tegen de infanterie die in de loopgraven is opgesteld. Deze infanterie-begeleidende kanonnen dringen door over de geheele diepte van de vijandelijke stelling.

In October 1944 moest een doorbraak worden geforceerd bij de Narevrivier. Alles ging goed

doch bij de 3e lijn loopgraven stootte men op een lijn van pillboxes, die niet door stormtroepen, gesteund door zwaar kaliber veldartillerie, genomen kon worden. Onze artillerie was niet in staat op grooten afstand groote beschadigingen aan de pillboxes te veroorzaken. Toen werd een regiment artillerie op motoraffuit aangetrokken en de vuurmonden verdeeld over de aanvalsbataljons — één batterij per bataljon.

De aanval geschiedde opnieuw, de kanonnen naderden de pillboxes tot 100 á 200 meter, beschoten de schietsleuven en dwongen den vijand het vuur te staken, waardoor onze infanterie kon oprukken.

Deze artillerie is bij de doorbraak ook in staat met succes de anti-tankwapens en de lichte wapenen te neutraliseeren, doordat ze kon optreden binnen het bereik van 's vijands mitrailleurs. De doorbraak is hierdoor zeer vergemakkelijkt en vergt minder tijd.

Deze aanvalskanonnen moeten in principe niet op machinegeweren vuren, dit is niet hun taak, evenmin als van de tanks.

De kanonnen op motoraffuit moeten als aanvalswapen in hoofdzaak de eigen infanterie en stormformaties steunen. Ze dienen niet om een weg te banen voor de infanterie, daar dit de taak van de tanks is, doch om het nabijgevecht te voeren tegen de vijandelijke infanterie. Het komt nog wel voor dat deze aanvalskanonnen verkeerd worden gebruikt, doch hun constructie is anders dan die der tanks.

Worden zij vóór de infanterie uitgezonden, dan bestaat er vrij groote kans, dat ze buiten gevecht worden gesteld, waardoor de infanterie zijn ondersteuning zou moeten missen. De practijk heeft uitgewezen, dat artillerie op motoraffuit den vijand grootere verliezen berokkent als ze optreedt in de lijn der infanterie of daar achter dan bij gebruik vóór de infanterie (als tanks). Dit geldt vooral voor de 76 mm die meestal voor ondersteuning wordt gebruikt.

Een goede samenwerking van deze artillerie met de andere wapens is van het grootste belang. Gedurende de doorbraak draagt de artillerie op motoraffuit zorg dat de infanterie-aanvalsgroepen gesteund worden.

Vooraf moet deze artillerie kennis nemen van alle beschikbare verkenninggegevens. Het beste is de artilleristen vooraf hun terrein te doen verkennen. Natuurlijk moeten ook deze artillerie-eenheden onderling samenwerken.

Hun opdracht moet nauwkeurig zijn vastgelegd. Voor de doorbraak aan de Vistularivier werd bemanning van tanks en kanon in de voorste lijn gebracht en hun precies de plaatsen van gereedstelling, de richting van aanval en de doelen van hun rayon aangewezen. En dit geschiedde zelfs niettegenstaande de nadering naar voren zeer moeilijk was, omdat ons bruggehoofd zoo klein was. De artillerie op motoraffuit werd den nacht voor den aanval in de gereedstelling gebracht.

De geheele artillerie begaf zich tien à vijftien minuten vóór het uur u naar voren en gaf een direct vuur af. Tegelijkertijd vuurde de artillerie op motoraffuit met de aanvalstroepen vanaf grooteren afstand om gecamoufleerde opstellingen en nieuwe versterkingen vast te stellen.

Deze artillerie gaat dan door met haar vuren ook vanaf dichterbij gelegen opstellingen, zelfs nog na het uur U.

Is onze voorste infanterie tot 30 à 40 meter van de voorste vijandelijke lijn genaderd, dan eindigt deze begeleidende artillerie haar vuur op sein van den infanterie-Bataljonscommandant.

Terwijl onze infanterie in 's vijands voorste lijn strijdt gaat de artillerie op motoraffuit snel vooruit en haalt de infanterie in. Als deze ter hoogte van de pillboxes komt, zijn de kanonnen reeds weer in gevechtsstelling. Nu wordt het artillerievuur gericht op de bezetting van de veldversterkingen. Over het algemeen werd dit vuur niet gericht op de permanente versterkingen, tenzij deze de beweging van het te ondersteunen bataljon belemmerde. In dat

geval werd op de schietsleuven geschoten, als deze niet door eigen aanvalstroepen werden bestormd.

Dikwijls zal een tegenaanval van tanks en infanteriereserves losbreken tegen onze troepen, die de lijn der pillboxes bereikt hebben.

Om deze aanvallen af te wijzen is de artillerie op motoraffuit bijzonder geschikt door haar groote manoeuvreerbaarheid. De tanks, nog steeds aan het hoofd van de infanterie, zijn niet altijd in staat om vijandelijke flankaanvallen af te slaan.

De ondervinding heeft geleerd, dat het gewenscht is, dat de infanterie wordt begeleid door artillerie op motoraffuit, ook indien tanks zijn ingedeeld. Eenige kanonnen beschermen dan de tanks, de andere de infanterie met zijn aanvalstroepen. Hierbij kunnen alle kalibers gebruikt worden. De lichtkalibers zijn te gebruiken tegen infanterie en veldversterkingen, middelbare en zware kalibers tegen permanente werken en om de tanks te begeleiden.

(Krasnaia Zvezda. 1945.07.31.)

GEDENKBOEK MILITAIR GEZAG

Bij de Rijksuitgeverij zal verschijnen :

„Overzicht der werkzaamheden van het Militair Gezag gedurende de bijzondere staat van beleg” (van 14 September 1944 tot 4 Maart 1946).

Samengesteld door het Afwikkelingsbureau van het Militair Gezag.

Het boekwerk geeft een objectief beeld van de handelingen van het Militair Gezag in een zeer kritieke periode van onze vaderlandse geschiedenis, waarin dit uit de nood des tijds geboren orgaan een veelomvattende taak vervulde. Het zal ongeveer 450 blz. omvatten, terwijl talrijke bijlagen (kaarten, tabellen en grafieken) zijn opgenomen, en vormt dan ook een werk, dat de bestudering waard is.

Bestelling kan geschieden door overschrijving van de kosten ad f 10. — op het gironummer 425300 van de Rijksuitgeverij, Fluwelen Burgwal 18, Den Haag met duidelijke vermelding van naam, adres van de intekenaar, onder vermelding van „Overzicht M. G.”.

Fabrique nationale d'armes de guerre

HERSTAL BIJ LUIK

Vertegenwoordiger voor :

NEDERLAND EN OVERZEESCHE
GEBIEDSDEELEN

N.V. NEDERL. TECHNISCHE
HANDELMIJ.

„ENTEHA”

Oosteinde 205 — Voorburg (Z.-H.)
Telefoon 778105

Pistolen, Geweren, Karabijnen, Geweermitrailleurs, Mitrailleurs, enz. Munitie voor Marine, Leger, Luchtmacht en Politie